

SIA "ESTONIAN, LATVIAN & LITHUANIAN ENVIRONMENT"

***Rīgas attīstības programmas 2021.-2027.
gadam***

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma

Vides pārskata projekts

1. redakcija

Rīga, 2021. gada jūlijs

Saīsinājumi

AAR	Atkritumu apsaimniekošanas reģions
AER	Atjaunojamie energoresursi
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
AP2027 vai AP	Rīgas attīstības programma 2021. – 2027. gadam
AS	Akciju sabiedrība
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
dB(A)	Decibels (A–izsvarotais)
EK	Eiropas Komisija
ES	Eiropas Savienība
ĢIS	Ģeogrāfiskās informācijas sistēmas
HES	Hidroelektrostacija
IAS 2030	Rīgas ilgspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam
IKP	Iekšzemes kopprodukts
ĪADT	Īpaši aizsargājama dabas teritorija
LVĢMC	Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs
MK	Ministru kabinets
NACE	Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija Eiropas Kopienā
NAI	Notekūdeņu attīrišanas iekārta
NEKP	Latvijas nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030. gadam
NVO	Nevalstiska organizācija
PPV	Potenciāli piesārņota vieta
PRP plāns	Plūdu risku pārvaldības plāns
PSRS	Padomju Sociālistisko Republiku Savienība
RD MVD	Rīgas domes Mājokļu un vides departaments
RD PAD	Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments
Rīgas GKURP 2025	Rīgas pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programma 2021.-2025. gadam
RMA	Rīgas metropoles areāls
RPA	Rīgas pašvaldības aģentūra
RVC	Rīgas vēsturiskais centrs
RVC AZ	Rīgas vēsturiskā centra aizsardzības zona
SEG	Siltumnīcefekta gāzes
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SIVN	Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums
SPŪO	Stipri pārveidots ūdensobjekts
TC	Tirdzniecības centrs
TEN-T	Eiropas transporta tīkls
TIAN	Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi
UBA	Upju baseina apgabals
UBAAP	Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāns
UNESCO	Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija
ŪO	Ūdensobjekts
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VVD	Valsts vides dienests
ZIZIMM	Zemes izmantošana, zemes izmantošanas maiņa un mežsaimniecība
ZPI	Zaļais publiskais iepirkums

Saturs

IEVADS	3
1. Plānošanas dokumenta galvenie mērķi un ūssatura izklāsts	3
2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti	4
2.1. Vispārējā pieeja un metodes, saistība ar vides mērķiem	4
2.2. Konsultācijas un sabiedrības iesaiste	44
3. Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamā attīstība, ja plānošanas dokuments netiku īstenoši	44
3.1. Klimata pārmaiņas	45
3.2. Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana	48
3.3. Gaisa kvalitāte	54
3.4. Vides troksnis	65
3.5. Bioloģiskā daudzveidība	68
3.6. Ūdens kvalitāte un plūdu risks	47
3.7. Augsne un piesārņojums	65
3.8. Kultūrvēsturiskās vērtības	68
4. Plānošanas dokumenta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums	72
4.1. Ērta un videi draudzīga pārvietošanās pilsētā	75
4.2. Dzīves kvalitāti veicina pilsētvide	79
4.3. Laba vides kvalitāte un noturīga pilsētas ekosistēma klimata pārmaiņu mazināšanai	87
4.4. Kvalitatīva un pieejama izglītība	95
4.5. Daudzveidīgu un kvalitatīvu mājokļu pieejamība	98
4.6. Mūsdienīga un atvērta pilsētas pārvaldība	102
4.7. Veselīga, sociāli iekļaujoša un atbalstoša pilsēta	107
4.8. Konkurētspējīga pilsēta ar inovatīvu ekonomiku	111
4.9. Daudzveidīga un autentiska kultūrvide	115
4.10. Jomu mijiedarbības novērtējums	120
5. Ūss iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums un SIVN izstrādes būtiskākās problēmas	125
5.1. Alternatīvas un to izvēles pamatojums	125
5.2. SIVN izstrādes būtiskākās problēmas	128
6. Iespējamie kompensējošie pasākumi	128
7. Plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes	129
8. Paredzētie pasākumi monitoringa nodrošināšanai	129
9. Kopsavilkums	129

IEVADS

Rīgas Attīstības programma 2021 – 2027 (turpmāk – AP2027) ir vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments, kura mērķis ir turpināt īstenot Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam izvirzīto ilgtermiņa attīstības mērķu, telpiskās attīstības perspektīvas un stratēģisko nostādņu sasniegšanu. Attīstības programma fokusē pašvaldības darbu un publisko investīciju izlietojumu tuvākajiem septiņiem gadiem. Tā nosaka pilsētā prioritāri risināmos jautājumus, kā arī koordinē pašvaldības iestāžu darbu stratēģisko mērķu sasniegšanā. AP2027 izstrāde oficiāli tika sākta 2018. gada nogalē, balstoties uz Rīgas domes 21.11.2018. lēmumu Nr. 1770 “Par Rīgas attīstības programmas 2021. – 2027. gadam izstrādes uzsākšanu”.

Lai novērtētu AP2027 iespējamo būtisko ietekmi uz vidi, plānošanas dokumentam tiek veikts stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (turpmāk – SIVN), kura ietvaros tiek sagatavots Vides pārskats. SIVN process uzsākts 2020. gada jūlijā, un Vides pārskata projektu sagatavoja vides konsultāciju uzņēmums SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment”.

Vispārējo pieeju SIVN izstrādē nosaka SIVN procedūru reglamentējošie normatīvie akti - likums “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (pieņemts 14.10.2008., ar grozījumiem, kas spēkā ar 17.06.2020.) un uz likuma pamata izdotie MK 2004. gada 23. marta noteikumi Nr. 157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (ar grozījumiem, kas spēkā ar 09.12.2016.). Ar šiem normatīvajiem aktiem Latvijā ir pārņemta Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/42/EK “Par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu”.

Vides pārskata projekts sastāv no 9 nodaļām, un tā izstrādē tika iesaistīti dažādu nozaru eksperti.

[Vides pārskata projekts tiks papildināts pēc sabiedriskās apspriešanas.]

1. Plānošanas dokumenta galvenie mērķi un ūssatura izklāsts

AP2027 ir Rīgas pilsētas pašvaldības vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments, kurā tiek ietverta pašreizējās situācijas analīze, tendences un prognozes, tiek noteiktas pašvaldības vidēja termiņa prioritātes, Rīcības plāns, Investīciju plāns, kā arī AP2027 īstenošanai nepieciešamo resursu apjoms un programmas īstenošanas uzraudzības kārtība. AP2027 kalpo kā rīks, kas pielietojams 2014. gadā apstiprinātajā IAS 2030 izvirzīto ilgtermiņa attīstības mērķu sasniegšanai. AP2027 izvirzītie rīcības virzieni skar visas pašvaldības pārziņā esošās jomas un nozares.

AP2027 turpina īstenot IAS 2030 noteiktos mērķus un attīstības konceptus, kas tiecas veidot ilgtspējīgu pilsētu, kuras pamatā ir līdzsvarota sociālo, ekonomikas un pilsētvides aspektu mijiedarbība. Rīgas ilgtermiņa attīstības mērķi ir:

- Prasmīga, nodrošināta un aktīva sabiedrība;
- Inovatīva, atvērta un eksportspējīga ekonomika;
- Ērta, droša un iedzīvotājiem patīkama pilsētvide;

- Rīga – starptautiski atpazīstama, nozīmīga un konkurētspējīga Ziemeļeiropas metropole.

AP2027 ir izstrādāta, sadarbojoties ar lielu skaitu pašvaldības darbinieku, kā arī konsultējoties ar NVO un valsts iestādēm. Sadarbības rezultātā jaunajā attīstības programmā ir definētas deviņas prioritātes jeb galvenie attīstības virzieni, ar kuriem pašvaldības iestādes pastiprināti strādās turpmākajā plānošanas periodā, tādējādi nodrošinot virzību uz pilsētas ilgtermiņa mērķu sasniegšanu. AP2027 izvirza šādas deviņas prioritātes:

1. Ērta un videi draudzīga pārvietošanās pilsētā;
2. Dzīves kvalitāti veicina pilsētvide;
3. Laba vides kvalitāte un noturīga pilsētas ekosistēma klimata pārmaiņu mazināšanai;
4. Kvalitatīva un pieejama izglītība;
5. Daudzveidīgu un kvalitatīvu mājokļu pieejamība;
6. Mūsdienīga un atvērta pilsētas pārvaldība;
7. Veselīga, sociāli iekļaujoša un atbalstoša pilsēta;
8. Konkurētspējīga pilsēta ar inovatīvu ekonomiku;
9. Daudzveidīga un autentiska kultūrvide.

Katrai prioritātei ir noteikts sasniedzamais mērķis, identificēti izaicinājumi un iespējas, izvirzīti sasniedzamie uzdevumi un paredzēti prioritātes un uzdevumu izpildes rādītāji jeb indikatori, un tie kopā veido AP2027 stratēģisko daļu. Strukturāli AP2027 sastāv no 9 nodaļām, no kurām katrā atbilst vienai no augstāk definētajām prioritātēm.

2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti

2.1. Vispārējā pieeja un metodes, saistība ar vides mērķiem

SIVN ir process, kura mērķis ir uzlabot nozares politikas, politikas plāna, rīcības programmas, kā arī nacionālo, reģionālo un vietējo plānošanas dokumentu kvalitāti, vērtējot šo dokumentu iespējamo ietekmi uz vidi un laicīgi novēršot vai mazinot to īstenošanas negatīvās ietekmes. Šis process ir vērts uz to, lai izvērtētu, kādas būtiskas tiešas vai netiešas pārmaiņas vidē var rasties plānošanas dokumentu īstenošanas rezultātā, un kā tās ietekmēs dabas kapitālu – resursus un pakalpojumus. SIVN ir veicams attiecīgo dokumentu sagatavošanas posmā, tā nepieciešamību un procesu nosaka starptautiskie un nacionālie normatīvie akti.

SIVN novērtējuma procedūras laikā tiek sagatavots Vides pārskats, kurā tiek iekļauta informācija par plānošanas dokumentu, tā mērķiem, saistību ar citiem plānošanas dokumentiem. Tieks aprakstīta vides pārskata sagatavošanas procedūra un novērtējuma veikšanai lietoto galveno pamatprincipu un metožu apraksts. Vides pārskatā tiek analizēts vides stāvoklis teritorijās, kuras saistītas ar plānošanas dokumentu.

SIVN uzdevums ir novērtēt vides apstākļus un sniegt informāciju lēmumu pieņēmējiem, kā arī informēt plašāku sabiedrību par sagaidāmo būtisko ietekmi uz vidi plānošanas dokumenta ieviešanas gadījumā.

SIVN procesa pamatprincipi:

Integrācija – vides aspekti ir pilnībā jāintegrē plānošanas dokumentā, tādēļ, lai izvairītos no konceptuālām kļūdām, tie ir jāņem vērā plānošanas sākumstadijā, tādejādi SIVN palīdz veikt piedāvāto rīcības virzienu analīzi un identificēt tās rīcības, kurām no vides viedokļa ir nepieciešama papildu izpēte par to ietekmi.

Piesardzības princips – pieņemot lēmumus, nepieciešams izmantot piesardzības principu, pat ja plānotās darbības tieša negatīva ietekme nav pierādīta, jo ekosistēmu nestspēju jeb ietilpību un sakarību starp slodzēm un dabas kapitālu nav iespējams precīzi noteikt.

Ilgspējīgas attīstības princips – ilgspējīga attīstība ir kļuvusi par pamatprincipu gan ES, gan starptautiskā līmenī. Ilgspējīgas pilsētas un kopienas ir viens no ANO globālajiem ilgspējīgas attīstības mērķiem 2030. gadam, kas pieņemti ar rezolūciju “Mūsu pasaules pārveidošana: ilgspējīgas attīstības programma 2030. gadam”.

Alternatīvu izvērtēšana – nepieciešams izvērtēt, kā plānošanas dokumentā paredzētās rīcības un to iespējamās alternatīvas ietekmēs vides resursus un to kvalitāti.

Pārskatāmība – SIVN ir atvērts un pārskatāms lēmumu pieņemšanas process, kas paredz interešu grupu un nevalstisko organizāciju iesaisti, balstās uz precīzi definētu metodoloģiju, lēmumu pieņemšanas mehānismu un sniedz pamatojumu novērtējumā iekļautajiem apgalvojumiem. SIVN pārskatāmību nodrošina arī Vides pārskata sabiedriskā apspriešana un tās rezultātu publiskošana.

SIVN procesā ir ievērotas četras stadijas:

1. *SIVN veida un apjoma apzināšana*. Šajā stadijā tika noteikts SIVN apjoms un detalizācijas pakāpe, ķemot vērā plānošanas dokumenta un tā realizācijas alternatīvu iespējamo ietekmi uz vidi, noteiktas novērtējumam izmantojamās metodes, kā arī vides pārskata struktūra.

Galvenie 1. posma uzdevumi:

- vides faktoru un esošā vides stāvokļa apzināšana;
- vides problēmu un vides aizsardzības uzdevumu noteikšana;
- SIVN mērķu un indikatoru noteikšana;
- iespējamo alternatīvu apzināšana.

Pirmās SIVN stadijas ietvaros tika izstrādāta vienota vērtēšanas metodika, nodrošinot, ka visi eksperti izmanto vienotas vai salīdzināmas metodoloģiskās pieejas, veicot izvērtējumu. Pamatojoties uz MK noteikumos Nr. 156 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” uzskaitītajiem plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi veidiem, atlasot aktuālo attiecīgā plānošanas dokumenta kontekstā, tika identificēti AP2027 SIVN aspekti. Lai nodrošinātu AP2027 ietekmju vērtēšanas procesa caurskatāmību, attiecībā uz katru no identificētajiem SIVN aspektiem tika apkopoti sasniedzamie starptautiska, ES un nacionāla mēroga vides politikas mērķi, un atbilstoši vides politikas mērķiem tika apkopoti izpildāmie virsuzdevumi pašvaldības līmenī, kā arī izstrādāti atbilstoši ietekmju vērtēšanas kritēriji. Iepriekš minētā informācija ir pārskatāmi apkopota turpmākajā tabulā (skat. 2.1. tabulu).

2.1. tabula

Vides politikas mērķi (starptautiskie, ES, nacionālie)	Avots	Virsuzdevumi pašvaldības līmenī	Ietekmju vērtēšanas kritēriji	Kritērija avots
Klimata pārmaiņas				
Panākt, lai pasaule stingrāk stātos pretim klimata pārmaiņu draudiem ilgtspējīgas attīstības un nabadzības izskaušanas kontekstā, tostarp: a) ierobežojot globālo vidējās temperatūras pieaugumu krietni zem 2 °C atzīmes salīdzinājumā ar pirmsindustriālā laikmeta līmeni un tiecoties temperatūras kāpumu iegrožot līdz 1,5 °C salīdzinājumā ar pirmsindustriālā laikmeta līmeni, atzīstot, ka tas ievērojami mazinātu klimata pārmaiņu riskus un ietekmi, b) vairojot spējas pielāgoties klimata pārmaiņu nelabvēlīgajai ietekmei un veicināt klimatnoturību un tādu attīstību, kam raksturīgas zemas siltumnīcefekta gāzu emisijas, turklāt tā, lai neapdraudētu pārtikas ražošanu; un c) finanšu plūsmas pieskaņojot izvirzītajam kursam uz mazākām siltumnīcefekta gāzu emisijām un klimatnoturīgu attīstību.	ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Parīzes nolīgums	SEG emisiju samazināšana, veicinot virzību uz Latvijas klimatneitralitāti 2050. gadā	CO ₂ emisijas samazinājums pret bāzes gadu (2005), %	IAS 2030 AP2027
Kāpināt 2030. un 2050. gadam nosprausto ES mērķu vērienu: - līdz 2030. g. tiekties uz vismaz 55 % SEG emisiju samazinājumu - līdz 2050. g. panākt klimatneitralitāti	Eiropas zaļais kurss; EK 17.09.2020 paziņojums “Eiropas 2030. gada klimata politikas ieceru kāpināšana. Investīcijas klimatneitrālā nākotnē iedzīvotāju labā”		Kopējās SEG emisijas, CO ₂ ekvivalentos	

Vides politikas mērķi (starptautiskie, ES, nacionālie)	Avots	Virsuzdevumi pašvaldības līmenī	Ietekmju vērtēšanas kritēriji	Kritērija avots
SEG emisiju intensitātes samazinājums atbilstoši trajektorijai, virzoties uz 2030. gada mērķi: 292 t CO ₂ ekv. /milj. eiro	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam			
Klimatneutrālitāte (nesamazināmās SEG emisijas kompensē piesaiste ZIZIMM sektorā)	Latvijas stratēģija klimatneutrālītātes sasniegšanai līdz 2050. gadam			
SEG emisiju samazināšanas mērķis: -65% pret 1990. g. (neietverot ZIZIMM)	Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.–2030. gadam (NEKP)			
Stratēģijas mērķis ir īstenot 2050. gada redzējumu par klimatnoturīgu Savienību, padarot adaptāciju viedāku, sistēmiskāku un ātrāku un pastiprinot starptautisko rīcību.	Celā uz klimatnoturīgu Eiropu: jaunā ES Klimatadaptācijas stratēģija	Klimatnoturīguma veicināšana Rīgā	Zaļo teritoriju īpatsvars pilsētā, %	AP2027 IAS 2030
Mazināt Latvijas cilvēku, tautsaimniecības, infrastruktūras, apbūves un dabas ievainojamību pret klimata pārmaiņu ietekmēm un veicināt klimata pārmaiņu radīto iespēju izmantošanu	Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika periodam līdz 2030. gadam		Pilsētvides labiekārtojumi, kas risina pilsētas pielāgošanos klimata pārmaiņām no kopējiem pilsētvides labiekārtojumiem, %	
			Pašvaldības investīcijas zaļās infrastruktūras labiekārtošanai apkaimē	

Vides politikas mērķi (starptautiskie, ES, nacionālie)	Avots	Virsuzdevumi pašvaldības līmenī	Ietekmju vērtēšanas kritēriji	Kritērija avots
Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomika principu ieviešana				
Aprites ekonomikas ieviešana un attīstība Latvijā, veidojot konkurētspējīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu valsts tautsaimniecību	Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020. – 2027. gadam	Veidot mūsdienīgu un resursus taupošu atkritumu apsaimniekošanas sistēmu, balstītu uz efektīvas atkalizmantošanas, kopējo atkritumu samazināšanas veicināšanu un paradumu maiņu	Īstenoti pašvaldības pilotprojekti aprites ekonomikas jomā atbilstoši Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam noteiktajiem rīcības virzieniem un pasākumiem	
Sabiedrības uzvedības modeļu un paradumu maiņas veicināšana, izpratnes veidošana par vidi un ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027. gadam		Zaļā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošanas īpatsvars pašvaldības iepirkumos (% no visiem iepirkumiem)	
Atkritumu rašanās un apglabājamo atkritumu samazināšana un atkritumu pārstrādes un reģenerācijas īpatsvara palielināšana, īpaši akcentējot noteikūdeņu dūņu apstrādi un bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādes un to reģenerācijas īpatsvara un jaudas palielinājumu	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027. gadam		Radīto sadzīves atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju, kg	
Panākt, lai līdz 2030. gadam viss iepakojums ES tirgū būtu ekonomiski dzīvotspējīgi atkalizmantojams vai pārstrādājams	ES aprites ekonomikas rīcības plāns		Bioloģiski noārdāmo atkritumu īpatsvars	

Vides politikas mērķi (starptautiskie, ES, nacionālie)	Avots	Virsuzdevumi pašvaldības līmenī	Ietekmju vērtēšanas kritēriji	Kritērija avots
			kopējā nešķiroto atkritumu apjomā, %	
Sadzīvē (mājsaimniecībās) radītais atkritumu daudzums ir ne vairāk kā 400 kg uz iedzīvotāju gadā. Termiņš: 2028. gads	Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028. gadam		Tekstila atkritumu īpatsvars kopējā nešķiroto atkritumu apjomā, %	
Bioloģiskie atkritumi ir vai nu atdalīti un pārstrādāti rašanās vietā, vai savākti dalīti un nav sajaukti ar citiem atkritumu veidiem. Termiņš: 2023. gada 31. decembris	Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 19.novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu		Apglabāto atkritumu īpatsvars no kopējā savāktā apjoma, %	
Izveidotas dalītas savākšanas sistēmas tekstilmateriāliem. Termiņš: līdz 2025. gada 1. janvārim	Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 19.novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu			
Poligonos apglabāto sadzīves atkritumu īpatsvars ir samazinājies līdz 10% no kopējā radīto sadzīves atkritumu daudzuma (pēc svara) vai ir vēl mazāks. Termiņš 2035. gads.	Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 19.novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu Padomes 1999. gada 26. aprīļa direktīva 1999/31/EK par atkritumu poligoniem			

Vides politikas mērķi (starptautiskie, ES, nacionālie)	Avots	Virsuzdevumi pašvaldības līmenī	Ietekmju vērtēšanas kritēriji	Kritērija avots
Atkārtotai izmantošanai sagatavoto un pārstrādāto sadzīves atkritumu apjomu palielināt vismaz līdz 55 % pēc masas. Termiņš: līdz 2025. gadam	Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 19.novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu			
Gaisa kvalitāte				
Nepārsniegt maksimāli pieļaujamo antropogēno emisiju apjomu un izpildīt emisiju samazināšanas mērķus galvenajām piesārņojošām vielām – sēra dioksīdam, slāpeķja oksīdam, nemetāna gaistošajiem organiskajiem savienojumiem, amonjakam un daļiņām PM _{2,5}	Direktīva 2016/2284 Likums "Par piesārņojumu" Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2020.–2030. gadam	Gaisa piesārņojuma emisiju samazināšana Rīgas pilsētā	NO ₂ emisijas (t/gadā)	Rīgas GKURP 2025 (projekts)
			Daļiņu PM _{2,5} emisijas (t/gadā)	Rīgas GKURP 2025 (projekts)
			Benzola emisijas (t/gadā)	Rīgas GKURP 2025 (projekts)
Pārskatīt gaisa kvalitātes standartus atbilstīgi Pasaules veselības organizācijas vadlīnijām	Eiropas Zaļais kurss	Labas gaisa kvalitātes nodrošināšana	Dienu skaits gadā, kad pārsniegta normatīvajos aktos pieļaujamā robežvērtība piesārņojumam ar cietajām daļiņām PM ₁₀ (Monitoringa stacija Brīvības ielā 73)	AP2027
Nepārsniegt gaisa kvalitātes normatīvus SO ₂ , NO ₂ , NO _x , C ₆ H ₆ , CO, Pb, PM ₁₀ , PM _{2,5} , O ₃ , As, Cd, Ni, BaP	Direktīva 2008/50/EK MK noteikumi Nr. 1290 "Noteikumi par gaisa kvalitāti" (03.11.2009.)		NO ₂ gada vidējā koncentrācija RD MVD monitoringa stacijās, µg/m ³	AP2027

Vides politikas mērķi (starptautiskie, ES, nacionālie)	Avots	Virsuzdevumi pašvaldības līmenī	Ietekmju vērtēšanas kritēriji	Kritērija avots
Samazināt piesārņojuma kaitīgo ietekmi ES uz sabiedrības veselību (priekšlaicīga nāve daļiņu un ozona ietekmē) par 52%, salīdzinot ar 2005. gadu	Programma "Tīru gaisu Eiropai"		- Mīlgrāvja iela 10 - Brīvības iela 73 - Kantora iela 32	
			Pozitīvs iedzīvotāju vērtējums par gaisa kvalitāti mikrorajonā vai apkaimē, %	IAS 2030 AP2027
Vides troksnis				
Vides trokšņa ietekmes apzināšana	Direktīva 2002/49/EK MK noteikumi Nr. 16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība"	Vides trokšņa ietekmes apzināšana un mazināšana	Trokšņa stratēgisko karšu izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos terminos	IAS 2030
Trokšņa ietekmes mazināšana	ES rīcības plāns "nulles" līmeņa piesārņojuma sasniegšanai		Iedzīvotāju daļa, kas naktī pakļauti par 55 dB(A) lielākam troksnim, %	IAS 2030 AP2027
			Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par trokšņu līmeni apkaimē dienā un naktī, %	IAS 2030 AP2027
			Trokšņa piesārņojums no transporta (diskomfortam pakļauto iedzīvotāju skaits)	AP2027
Rīcību plānošana un īstenošana ietekmes samazināšanai	Direktīva 2002/49/EK MK noteikumi Nr. 16 "Trokšņa	Rīcību plānošana un īstenošana trokšņa	Rīcības plānu trokšņa samazināšanai	IAS 2030

Vides politikas mērķi (starptautiskie, ES, nacionālie)	Avots	Virsuzdevumi pašvaldības līmenī	Ietekmju vērtēšanas kritēriji	Kritērija avots
	novērtēšanas un pārvaldības kārtība”	ietekmes samazināšanai	izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	
Bioloģiskā daudzveidība				
Pilsētas, kurās ir vismaz 20 000 iedzīvotāju, līdz 2021. gada beigām izstrādāt tālejošus pilsētas zaļināšanas plānus, kas ietver pasākumus, kuru mērķis ir radīt biodaudzveidīgas un pieejamas pilsētas zaļās teritorijas.	ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030. gadam	Izstrādāt Pilsētas zaļināšanas plānu un mērķtiecīgi īstenot zaļo teritoriju attīstības plānus. Plānošanas dokumentos ietvert mērķus un nosacījumus sabiedrisko apstādījumu platību un kvalitātes palielināšanai pilsētā.	Zaļo teritoriju īpatsvars no pilsētas kopējās teritorijas, %	IAS 2030 AP2027
Atjaunot dabu – būtiski uzlabot aizsargāto sugu un biotopu stāvokli, palielināt ainavas elementus un bioloģisko lauksaimniecību laukos, nodrošināt labu jūras vides stāvokli, atjaunot upju brīvu tecējumu, palīdzēt ar pilsētu zaļināšanas plāniem, ierobežot invazīvo sugu ietekmi			Vidējais iedzīvotāju īpatsvars no kopējā iedzīvotāju skaita, kuriem 300 m rādiusā ap dzīvesvietu ir pieejamas dabas un apstādījumu teritorijas, %	IAS 2030
			Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par dabas vides daudzumu un kvalitāti Rīgā kopumā	AP2027

Vides politikas mērķi (starptautiskie, ES, nacionālie)	Avots	Virsuzdevumi pašvaldības līmenī	Ietekmju vērtēšanas kritēriji	Kritērija avots
Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas pasākumu integrēšana tautsaimniecības nozarēs, jo īpaši lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarēs, īstenojot ilgtspējīgu dabas resursu apsaimniekošanu un zaļās infrastruktūras izmantošanu, vienlaikus nodrošinot bioloģiskās un ainavu daudzveidības aizsardzību un vērtības celšanu, sekmējot ilgtspējīgu tūrisma attīstību.	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam		Pilsētas zaļināšanas plāns (Urban Greening Plan)	
Aizsargājamo biotopu un sugu aizsardzības stāvokļa uzlabošanas pasākumu realizēšana saskaņā ar zinātniski pamatotiem sugu un biotopu aizsardzības un dabas aizsardzības plāniem. Bioloģiskās daudzveidības aizsardzības sistēmas pilnveidošana, izstrādājot zinātniski pamatotus bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas mērķus, rādītājus.	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam	Pašvaldības plānošanas dokumentos un normatīvajos aktos nodrošināt nosacījumus aizsargājamo biotopu platību saglabāšanai un stāvokļa uzlabošanai.	ES nozīmes aizsargājamo biotopu platība (ha) un kvalitātes novērtējums (%, sadalījums kvalitātes klasēs - izcila, laba, vidēja, zema)	
Ūdens kvalitāte un plūdu risks				
Sasniegt augstai un labai ekoloģiskai kvalitātei atbilstošu ūdensobjektu īpatsvaru: 35%	Eiropas Zaļais kurss; Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam	Palielināt ūdensobjektu skaitu, kuri atbilst labai un augstai ekoloģiskai kvalitātei	Augstai un labai ekoloģiskai kvalitātei atbilstošu ūdensobjektu īpatsvars, %	UBA un PRP plānu projekti 2022–2027.
Sasniegt visu ūdensobjektu labu kvalitatīvo un kvantitatīvo stāvokli	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas			

Vides politikas mērķi (starptautiskie, ES, nacionālie)	Avots	Virsuzdevumi pašvaldības līmenī	Ietekmju vērtēšanas kritēriji	Kritērija avots
	jomā (Vispārējā Struktūrdirektīva)			
Jūras vides stāvokļa uzlabošana un pazemes ūdens resursu aizsardzība, samazinot antropogēno slodzi, t. sk. noteikūdeņu kaitīgo ietekmi uz dabas resursiem un vidi, nodrošinot nepieciešamās infrastruktūras izveidi un veicinot noteikūdeņu dūņu apstrādi	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam	Centralizētās kanalizācijas tīklu paplašināšana un noteikūdeņu attīrišanas uzlabošana	Kanalizācijas sistēmas pieejamība, %	IAS 2030
Aizsargāt vidi ES no komunālo noteikūdeņu nelabvēlīgās ietekmes, savācot un attīrot noteikūdeņus	Padomes Direktīva 91/271/EK (1991. gada 21. maijs) par komunālo noteikūdeņu attīrišanu			
Kanalizācijas tīklu attīstība esošo aglomerāciju robežās, kanalizācijas tīklu pārbūve un atjaunošana, investīcijas noteikūdeņu attīrišanas kvalitātes uzlabošana, dūņu apsaimniekošana, decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošana.	Noteikūdeņu apsaimniekošanas investīciju plāns 2021.-2027.gadam		Attīrito noteikūdeņu īpatsvars, %	IAS 2030
Stratēģijas vispārējais mērķis attiecībā uz vidi: glābt jūru. Politikas jomas - barības vielu noplūdes jūrā samazināšana līdz pieļaujamam līmenim, apakšmērķi: • <u>mazināt biogēnu ienesi Baltijas jūrā;</u> • <u>mazināt eutrofifikāciju un sasniegt labu vides stāvokli.</u>	ES Stratēģija Baltijas jūras reģionam (2009) un tās Rīcības plāns			
Rīcību un procesu plānošana, lai nodrošinātu dzeramā ūdens nekaitīgumu un kvalitāti, patērētāju piekļuvi dzeramajam ūdenim, kā arī patērētāju informēšanu par ūdens kvalitāti.	2020/2184/EK Jaunā dzeramā ūdens Direktīva kas aizvieto Direktīvu Padomes Direktīva 98/83/EK	Iedzīvotāju nodrošināšana ar nekaitīgu un drošas kvalitātes dzeramo	Ūdensapgādes pakalpojumu pieejamība, %	IAS 2030

Vides politikas mērķi (starptautiskie, ES, nacionālie)	Avots	Virsuzdevumi pašvaldības līmenī	Ietekmju vērtēšanas kritēriji	Kritērija avots
	(prognozējams, ka tiks transponēta nacionālajā likumdošanā līdz 2022. gada beigām)	ūdeni, samazinot zudumus		
Ūdensapgādes tīklu paplašināšana, ūdensapgādes tīklu rekonstrukcija, dzeramā ūdens uzglabāšanas un padeves uzlabošana, kā arī energoefektivitātes pasākumi ūdensapgādes sistēmā.	Ūdensapgādes investīciju plāns 2021. – 2027. gadam			
Novērtēt un pārvaldīt plūdu riskus, lai mazinātu nelabvēlīgās sekas cilvēku veselībai, videi un kultūras mantojumam	Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2007/60/EK (2007. gada 23. oktobris) par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam	Veicināt pielāgošanos klimata pārmaiņām, risku novēršanu un noturību pret katastrofām	Plūdu apdraudēto iedzīvotāju skaits	UBA un PRP plāni 2022- 2027.
Klimata pārmaiņu ietekmju mazināšana, īstenojot pielāgošanās klimata pārmaiņām pasākumus un panākot materiāltehniskā un infrastruktūras nodrošinājuma uzlabojumus	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam			
Augsne un piesārņojums				
Vēsturiski piesārņoto vietu sanācijas un revitalizācijas pasākumu īstenošana uzlabotas vides kvalitātes (augsnei, gruntij, pazemes un virszemes ūdeniem) asniegšanai	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam	Veicināt piesārņoto vietu sanāciju un jauna piesārņojuma rašanās novēršanu	Piesārņoto vietu skaits	

Vides politikas mērķi (starptautiskie, ES, nacionālie)	Avots	Virsuzdevumi pašvaldības līmenī	Ietekmju vērtēšanas kritēriji	Kritērija avots
Tiekties uz nulles piesārņojumu ar mērķi panākt no toksikantiem brīvu vidi. Lai aizsargātu Eiropas iedzīvotājus un ekosistēmas, ES ir jāuzlabo veids, kā tiek monitorēts, ziņots, novērst斯 un kompensēts gaisa, ūdens, augsnēs un patēriņa preču piesārņojums. Lai to panāktu, ES un dalībvalstīm būs sistemātiskāk jāpievēršas visām rīcībpolitikām un noteikumiem.	Eiropas Zaļais kurss; 8. vides rīcības programma		Attīrito piesārņoto vietu platība, ha	AP2027
Kultūrvēsturiskās vērtības un ainava				
Saglabāt un attīstīt Latvijas kultūras kapitālu un veicināt piederības izjūtu Latvijas kultūras telpai, attīstot sabiedrības radošumā balstītu konkurētspējīgu nacionālo identitāti un veidojot Latvijā kvalitatīvu kultūrvidi.	Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam	Nodrošināt kultūras mantojuma aizsardzību un ilgtspējigu pārvaldību	Atjaunoto kultūrvēsturisko pieminekļu skaits/kopējais kultūrvēsturisko pieminekļu skaits	
Ar dabas un kultūras mantojuma izmantošanu saistīto būvju atjaunošana, konservācija, pārbūve, restaurācija, saglabājot kultūras mantojumu tā sākotnējā kultūrvēsturiskā veidolā, vai jaunu būvju būvniecība un teritorijas labiekārtošana, ievērojot integrētu pieeju dabas un kultūras mantojuma saglabāšanai.	Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021. – 2027.gadam		Valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kuri klasificēti kā A, B vai C kategorijas vidi degradējošās būves, skaits	
Kultūras mantojuma ilgtspēja	Padomes secinājumi par kultūras darba plānu 2019.–2022. gadam			

2. *Vides pārskata sagatavošana.* SIVN rezultāti tiek apkopoti Vides pārskatā. Normatīvajos aktos ir noteiktas prasības par Vides pārskata sagatavošanu un tajā iekļaujamo informāciju. Novērtējums lielā mērā ir atkarīgs no datu nodrošinājuma un to analīzes. Ietekmes analīzes galvenais mērķis ir sniegt visaptverošu un skaidru informāciju par visām iespējamām alternatīvām, t.sk. salīdzināt tās savā starpā vai ar „nulles” alternatīvu.

Vides pārskats balstās uz AP2027 izvirzīto uzdevumu izvērtējumu, kā arī uz vērtējumu par plānošanas dokumenta atbilstību starptautiskajai, ES un nacionālajai vides politikai. Vides pārskata izstrādes procesā izmantotas dažādas metodes datu iegūšanai un analīzei.

SIVN veikšanai izmantota publiski pieejamā pašvaldību, reģiona un valsts līmeņa informācija:

- statistikas dati;
- vides stāvokļa pārskati;
- vides monitoringa atskaišu dati;
- vides indikatoru izpildes informācija;
- dažādu politikas plānošanas dokumentu analītiskā daļa;
- pētījumu rezultāti;
- citi avoti.

Datu analīzē izmantotas kvantitatīvās (datu apjoms, teritoriālais pārklājums, novērojumu rindas garums, u.c.) un kvalitatīvās (informācijas attiecināmība, specifika, aktualitāte, uzticamība, u.c.) novērtēšanas metodes, kā arī šo metožu kombinācija, ņemot vērā informācijas un datu veidu.

Būtisks instruments, kas izmantots datu apstrādē un analīzē, ir ģeogrāfiskās informācijas sistēmas (turpmāk – GIS), kas ļauj ar telpisko informāciju sasaistīt aprakstošos datus. Metode ļauj vizuāli aplūkot ietekmu tendences ilgākā laika griezumā. Minētos datus var sakārtot slāņos, kas atvieglo tālāko analīzes procesu un dod uzskatāmu informāciju par noteiktu ģeogrāfisku teritoriju. Telpiskās analīzes topogrāfiskie dati izmantoti, analizējot noteiktas ietekmes. GIS tiek izmantotas esošā vides stāvokļa analīzē, piesārņojuma avotu un ietekmu identificēšanai, ietekmu novērtēšanai, vēlamo risinājumu novērtēšanai un alternatīvu salīdzināšanai.

Vides pārskata sagatavošanā var izdalīt šādus būtiskākos etapus:

- Rīgas attīstības programmas sasaiste ar citiem plānošanas dokumentiem un atbilstība likumdošanas prasībām

Īstenojot attīstības programmu, ir svarīgi, lai tiktu ievērotas arī citos plānošanas dokumentos izvirzītās prioritātes un plānotie pasākumi, tādejādi nodrošinot nepieciešamo sinerģiju. Plānotajiem risinājumiem jāatbilst normatīvajos aktos noteiktajām prasībām. Cita starpā, īpaša uzmanība tika pievērsta AP2027 atbilstībai starptautiskā, ES un nacionālā līmeņa politikas dokumentiem ar plānošanas dokumentu saistītās vides jomās.

- Pašreizējās situācijas novērtējums un „nulles” scenārijs

Vide sevī ietver ļoti plašu jautājumu loku, tādēļ noteiktas tās galvenās jomas, kuras AP2027 kontekstā ir nozīmīgākās un kurām ir būtiskākā ietekme uz vidi. Tika apkopota pieejamā pamatinformācija par vides stāvokli Latvijā saistībā ar attīstības programmu, tādejādi veicot

sākotnējo novērtējumu un identificējot būtiskos vides aspektus, kas saistīti ar plānošanas dokumentu.

- AP2027 īstenošanas būtiskāko ietekmju uz vidi vērtējums

SIVN process organizēts tā, lai identificētu attīstības programmas uzdevumu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi (ietver tiešo un netiešo, sekundāro, paredzētās darbības un citu darbību savstarpējo un kopējo ietekmi, īstermiņa, vidēji ilgu un ilglaicīgu ietekmi, kā arī pastāvīgo pozitīvo un negatīvo ietekmi). SIVN ietvaros vērtēta plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamā ietekme uz šādām vides jomām:

- Klimata pārmaiņas;
- Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana;
- Gaisa kvalitāte;
- Vides troksnis;
- Bioloģiskā daudzveidība;
- Ūdens kvalitāte un plūdu risks;
- Augsne un piesārņojums;
- Kultūrvēsturiskās vērtības;
- Saistība starp šīm jomām.

Augstāk uzskaitītie aspekti atlasīti SIVN ietvara noteikšanas posmā, identificējot plānošanas dokumentam aktuālākos potenciālos vides aspektus. Ietekme uz cilvēku veselību tiek vērtēta gaisa kvalitātes, trokšņa un ūdens kvalitātes kontekstā. Savukārt ietekme uz materiālajām vērtībām tiek vērtēta caur ietekmi uz atkritumu apsaimniekošanu un aprites ekonomikas principu ieviešanu.

- AP2027 monitorings

Plānošanas dokumenta ietekmju uz vidi monitoringu veic, lai konstatētu, kādas ir ar plānošanas dokumenta realizāciju saistītās vides ietekmes, t.sk. arī neparedzētās ietekmes un vai plānošanas dokumentā nav jāveic grozījumi. Sniedzot priekšlikumus rādītājiem un plānošanas dokumenta ieviešanas monitoringam, primāri tiek izvēlti tādi rādītāji, kuri jau tiek aprēķināti vai kuru aprēķināšanai tiek sistematiski apkopota bāzes informācija.

2.2. Konsultācijas un sabiedrības iesaiste

Sabiedrības, organizāciju un institūciju viedoklis tiek nemts vērā, organizējot Vides pārskata projekta sabiedriskās apspriešanas procesu, t.sk. sabiedriskās apspriešanas sanāksmi, un iestrādājot sabiedrības pārstāvju komentārus Vides pārskata gala redakcijā.

[Pēc sabiedriskās apspriešanas tiks papildināts ar informāciju par sabiedriskās apspriešanas procesu un rezultātiem]

3. Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamā attīstība, ja plānošanas dokuments netiku īstenots

Vides pārskata 3. nodaļā sniegta informācija par vides stāvokli Rīgas pilsētas teritorijā. Attiecībā uz datiem, kur informācija pilsētas griezumā nav pieejama, izmantoti nacionālo

stāvokli un tendences raksturojoši dati. Nodaļas izstrādē izmantota pieejamā informācija no dažādiem informācijas avotiem un, iespēju robežās, ilgtermiņa datu rindas, izmantojot šo informāciju par pamatu, vērtējot iespējamās attīstības tendences nākotnē, ja plānošanas dokuments netiku īstenots (kas atspoguļo “nulles” scenāriju). Tomēr jāņem vērā, ka lielākā daļa vides aspektu ir ļoti sensitīvi un tos ietekmē liels skaits ārējo faktoru, kas nav atkarīgi tikai no attīstības plānošanas jautājumiem, bet arī citām izmaiņām virzošajos spēkos.

Papildus nodaļā ir aprakstīti aspekti, kuru vides stāvoklis konkrētajās teritorijās var tikt būtiski ietekmēts atkarībā no AP2027 risinājumiem. Šādas teritorijas cita starpā var būt gan vides risku teritorijas, gan jutīgas teritorijas, kur jebkāda teritorijas attīstība īstenojama, tikai ievērojot īpašus nosacījumus.

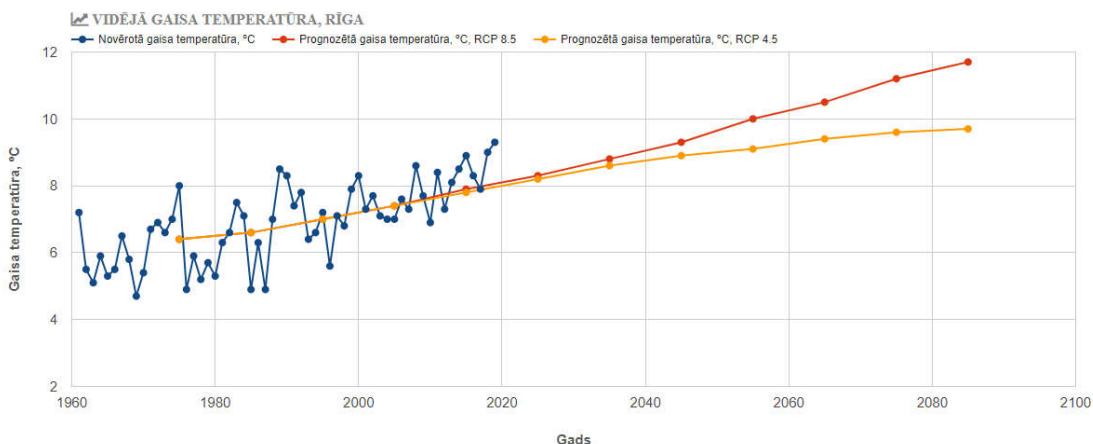
Katras sadaļas noslēgumā ir pieejama tabula, kurā, izmantojot ietekmju vērtēšanas kritērijus, kas pamatā izriet no indikatoriem un raksturo arī ārējos plānošanas dokumentos noteikto mērķu sasniegšanu, tiek vērtēta attiecīgā aspekta vides stāvokļa attīstība gadījumā, ja AP2027 netiek īstenots.

Jāņem vērā, ka, lai veiktu pilnvērtīgu esošās situācijas novērtējumu, nepieciešama aktuāla un detalizēta informācija par attiecīgajiem vides aspektiem. Aktuāli un pilnīgi dati ir būtiski, arī veicot ietekmju izvērtējumu. Tomēr attiecībā uz dažiem aspektiem ir identificēts nozīmīgs datu izstrūkums, kā rezultātā ir apgrūtināts gan esošās situācijas novērtējums, gan ietekmju analīze. Vairākos gadījumos konstatēta situācija, ka trūkst aktuālu datu – tad attiecīgajās nodaļās izmantoti pēdējie pieejamie dati. Apsvērumi, kas attiecas uz informācijas trūkumu, ir norādīti attiecīgajās nodaļās.

3.1. Klimata pārmaiņas

Balstoties uz ilglaicīgiem klimata novērojumiem, vidējā gaisa temperatūra ir konstanti paaugstinājusies. Šādas tendences novērotas gan Latvijā, gan citviet pasaulei. 2015.-2016. gada laikā LVGMC pirmo reizi Latvijā veica apjomīgu vēsturisko klimatisko datu analīzi, izvērtējot meteoroloģisko parametru izmaiņas laika periodā no 1961. līdz 2010. gadam. Apskatītajā laika periodā gada vidējās gaisa temperatūras vērtības ir paaugstinājušās par $0,7^{\circ}\text{C}$, viskrasāk palielinoties vidējās gaisa temperatūras gada minimālajai vērtībai – par vidēji $1,7^{\circ}\text{C}$.¹ Līdz ar vēsturisko datu analīzi izvērtējuma ietvaros tika sagatavotas arī prognozes par nākotnes klimata pārmaiņu scenārijiem. Attēlā zemāk apkopoti novērojumu dati par vidējo gaisa temperatūru Rīgā, kā arī attēlotas vidējās gaisa temperatūras nākotnes prognozes diviem izstrādātajiem klimata pārmaiņu scenārijiem.

¹ Avotniece, Z. et al. “Klimata pārmaiņu scenāriji Latvijai”. LVGMC, Rīga, 2017

3.1.1. attēls. Vidējā gaisa temperatūra Rīgā – vēsturiskie dati un prognozes²

Scenāriju izstrādes ietvaros tika analizētas arī gada maksimālās diennakts vidējās gaisa temperatūras vērtību izmaiņas, kas raksturo katru gada vissiltāko diennakti konkrētajā novērojumu punktā. Ilggadīgajā laika periodā maksimālās diennakts vidējās gaisa temperatūras vērtības Latvijas teritorijā fiksētas Rīgā (+23,8°C). Izteikti augstākā diennakts vidējās gaisa temperatūras vērtība galvaspilsētā varētu norādīt uz pilsētas siltuma salas efekta ietekmi uz gaisa temperatūras režīmu pilsētā.³

Pilsētas siltuma salas efekts Rīgā detalizētāk pētīts 2015. gadā Rīgas pilsētas arhitekta biroja īstenotā projekta ietvaros, kurā konstatēts, ka galvenie siltuma salas veidošanās faktori Rīgā ir saistīti ar pelēko infrastruktūru (asfalts, bitumens un citi siltumu uzkrājošie materiāli) īpatsvaru un zaļo teritoriju un caurlaidīgo segumu nepietiekamu pieejamību. Saskaņā ar pētījumu siltuma salas efekta ievainojamākie kvartāli—Rīgas centrs, jaunie dzīvokļu namu rajoni (Ziepniekkalns, Pļavnieki, Zolitūde) mazāk—centra perifērija (Grīziņkalns) un vecākas Pēckara apkaimes (Imanta, Jugla). Purvciemā tika konstatētas nelabvēlīgas tendences apkaimes telpiskās attīstības plānošanā un attīstības procesā.⁴ Zaļo teritoriju īpatsvara palielināšana, apstādījumi un ūdens objekti (piem., lietusdārzi) var samazināt siltuma salas efektu.

Arī karstuma viļņu maksimālā ilguma dinamika ilggadīgajā laika periodā norāda uz pieaugošu tendenci. 2019. gadā tika novērotas 20 karstuma viļņu dienas Rīgā.⁵

Analizējot novērojumu datus un prognozes attiecībā uz nokrišņiem Rīgā, var secināt, ka, lai gan vidējās nokrišņu summas izmaiņas nav tik izteiktas, ir mainījusies nokrišņu dinamika, kas pastiprināsies arī nākotnē. Attiecīgi sagaidāms, ka pieauga dienu skaits ar stipriem nokrišņiem.⁶ Jānorāda, ka atbilstoši klimata pārmaiņu scenāriju atskaitē⁷ secinātajam “Rīgā iepriekš saistībā ar gaisa temperatūras raksturojumu pieminētais pilsētas siltumsalas efekts ietekmē arī atmosfēras nokrišņu sadalījumu: pilsētas mikroklimats nosaka to, ka gan mākoņu daudzums, gan arī dienu skaits ar nokrišņiem ir augstāks nekā piepilsētās un Rīgas apkaimē.

² Klimata pārmaiņu analīzes rīks, pieejams: <https://www4.meteo.lv/klimatariks/>

³ Avotniece, Z. et al. “Klimata pārmaiņu scenāriji Latvijai”. LVĢMC, Rīga, 2017

⁴ Kopsavilkums. Rīgas pilsētas arhitekta birojs; pieejams: <http://arhitekts.riga.lv/index.php/klimata-ietekme/par-projektu/664-kopsavilkums>

⁵ Klimata pārmaiņu analīzes rīks, pieejams: <https://www4.meteo.lv/klimatariks/>

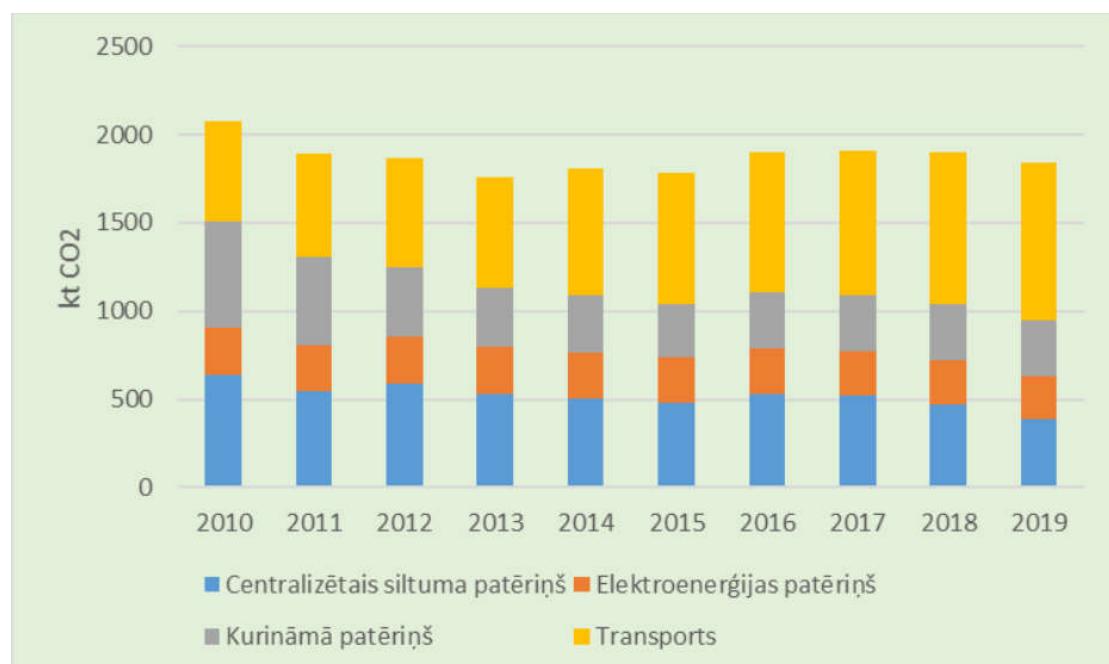
⁶ Turpat.

⁷ Avotniece, Z. et al. “Klimata pārmaiņu scenāriji Latvijai”. LVĢMC, Rīga, 2017

Pilsētas platības palielināšanās pēdējo piecdesmit gadu laikā un pilsētas mikroklimata attīstība nosaka arī to, ka nokrišņu daudzuma izmaiņu raksturs Rīgā ir atšķirīgs no citām Latvijas pilsētām.”⁸

Novērotās klimata pārmaiņas ir lielā mērā saistītas ar CO₂ un citu SEG emisijām atmosfērā. Lai gan nav iespējams pilnībā novērst klimata pārmaiņas, ir būtiski tās laicīgi ierobežot, samazinot kopējo SEG emisiju apjomu. Arī pašreiz spēkā esošais ES un nacionālais politiskais satvars (skat. nodaļu 2.1.) virzās uz klimatneitralitātes panākšanu.

Izvērtējot pieejamos datus par kopējām CO₂ emisijām Rīgā pa aktivitātēm no 2010. līdz 2019. gadam (skat. attēlu 3.1.2.), var secināt, ka, lai gan kopējās CO₂ emisijas pret 2010. gadu ir samazinājušās, tendence nav stabila. Neskatoties uz to, ka vairumā avotu novērojams salīdzinoši stabils samazinājums, jānorāda, ka transporta sektora radītajām SEG emisijām ir pieaugoša tendence. Bez mērķtiecīgām rīcībām transporta emisiju samazināšanai CO₂ emisiju samazinājums plānošanas dokumenta īstenošanas periodā nav sagaidāms.

3.1.2. attēls. Kopējās CO₂ emisijām Rīgā pa aktivitātēm no 2010. līdz 2019. gadam⁹

Pašlaik izstrādē ir Rīgas pilsētas ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāns 2030. gadam, kurā atbilstoši šādu plānu izstrādes vadlīnijās noteiktajam paredzēts nosegt tādus avotus kā siltumapgāde un dzesēšana, ēkas un būvniecība, transports un apgaismojums.¹⁰

Kā minēts augstāk, būtiska loma klimata pārmaiņu pielāgošanās un klimatnoturīguma palielināšanas kontekstā ir zaļajai infrastruktūrai un zaļajām teritorijām. Atbilstoši RD PAD sniegtajai informācijai zaļo teritoriju īpatsvars Rīgā kopš 2014. gada ir nemainīgs un tas sastāda

⁸ Turpat.

⁹ Klāvs, G. CO₂ emisiju aprēķini Rīgas pilsētas ilgtspējīgas enerģētikas rīcības plāna progresu ziņojumam. Fizikālās enerģētikas institūts. Energosistēmu analīzes un optimizācijas laboratorija. Rīga, 2021. gada 8. februāris

¹⁰ Atbilstoši 2021. gada martā Rīgas domes sniegtajai informācijai

23%. Tomēr jāatzīmē, ka šis indikators objektīvi neatspoguļo faktisko zaļās infrastruktūras un zaļo teritoriju situāciju, jo tajā tiek iekļautas teritorijas plānojumā atzīmētās zaļās teritorijas, nevērtējot faktisko stāvokli. Tājā pašā laikā Rīgas sabiedrisko apstādījumu (dārzi, parki, skvēri) teritoriju platības pieaug – 2017. gadā sabiedriskie apstādījumi tika ierīkoti Erevānas dārzā, Lielajos un Jēkaba kapos, Miera/Klusās ielu, Lemešu/Gobas ielu, Stērstu/Dignājas/Bauskas ielu, Ārlavas ielas un Volgunteles skvēros.¹¹

Aspeks	Kritērijs	Paredzamās tendences apraksts	O alternatīva
Klimata pārmaiņas	CO ₂ emisijas samazinājums pret bāzes gadu (2005), %		↔
	Kopējās SEG emisijas, CO ₂ ekvivalentos		↔
	Zaļo teritoriju īpatsvars pilsētā, %		↔
	Pašvaldības investīcijas zaļās infrastruktūras labiekārtošanai apkaimē		↓
	Pilsētvides labiekārtojumi, kas risina pilsētas pielāgošanos klimata pārmaiņām no kopējiem pilsētvides labiekārtojumiem, %	Bez papildu pasākumu īstenošanas sagaidāms, ka klimatnotrīguma veicinošu labiekārtojuma elementu % var samazināties.	↓
↗ Uzlabosies ← ↗ Nebūtiski uzlabosies ↔ Situācija nemainīga ← ↓ Nebūtiski pasliktināsies ↓ Pasliktināsies			

3.2. Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana

Arites ekonomikas principu ieviešana un atkritumu rašanās novēršana

Saskaņā ar publiski pieejamo informāciju Rīgas pašvaldība īsteno atsevišķas aktivitātes, kas saistītas ar aprites ekonomikas principu ieviešanu un atkritumu rašanās novēršanu. Rīgas domes Labklājības departaments 2019.–2020. gadā ir organizējis diskusiju ciklu par sociāli atbildīgu paradumu veidošanu pārtikas apritē, dzīves prasmju pilnveidi, kā arī par jaunu iniciatīvu ieviešanu zaļākai un labklājīgākai dzīvei.¹² Rīgas enerģētikas aģentūra 2021. gada janvārī organizēja tiešsaistes semināru – diskusiju par ilgtspējīgu būvniecību “Arites ekonomika pilsētbūvniecībā”. Tāpat, Rīgas enerģētikas aģentūra 2015. – 2018. gadā ir piedalījusies ES programmas *Horizon 2020* projektā “Zaļā iepirkuma atbalsts ilgtspējīgai un inovatīvai attīstībai (GreenS)¹³. Projekta ietvaros izstrādātas vadlīnijas zaļā publiskā iepirkuma veikšanai un apmācītī darbinieki. Aģentūra īsteno arī citas aktivitātes energoefektivitātes uzlabošanai un resursu taupīšanai.

¹¹ Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam un Rīgas attīstības programmas 2014.- 2020. gadam īstenošanas ietekmes uz vidi monitoringa ziņojums par periodu no 2014. līdz 2018. gadam. RD PAD. Rīga, 2019

¹² <https://ld.riga.lv/lv/aktualitates/aprites-ekonomika-darbiba-riga-realizejas-zalas-idejas.html>

¹³ <http://www.rea.riga.lv/rea-projekti/starptautiskie-projekti?id=923>

Rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam¹⁴ nosaka šādus galvenos rīcības virzienus un pasākumus aprites ekonomikas ieviešanai:

- 1) Pāreja no atkritumu apsaimniekošanas uz resursu apsaimniekošanu;
- 2) Resursu produktivitātes uzlabošana visās tautsaimniecības nozarēs, veicinot pētniecības un inovācijas attīstību;
- 3) Priekšnoteikumu veidošana preču otrreizējai izmantošanai;
- 4) Pārejas no preču pirkšanas uz pakalpojumiem veicināšana;
- 5) Materiālu, procesu un atkritumu pārvaldības uzlabošana prioritārajās nozarēs;
- 6) Pašvaldību lomas stiprināšana aprites ekonomikas principu ieviešanā;
- 7) Sabiedrības iesaiste, informēšana un izglītošana.

Plānā īpaši izceltas preču atkārtotas izmantošanas iespējas jauniem biznesa modeļiem. Raksturīgākie virzieni ir tekstilpreču (apģērbu, apavu un citu preču) un mēbeļu, kuras vairs nav tā lietotājam vajadzīgas, tālāka nodošana lietošanā caur sociālajām platformām, sociālajiem dienestiem vai labdarības organizācijām. Tāpat Plāns akcentē nepieciešamību šo praksi ieviest arī publiskajā sektorā, tā ne tikai veicinot pozitīvu attieksmi sabiedrībā, bet arī pieprasījumu pēc atbilstošas kvalitātes otrreiz lietojamām precēm un attiecīgu komercdarbību. Preču atkārtotas lietošanas princips jāiestrādā zaļajā publiskajā iepirkumā, tā palielinot atkārtoti lietojamo preču īpatsvaru pakalpojumu sektorā.

Īstenojot Rīcības plānu pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam, paredzēts līdz 2023. gadam izstrādāt atbalsta instrumentus sociālajām inovācijām, sociālajai uzņēmēdarbībai un labošanas sektora attīstībai. Tāpat Plāns ietver pasākumu “Zaļā iepirkuma realizācija pašvaldību sektorā, balstoties uz aprites ekonomikas principiem”, kas jāīsteno visā Plāna ieviešanas periodā.

Atkritumu rašanās novēršana ir noteikta kā viens no Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. – 2028. gadam¹⁵ virsmērķiem:

1. Mērķis (M1) Novērst atkritumu rašanos un nodrošināt kopējā radīto atkritumu daudzuma ievērojamu samazināšanu, izmantojot maksimāli visas labākās pieejamās atkritumu rašanās novēršanas iespējas un labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, palielinot resursu izmantošanas efektivitāti un veicinot ilgtspējīgas patēriņtāju uzvedības modeļa attīstību

Valstī kopumā sadzīves atkritumu daudzums kopš 2010. gada ir palielinājies par apmēram 20% un 2019. gadā sasniedza 800 413 tonnas. Radītais bioloģiski noārdāmo atkritumu (BNA) daudzums 2019. gadā salīdzinājumā ar 2013. gadu ir palielinājies par 12%. Valstī radītais izlietotā iepakojuma daudzums ir pakāpeniski palielinājies no 214 tūkst. tonnām 2010. gadā līdz 255 tūkst. tonnām 2018. gadā, kopumā palielinoties par 20%. Radīto ražošanas atkritumu daudzums laika posmā no 2013. gada līdz 2018. gadam ir pakāpeniski pieaudzis, īpaši pieaudzis nebīstamo ražošanas atkritumu daudzums. NACE saimnieciskās darbības statistiskās klasifikācijas sekciju griezumā lielāko radīto nebīstamo un bīstamo ražošanas atkritumu apjomu laika posmā no 2013. līdz 2018. gadam rada apstrādes rūpniecība (36%) un

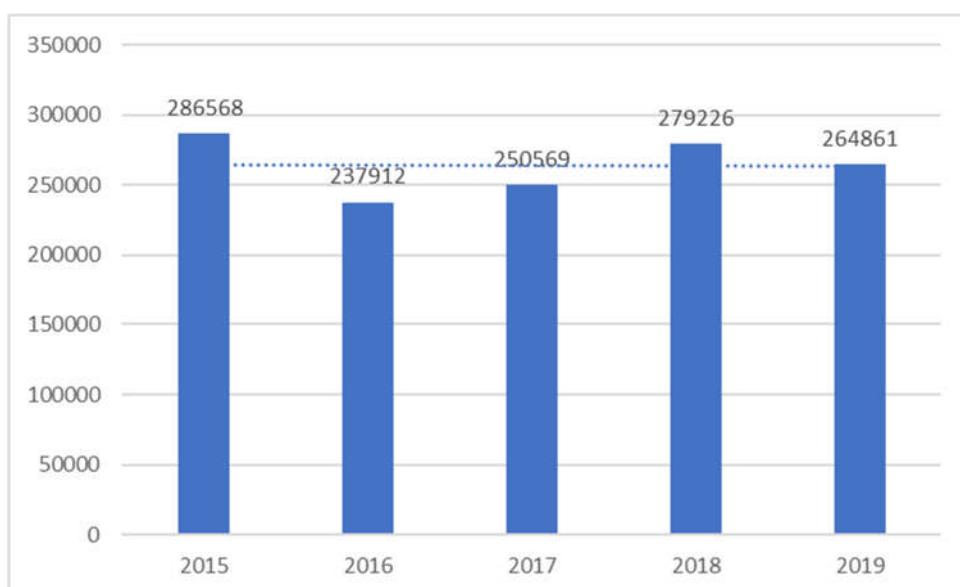
¹⁴ <https://likumi.lv/ta/id/317168-par-ricibas-planu-parejai-uz-aprites-ekonomiku-20202027-gadam>

¹⁵ Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028. gadam. <https://likumi.lv/ta/id/320476-par-atkritumu-apssaimniekosanas-valsts-planu-2021-2028-gadam>

lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība (32%). Būtiski bīstamo un nebīstamo ražošanas atkritumu apjomi rodas arī tādās nozarēs kā “Elektroenerģijas, gāzes apgādes, siltumapgādes un gaisa kondicionēšana” un “Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts”.¹⁶

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021. – 2028. gadam secināts, ka panākt atkritumu rašanās samazinājumu valstī iespējams tikai īstenojot scenāriju, kas paredz visaptverošu aprites ekonomikas principu ieviešanu. Modelējot bāzes scenāriju, ir secināts, ka radīto sadzīves atkritumu apjoms valstī turpinās pieaugt, 2035. gadā sasniedzot 921 185 tonnas. Plānā noteikts mērkis līdz 2028. gada beigām samazināt kopējo radīto sadzīves atkritumu daudzumu līdz 650 000 tonnām gadā.

Rīgas pilsētā radīto sadzīves atkritumu daudzums pēdējo piecu gadu laikā ir bijis salīdzinoši stabils (skat. 3.2.1. attēlu), vidēji periodā sastādot 260 000 tonnas jeb aptuveni 33% no valstī kopumā radītā sadzīves atkritumu apjoma. Nemot vērā radīto atkritumu daudzuma tendenci, var secināt, ka neveicot mērķtiecīgus pasākumus atkritumu rašanās novēršanai, nav paredzama radīto atkritumu apjoma samazināšanās plānošanas dokumenta īstenošanas periodā.

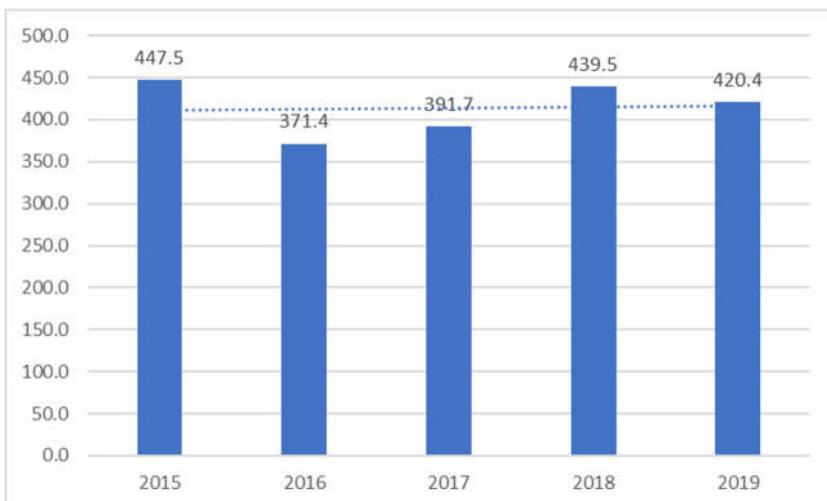
3.2.1. attēls. Rīgas administratīvajā teritorijā radīto sadzīves atkritumu daudzums (tonnas)¹⁷

Samazinoties iedzīvotāju skaitam Rīgas pilsētā, aprēķinātajam radīto sadzīves atkritumu apjomam uz vienu iedzīvotāju vērojama ilggadīga pieaugoša tendence (skat. 3.2.2. attēlu). 2018. gadā tas veidoja 439,5 kg, kas pārsniedz aprēķināto apjomu uz vienu iedzīvotāju valstī 2018. gadā – 409 kg. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā noteikts mērkis līdz 2028. gada beigām šo rādītāju samazināt līdz 400 kg uz vienu iedzīvotāju gadā.¹⁸

¹⁶ turpat

¹⁷ Statistikas pārskats 3-Atkritumi. www.meteo.lv

¹⁸ Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028. gadam. <https://likumi.lv/ta/id/320476-par-atkritumu-apssaimniekosanas-valsts-planu-2021-2028-gadam>

3.2.2. attēls. Radīto sadzīves atkritumu apjoms uz vienu Rīgas pašvaldības iedzīvotāju (kg)¹⁹

Atkritumu apsaimniekošana

Sadzīves atkritumu, t.sk. sadzīvē radušos bīstamo atkritumu, apsaimniekošanu Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā nosaka Rīgas domes 2019. gada 29. novembra saistošie noteikumi Nr. 87 "Par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu Rīgas pilsētā". Rīgas pilsētas administratīvā teritorija ir sadalīta četrās atkritumu apsaimniekošanas zonās un ir noslēgti līgumi ar trīs atkritumu apsaimniekotājiem – SIA "Clean R", SIA "Eco Baltia vide" un PS "Lautus Vide", kuri ir tiesīgi savākt, šķirot un pārvadāt sadzīves atkritumus Rīgā. Savāktos nešķirotos sadzīves atkritumus atkritumu apsaimniekotāji nogādā uz Pierīgas atkritumu apsaimniekošanas reģiona atkritumu apglabāšanas poligonu „Getlini”.²⁰ Katru gadu tajā tiek apglabātas aptuveni 300 000 tonnas atkritumu²¹.

Sadzīves atkritumu dalītā vākšana

MK 2017. gada jūnija noteikumos Nr. 328 "Kritēriji un kārtība, kādā novērtē atkritumu dalītās savākšanas pakalpojuma pieejamību iedzīvotājiem" ir norādīts, ka republikas pilsētās jābūt vismaz vienam šķiroto atkritumu savākšanas punktam uz katriem 700 iedzīvotājiem. Sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punktā jānodrošina vismaz papīra un kartona, plastmasas, stikla un metālu atkritumu dalītu savākšana.

Izvērtējot dalīto atkritumu vākšanas punktu, kuros tiek iekļauti visi četri iepakojuma materiālu veidi, skaitu, vidēji valstī ir viens punkts uz 656 iedzīvotājiem. Izņēmums ir Malienas atkritumu apsaimniekošanas reģions un Rīgas pilsēta, kur nav izveidota infrastruktūra pietiekošā apjomā. Saskaņā ar 2020. gadā VARAM veiktās pašvaldību aptaujas "Par atkritumu apsaimniekošanu un atsevišķiem citiem vides aizsardzības jautājumiem pašvaldībā 2019./2020. gadā" informāciju par dalīto atkritumu vākšanas vietu skaitu pašvaldībās, 2019. gada sākumā Rīgā

¹⁹ CSP un Statistikas pārskats 3-Atkritumi. www.meteo.lv

²⁰ <https://mvd.riga.lv/nozares/vides-parvalde/atkritumu-apaimniekosana/>

²¹ www.getlini.lv

bija 77 publiskie šķirošanas punkti un 6632 privātās šķirošanas vietas – privātmāju teritorija, daudzdzīvokļu māju teritorijas un koplaukumi.²²

Saskaņā ar pašvaldības datiem, starp Rīgas pašvaldību un atkritumu apsaimniekotājiem noslēgtie līgumi paredz, ka divu gadu laikā Rīgā tiks izveidoti ~1050 publiskie dalīti vākti jeb šķiroto atkritumu savākšanas punkti, kā arī Rīgas pašvaldība tuvāko gadu laikā izveidos vismaz astoņus šķiroto atkritumu pieņemšanas laukumus.²³

Rīgas iedzīvotājiem tiek nodrošināta iespēja nogādāt drošai pārstrādei sadzīvē radušos bīstamos atkritumus piecās degvielas uzpildes stacijās AS “VIADA Baltija”, Getliņu sadzīves atkritumu poligonā un SIA “CleanR” atkritumu šķirošanas laukumā. Tāpat arī nolietoto sadzīves tehniku un elektropreces iespējams novietot speciālos konteineros pie tirdzniecības centriem TC Mols, TC Alfa un TC Spice²⁴.

2022. gada 1. februārī Latvijā uzsāks darboties depozīta sistēma dzērienu iepakojumam, kurā varēs nodot stikla, plastmasas (PET) un metāla (skārdenes) dzēriena iepakojumu. 2021. gada 24. martā MK apstiprināja likumprojektu “Plastmasu saturošu izstrādājumu likums”, kas paredz konkrētiem plastmasas saturošiem izstrādājumiem noteikt aizliegumu laišanai tirgū, pasākumus to patēriņa samazināšanai vai prasības attiecībā uz izstrādājumu dizainu un pārstrādātas plastmasas saturu tajos. Paredzēts, ka likumprojektā ietvertais normatīvais regulējums stāsies spēkā 2021. gada 3. jūlijā.

Bioloģiski noārdāmie atkritumi

Atbilstoši MK 2013. gada 2.aprīļa noteikumiem Nr.184 “Noteikumi par atkritumu dalītu savākšanu, sagatavošanu atkārtotai izmantošanai, pārstrādi un materiālu reģenerāciju” Rīgas pašvaldībai sadarbībā ar atkritumu apsaimniekotājiem, kas izraudzīti saskaņā ar normatīvajiem aktiem par atkritumu apsaimniekošanu, līdz 2020. gada 31. decembrim bija jāizveido bioloģiski noārdāmo atkritumu dalītas savākšanas sistēma. Saskaņā ar Rīgas domes saistošo noteikumu Nr. 87 prasībām, sākot ar 2021. gada 1. janvāri, atkritumu apsaimniekotājiem jānodrošina bioloģiski noārdāmo atkritumu dalīta vākšana.

Atkritumu apsaimniekotāju Clean-R (<https://cleanr.lv/>), Lautus Vide (<https://lautusvide.lv/>) un EcoBaltiavide (<https://www.ecobaltiavide.lv/>) tīmekļa vietnēs ir pieejama informācija par iespēju pieteikt bioloģiski noārdāmo atkritumu dalītas vākšanas pakalpojumu. Saskaņā ar tīmekļa vietnē <https://skiroviegli.lv/#/> pieejamo informāciju, Rīgas pilsētas teritorijā 2021. gada martā bija 13 publiski pieejamas dalīto atkritumu savākšanas vietas, kur iespējams nodot bioloģisko noārdāmos atkritumus.

Lai iedzīvotājus motivētu šķirot bioloģiski noārdāmos atkritumus, to savākšanai ir noteikta zemāka maksa nekā nešķirotiem atkritumiem. Apsaimniekotāji izmanto arī dažādas akcijas, lai mudinātu iedzīvotājus šķirot bioloģiski noārdāmos atkritumus. Piemēram, SIA Clean-R rīkotajam konkursam – izaicinājumam “Šķiro BIO” atsaukušies vairāk nekā 32 000 rīdzinieku jeb 143 daudzdzīvokļu mājas²⁵. Būtisks faktors, kas varētu ietekmēt iedzīvotāju paradumu

²² Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028. gadam. <https://likumi.lv/ta/id/320476-par-atkritumu-apssaimniekošanas-valsts-planu-2021-2028-gadam>

²³ <https://mvd.riga.lv/nozares/vides-parvalde/atkritumu-apssaimniekošana/>

²⁴ turpat

²⁵ <https://cleanr.lv/aktualitates/>

maiņu, ir Rīgas domes saistošajos noteikumos Nr. 87 ietvertā prasība līdz 2021. gada 1. janvārim slēgt daudzdzīvokļu māju stāvvadus. Tomēr, jāņem vērā tas, ka, nosakot bioloģiski noārdāmo atkritumu dalītu vākšanu kā brīvprātīgu iespēju, iedzīvotāju paradumu maiņa notiks lēnāk nekā uzliekot šķirošanu par obligātu pienākumu.

Tekstilmateriāli

Tekstilizstrādājumi primāro izejvielu un ūdens izmantošanas ziņā ir ceturtajā vietā (pirmās trīs vietas ieņem pārtika, mājokļi un transports) un piektajā vietā nozares radīto SEG emisiju ziņā.²⁶ Tieks lēsts, ka aptuveni 20% pasaules ūdens piesārņojuma rada tieši tekstilizstrādājumu krāsošana un apdare: tekstilizstrādājumu ražošanā izmanto ap 3500 ķīmisko vielu, no kurām 750 ir klasificētas kā bīstamas cilvēku veselībai un 440 – kā bīstamas videi. Latvijas tirgū katru gadu nonāk 27 000 tonnu jauna un lietota apgērba jeb 14,3 kg uz vienu iedzīvotāju. Trešdaļa iedzīvotāju savas liekās drēbes izmet sadzīves atkritumu konteineros, un tās tiek nogādātas poligonos, kur sintētiskās šķiedras tekstilizstrādājumi sadalās vismaz 200 gadu periodā.²⁷

Līdz 2025. gada 1. janvārim ES dalībvalstīm būs jāizveido tekstilmateriālu dalītas savākšanas sistēmas²⁸. 2019. gada augustā un septembrī Rīgā un Pierīgā tika izvietoti pirmie 20 konteineri tekstila – apgērba, virsdrēbju, gultas veļas, segu, somu, apavu, jostu – šķirošanai. Līdz 2019. gada beigām pilotprojekta ietvaros tika savāktas 108,5 tonnas tekstila atkritumu. No tiem poligonā nodoti apmēram 40%, pārējais apjoms realizēts atkārtotai lietošanai attīstības valstīs, bez atlīdzības nodots pārstrādei, ziedots labdarībai vai tiek uzglabāts īemot vērā nepietiekamo tirgus pieprasījumu.²⁹ 2021. gada martā Rīgas pašvaldības teritorijā joprojām pieejami 18 konteineri tekstila šķirošanai³⁰.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. – 2028. gadam ietvaros izstrādātā Atkritumu rašanās novēršanas valsts programmā noteikts, ka līdz 2023. gadam jāizveido dalītās savākšanas sistēma tekstilmateriālu atkritumiem (ietver savākšanas punktos/laukumos nepieciešamo papildus konteineru skaita nepieciešamības novērtēšanu). Atbildīgie par pasākuma ieviešanu ir noteikti VARAM, RAS un pašvaldības.

Aspeks	Kritērijs	Paredzamās tendences apraksts	O alternatīva
Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana	Īstenoti pašvaldības pilotprojekti aprites ekonomikas jomā atbilstoši Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam noteiktajiem rīcības virzieniem un pasākumiem		↔

²⁶ <https://likumi.lv/ta/id/317168-par-ricibas-planu-parejai-uz-aprites-ekonomiku-20202027-gadam>

²⁷ <http://www.zalais.lv/lv/jaunumi/zalais-punkts/aktualizejot-problemas-tekstila-atkritumu-skirovana-atklata-kampana-nav-ko-vilk>

²⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 19.novembra Direktīva 2008/98/EK par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu

²⁹ <http://www.zalais.lv/lv/jaunumi/zalais-punkts/aktualizejot-problemas-tekstila-atkritumu-skirovana-atklata-kampana-nav-ko-vilk>

³⁰ <http://www.zalais.lv/lv/kur-izmest/waste/18>

Aspeks	Kritērijs	Paredzamās tendences apraksts	O alternatīva
	Zaļā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošanas īpatsvars pašvaldības iepirkumos (% no visiem iepirkumiem).		↔↗
	Radīto sadzīves atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju, kg	Neveicot mērķtiecīgus pasākumus atkritumu rašanās novēršanai, paredzams, ka radīto atkritumu apjoms turpinās pieaugt.	↘
	Bioloģiski noārdāmo atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	Paredzams, ka īstenojot normatīvo aktu prasības, pieauga bioloģiski noārdāmo atkritumu šķirošanas apjoms	↔↗
	Tekstila atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	Paredzams, ka īstenojot normatīvo aktu prasības, pieauga tekstila atkritumu šķirošanas apjoms	↔↗
	Apglabāto atkritumu īpatsvars no kopējā savāktā apjoma, %	Paredzams, ka īstenojot ārējo normatīvo aktu prasības atkritumu šķirošanai un otrreizējai pārstrādei, valsts politikas plānošanas dokumentos plānotās rīcības darbības, samazināties apglabājamo atkritumu apjoms	↗
↗ Uzlabosies ←↗ Nebūtiski uzlabosies ↔ Situācija nemainīga ←↘ Nebūtiski pasliktināsies ↘ Pasliktināsies			

3.3. Gaisa kvalitāte

Atmosfēras gaisa kvalitāti ietekmē dažādi piesārņojuma avoti. Daļa piesārņojuma nokļūst pilsētā no citiem reģioniem, bieži vien ļoti attālinātiem, bet nozīmīga daļa piesārņojuma tiek emitēta pilsētas teritorijā. Ar gaisa kvalitāti saistītie jautājumi tiek regulēti, pamatojoties uz likuma "Par piesārņojumu", MK 2009. gada 3. novembra noteikumu Nr. 1290 "Noteikumi par gaisa kvalitāti", kā arī citu normatīvo aktu prasībām. Rīgas domes 2019. gada 18. decembra saistošie noteikumi Nr. 97 "Par gaisa piesārņojuma teritoriālo zonējumu" atkarībā no NO₂ un daļiņu PM₁₀ gada vidējās koncentrācijas sadala Rīgas pilsētas administratīvo teritoriju gaisa piesārņojuma zonās, ko izmanto, izskatot jautājumus par siltumapgādes veida izvēli un sagatavojot nosacījumus projektēšanai vides aizsardzības jomā. NO₂ un daļiņu PM₁₀ zonu kartes tiek atjaunotas ik pēc pieciem gadiem. Rīgas pilsētā tiek veikts gaisa kvalitātes monitorings, kura rezultāti liecina par vairāku piesārņojošo vielu robežlielumu vai augšējo piesārņojuma novērtēšanas sliekšņu pārsniegumiem, tādēļ ik pēc 5 gadiem tiek izstrādāta

rīcības programma gaisa kvalitātes uzlabošanai.

Lai novērtētu esošo gaisa kvalitāti, ir izmantoti monitoringa dati un gaisu piesārņojošo vielu modelēšanas rezultāti. SIVN ietvaros ir analizēta Rīgas pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programmas projekta 2021.-2025. gadam darba uzdevuma atskaitēs ietvertā informācija par nozīmīgākajām gaisa piesārņojuma avotu grupām, piesārņojošo vielu izkliedes aprēķina rezultātiem un tā atbilstības novērtējumu.

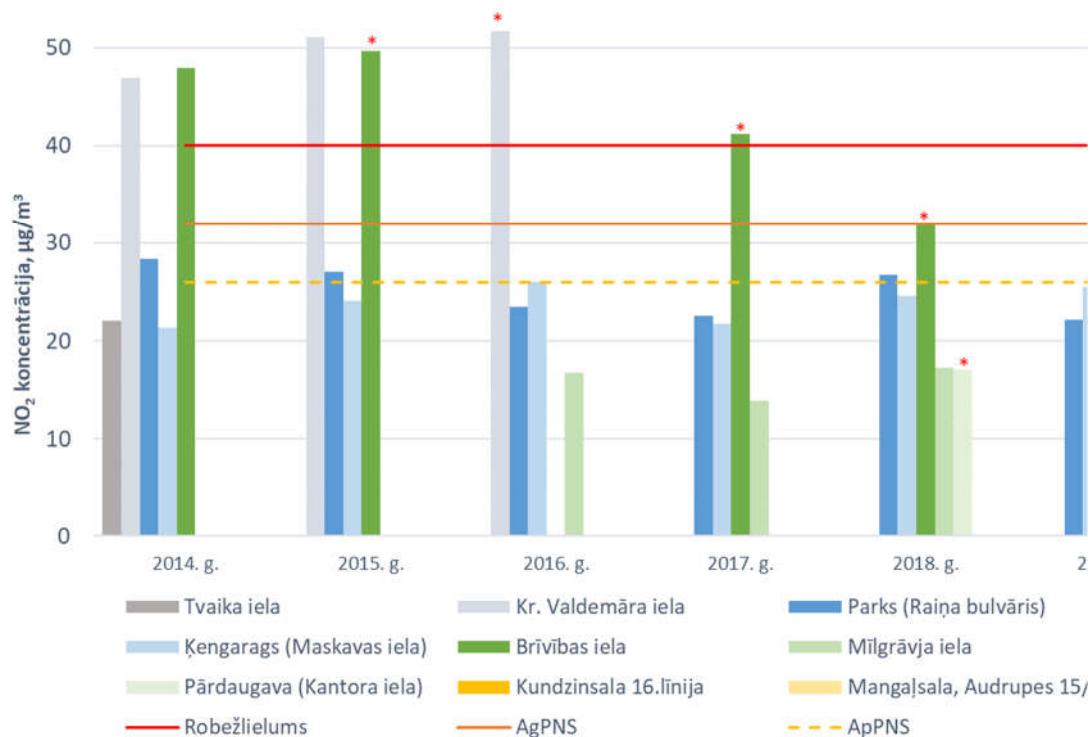
Gaisa kvalitātes monitorings

Lai novērtētu gaisa piesārņojuma līmeni Rīgā, tiek veikts gaisu piesārņojošo vielu monitorings, kuru nodrošina gan valsts monitoringa tīkla stacijas, gan pašvaldības monitoringa tīkla stacijas, kā arī Valsts vides dienests, Rīgas Brīvostas pārvalde un vairāki uzņēmumi Brīvostā. 2019. gada monitoringu 3 pašvaldības stacijās Rīgā nodrošināja RD MVD, 4 valsts stacijās –LVGMC. Līdz ar izmaiņām Rīgas domes 20.12.2005. saistojos noteikumos Nr. 34 "Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi" kopš 2014. gada tiek paplašināts piesārņojuma monitoringa tīkls Rīgas Brīvostā un uzņēmumos. Rīgas Brīvostas pārvalde ir uzstādījusi 3 gaisa monitoringa stacijas lejamkravu termināliem piegulošās teritorijās un 3 monitoringa stacijas Krievu salā radīto cieto daļiņu emisijas kontrolei.

Sēra dioksīda (SO₂) koncentrācijas Rīgā periodā no 2014. gada līdz 2018. gadam nepārsniedz robežlielumus, kā arī nav novērots sēra dioksīda apakšējā diennakts koncentrācijas piesārņojuma novērtēšanas sliekšņa pārsniegums³¹. Nav novērojamas būtiskas sēra dioksīda koncentrāciju atšķirības starp dažādām monitoringa vietām.

Slāpekla oksīdu (NO) galvenais piesārņojuma avots ir visa veida sadegšanas procesi, ieskaitot enerģētikas uzņēmumus un automašīnu iekšdedzes dzinējus. Degšanas procesa laikā pie augstām temperatūrām (virs 650 °C) slāpeklis, savienojoties ar skābekli, veido oksīdus. No tiem nozīmīgākais gaisa piesārņojuma rādītājs ir **slāpekļa dioksīda** koncentrācija. Slāpekļa dioksīda (NO₂) galvenais emisijas avots Rīgas centrā ir transports, ieskaitot gan autotransportu, gan ūdens transportu. No NO₂ noteiktajiem robežlielumiem periodā no 2014. gada līdz 2019. gadam NO₂ stundas koncentrācijas robežlielums tika pārsniegts blīvi noslogotās transporta kustības ielās: Brīvības ielā (2014. gadā) un Kr. Valdemāra ielā (2015. gadā). Minētajās ielās tika pārsniegts arī NO₂ gada vidējās koncentrācijas robežlielums – Kr. Valdemāra ielā 2014. un 2015. gadā, Brīvības ielā 2014. gadā. Gada vidējās koncentrācijas robežlieluma pārsniegums fiksēts Brīvības ielā 2015. un 2017. gada, Kr. Valdemāra ielā – 2016. gadā, lai arī tehnisku iemeslu dēļ novērojumu skaits šajās stacijās ir mazāks par 75 % gadā. NO₂ gada vidējās koncentrācijas Rīgā 2014. – 2019. gadā skatīt 3.3.1. attēlā.

³¹ Pārskats "Gaisa kvalitātes novērtējums Latvijā" 2014.-2018. gads
(<https://videscentrs.lvgmc.lv/lapas/gaisa-kvalitate>)

Piezīmes: Ar * apzīmēti tie mērījumu rezultāti, kuru skaits ir mazaks par 75 %.

3.3.1. attēls. NO_2 gada vidējās koncentrācijas Rīgā 2014.-2019. gadā (pēc LVĢMC, Rīgas domes un Rīgas Brīvostas pārvaldes monitoringa datiem)

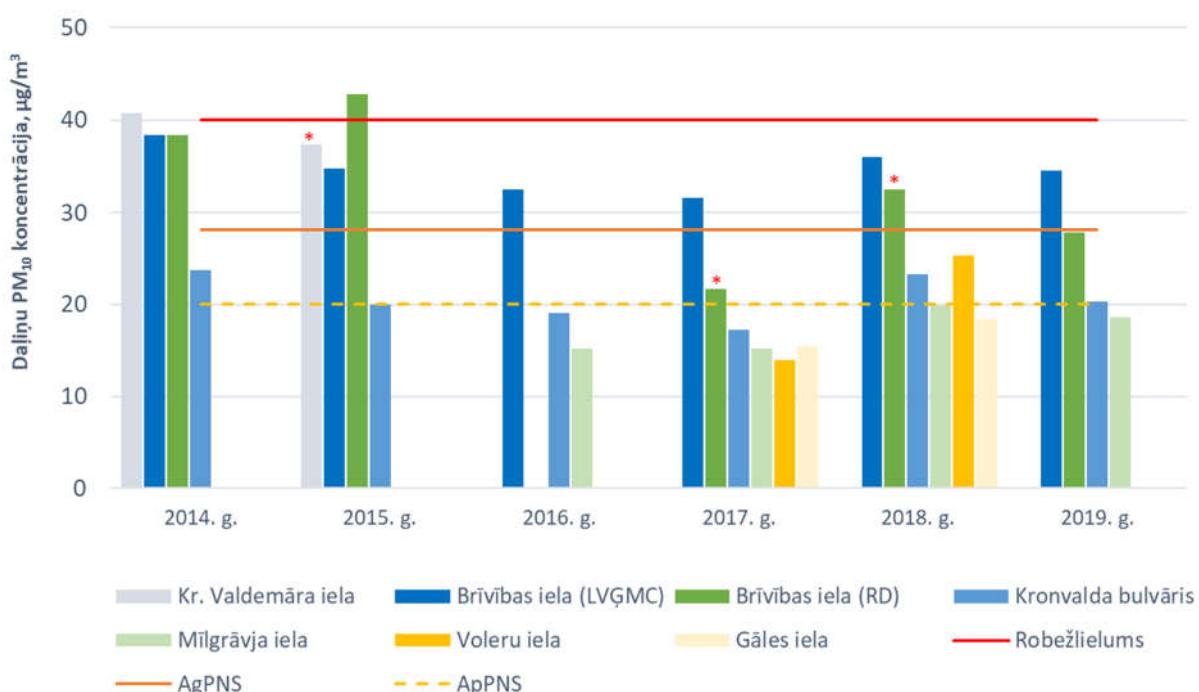
Ozonam (O_3) noteiktie mērķielumi Rīgā netiek pārsniegti, tāpat netiek pārsniegts arī **oglekļa oksīda** (CO) astoņu stundu robežlielums cilvēka veselības aizsardzībai laika periodā no 2014. gada līdz 2019. gadam (kopš 2016. gada CO monitorings Rīgā netiek veikts, tādēļ tiek veikta CO piesārņojuma izkliede modelēšana).

Daļinām PM_{10} noteikti divi dažādi robežlielumi: pieļaujamā diennakts koncentrācija – $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$, kuru nedrīkst pārsniegt vairāk nekā 35 reizes gadā; un gada vidējā koncentrācija – $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Laika periodā no 2014. līdz 2019. gadam pieļaujamās diennakts koncentrācijas robežlielums daļinām PM_{10} tika pārsniegts divās gaisa kvalitātes monitoringa stacijās – Kr. Valdemāra ielā (līdz 2016. gadam) un Brīvības ielā. No 2014. gada diennakts normatīva pārsniegšanas gadījumu skaits novērojumu stacijā “Brīvības iela” ir pakāpeniski samazinājies, bet 2018. gadā daļinu PM_{10} diennakts normatīva pārsniegšanas gadījumu skaits atkal palielinājies. Saskaņā ar LVĢMC sniegto informāciju³², 2018. gads Latvijā bija sausākais gads novērojumu vēsturē. No 2014. gada līdz 2019. gadam novērojumu stacijā “Brīvības iela” tika veikts novērtējums par sāls/smilts kaisīšanas ietekmi. Atskaitot no gada diennakts daļinu PM_{10} pārsniegšanas gadījumiem pārsniegumus, kas saistīti ar ceļu sāls/smilts kaisīšanu un dabisko avotu ietekmi novērtējumu periodā novērojumu stacijā “Brīvības iela” nav konstatēti daļinu PM_{10} dienas robežlieluma pārsniegumu gadījumi.

Kā redzams 3.3.2. attēlā, daļinu PM_{10} gada vidējā koncentrācija neviens no monitoringa

³² Pārskats “Gaisa kvalitātes novērtējums Latvijā” 2014.-2018. gads (https://videscentrs.lv/gmc/lapas/gaisa-kvalitate)

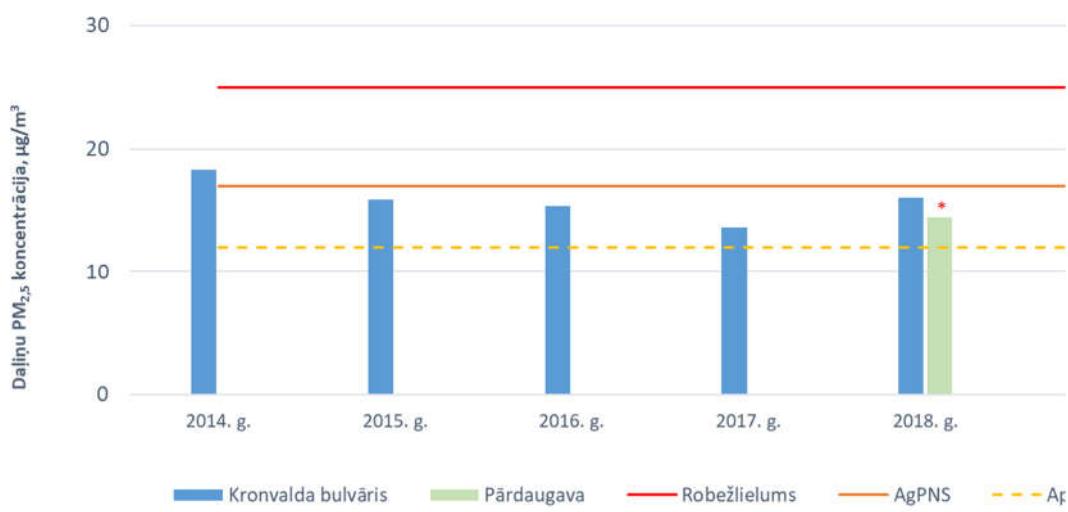
stacijām laikā no 2014. līdz 2019. gadam nepārsniedz noteikto robežlielumu – $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Savukārt daļiņu PM₁₀ augšējais piesārņojuma novērtējuma slieksnis ($28 \mu\text{g}/\text{m}^3$) ir pārsniegts Kr. Valdemāra un Brīvības ielas novērojumu stacijās visā mērījumu laika periodā. Daļiņu PM₁₀ apakšējais piesārņojuma novērtējuma slieksnis ($20 \mu\text{g}/\text{m}^3$), kas ir rekomendētais Pasaules Veselības organizācijas daļiņu PM₁₀ gada vidējais līmenis, ir pārsniegts transporta piesārņojuma avotu ietekmes stacijās “Kr. Valdemāra iela” un “Brīvības iela” (visā mērījumu periodā) un pilsētas fona stacijā “Kronvalda bulvāris” 2014. un 2018. gadā.

Piezīmes: Ar * apzīmēti tie mērījumu rezultāti, kuru skaits ir mazāks par 75 %.

3.3.2. attēls. Daļiņu PM₁₀ gada vidējās koncentrācijas Rīgā 2014.-2019. gadā (pēc LVGMC, Rīgas domes un Rīgas Brīvostas pārvaldes monitoringa datiem)

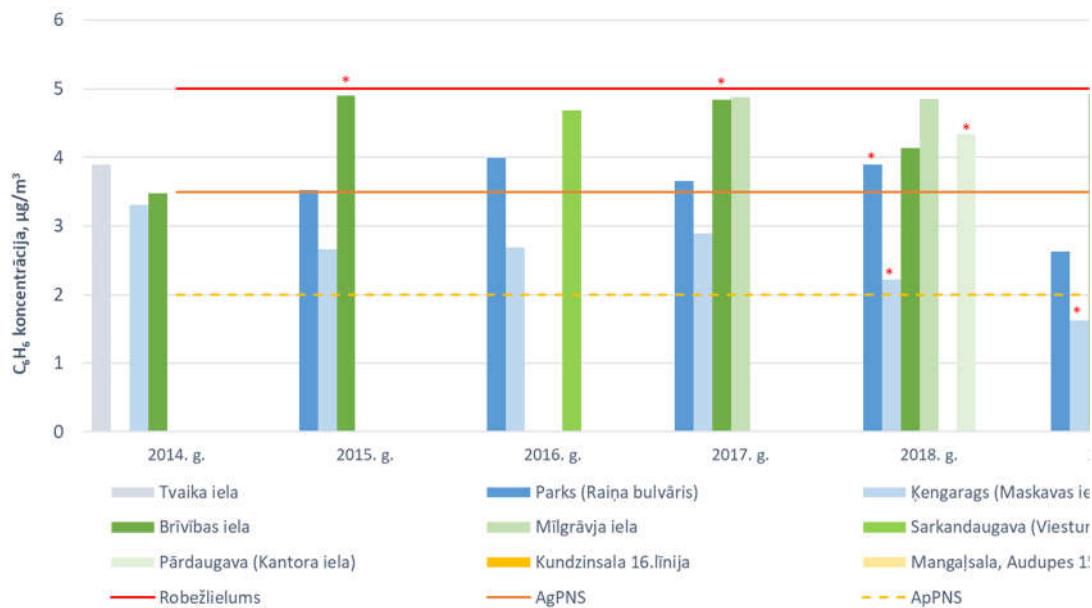
Gada robežielums cilvēka veselības aizsardzībai **daļiņām PM_{2,5}** līdz 2020. gada 1. janvārim bija $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$, savukārt no 2020. gada 1. janvāra daļiņu PM_{2,5} robežieluma gada vidējā koncentrācija ir $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Veiktā monitoringa dati parāda, ka laika posmā no 2014. līdz 2019. gadam nav novēroti daļiņu PM_{2,5} gada vidējās koncentrācijas robežieluma pārsniegumi (skatīt 3.3.3. attēlu). Daļiņu PM_{2,5} augšējais piesārņojuma novērtēšanas slieksnis ir $17 \mu\text{g}/\text{m}^3$, un tas tika pārsniegts 2014. gadā pilsētas fona novērojumu stacijā “Kronvalda bulvāris”. Daļiņu PM_{2,5} gada vidējās vērtības apakšējais piesārņojuma novērtēšanas slieksnis ir $12 \mu\text{g}/\text{m}^3$ un šī vērtība tika pārsniegta pilsētas fona novērojumu stacijā “Kronvalda bulvāris” laikā no 2014. līdz 2018. gadam. Apakšējais piesārņojuma novērtēšanas slieksnis 2018. un 2019. gadā tika pārsniegts arī 2018. gada aprīlī Rīgas pilsētas pašvaldības uzstādītajā novērojumu stacijā “Pārdaugava” Kantora ielā 32. Šī novērojumu stacija uzstādīta ar mērķi iegūt informāciju par gaisa kvalitāti privātmāju teritorijā Rīgā.

Piezīmes: Ar * apzīmēti tie mērījumu rezultāti, kuru skaits ir mazāks par 75 %.

3.3.3. attēls. Daļinu PM_{2,5} gada vidējās koncentrācijas Rīgā 2014.-2019. gadā (pēc LVĢMC un Rīgas domes monitoringa datiem)

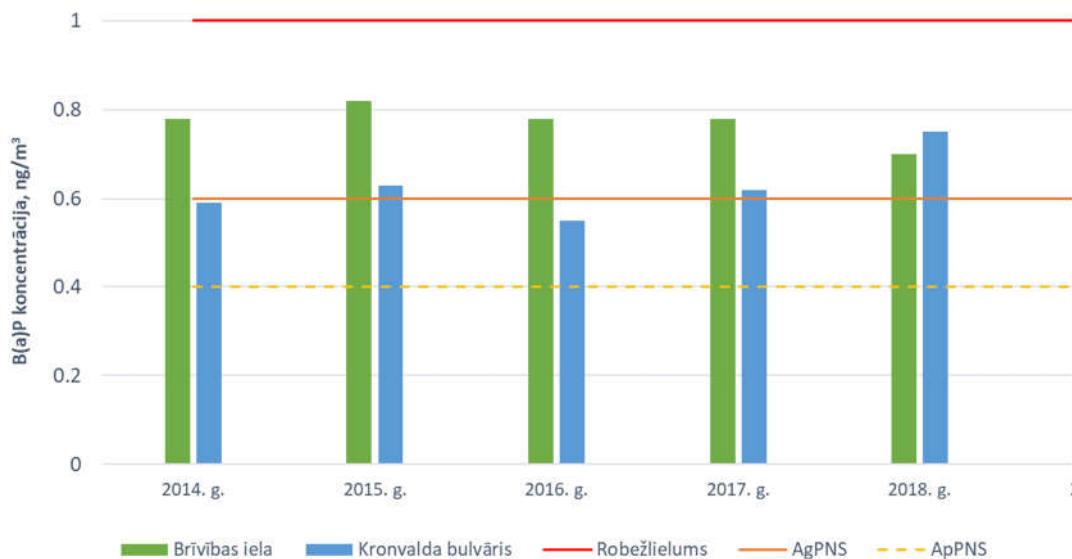
Benzola (C_6H_6) piesārņojuma avots ir sadegšanas procesi, kā arī darbības ar naftas produktiem. Benzolam ir noteikts viens robežlielums – gada vidējā koncentrācija, kura kopš 2010. gada 1. janvāra nedrīkst pārsniegt $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$. 3.3.4. attēlā redzams, ka benzola gada vidējās koncentrācijas robežlielums laika periodā no 2014. līdz 2019. gadam netika pārsniegta neviens no novērojumu stacijām, tomēr novērojumu stacijās iegūtie rezultāti ir tuvu robežlielumam, visā laika periodā ir novērots benzola gada vidējās koncentrācijas augšējā piesārņojuma novērtēšanas sliekšņa pārsniegumi. Konkrēta benzola piesārņojuma izplatības teritorija netiek identificēta, jo augstas benzola koncentrācijas tiek novērotas, gan monitoringa stacijā Pārdaugavā, gan Brīvības ielā, kā arī Kundziņsalā un Mangaļsalā.

Piezīmes: Ar * apzīmēti tie mērījumu rezultāti, kuru skaits ir mazāks par 75 %.

3.3.4. attēls. Benzola gada vidējās koncentrācijas Rīgā 2014.-2019. gadā (pēc LVGMC, Rīgas domes un Rīgas Brīvostas pārvaldes monitoringa datiem)

Benz(a)pirēna daudzuma novērtējums gaisā tiek veikts, analizējot daļiņu PM₁₀ ķīmisko sastāvu. Benz(a)pirēna gada vidējās koncentrācijas robežlielums ir 1 ng/m³. Benz(a)pirēna piesārņojuma novērtēšanas augšējais slieksnis ir 0,6 ng/m³ jeb 60 % no mērķieluma, savukārt apakšējais novērtēšanas slieksnis ir 0,4 ng/m³ jeb 40 % no mērķieluma. 3.3.5. attēlā ir redzams, ka laika periodā no 2014. līdz 2019. gadam nevienā no novērojumu stacijām nav fiksēts gada robežlieluma pārsniegums, tomēr abās gaisa kvalitātes novērojumu stacijās tiek pārsniegts apakšējais piesārņojuma novērtēšanas slieksnis un stacijā "Brīvības iela" arī augšējais piesārņojuma novērtēšanas slieksnis 2014.-2018. gadā, savukārt pilsētas fona stacijā "Kronvalda bulvāris" benz(a)pirēna augšējais novērtēšanas slieksnis sasniegts 2015., 2017. un 2018. gadā.

3.3.5. attēls. Benz(a)pirēna gada vidējās koncentrācijas Rīgā 2014.-2019. gadā (pēc LVGMC, un Rīgas domes monitoringa datiem)

Pilsētvidē tiek mērītas arī **toluola, ksilola un formaldehīda** koncentrācijas. Mērījumu rezultāti nevienā no gadījumiem nepārsniedz šīm piesārņojošām vielām noteiktos vides kvalitātes normatīvus.

Gaisa kvalitātes novērtējums

Kā liecina gaisa kvalitātes monitoringa rezultāti, pēdējo gadu laikā Rīgas pilsētā ir reģistrēti vairāku piesārņojošo vielu gaisa kvalitātes normatīvu, kā arī piesārņojuma novērtēšanas augšējo sliekšņu pārsniegumi. Lai izvērtētu piesārņojuma telpisko izkliedi, 2021. gadā tiek izstrādāta Rīgas pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programma 2021.-2025. gadam (2020. gada 25. jūnijā RD MVD un SIA „Estonian, Latvian & Lithuanian Environment” noslēgtā līguma Nr. DMV-20-134-lī par Rīgas pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programmas 2021.-2025. gadam izstrādi (publiskā iepirkuma identifikācijas Nr. RD DMV 2020/13)). Projekta ietvaros sagatavotas darba uzdevumu atskaites, kur cita starpā izvērtēta to piesārņojošo vielu emisijas izkliede un atbilstība normatīvo aktu prasībām, kurām laika periodā no 2014. gada līdz 2019. gadam reģistrēti robežlieluma, mērķieluma vai augšējā piesārņojuma novērtēšanas sliekšņa pārsniegumi kādā no novērojumu stacijām.

Gaisa piesārņojumu Rīgas pilsētā ietekmē dažāda rakstura un lieluma piesārņojošo vielu emisijas avoti, kas novērtējuma mērķiem tika iedalīti trīs grupās:

- stacionārie piesārņojuma avoti – avoti ar konkrētu atrašanās vietu. Galvenokārt izdalīti lielie emisijas avoti Rīgas pilsētā un tās apkārtnē;
- mobilie avoti – avoti, kas raksturo transportēšanas ceļus (autotransports, dīzeļvilcienu kustība, kušošanas ceļi);
- laukuma vai neorganizētie emisijas avoti – emisijas avoti, kuriem nav definēta konkrēta atrašanās vieta, nav informācijas par emisijas avotu parametriem, kā arī neorganizēti emisijas avoti (emisijas no dzīvojamā māju apkures iekārtām, maza apjoma rūpniecības avotu emisijas un emisijas, ko automašīnu dzinēji rada to

darbības uzsākšanas laikā un ūsi pēc dzinēja apturēšanas).

Gaisa kvalitātes novērtējums veikts visās Rīgas pilsētas apkaimēs. Novērtējuma rezultāti 2019. gadā uzrādīja NO₂ gada vidējās koncentrācijas robežieluma pārsniegumus pilsētas maģistrālo ielu un to krustojumu apkārtnē gan Daugavas labā, gan kreisā krasta apkaimēs – Sarkandaugavā, Centrā, Vecpilsētā, Grīziņkalnā, Purviemā, Ķīpsalā, Ziepniekkalnā un citur (skatīt 3.3.6. attēlu). NO₂ emisijas galvenokārt veidojas degšanas procesos pie augstām temperatūrām un spiedienā, kas ir visa veida rūpnieciskie sadegšanas procesi, ieskaitot enerģētikas uzņēmumus un automašīnu iekšdedzes dzinējus. Būtiskākie NO₂ emisijas avoti pilsētvidē ir autotransports (aptuveni 60 % no kopējā NO₂ emisiju daudzuma Rīgā 2019. gadā, izņemot sabiedrisko transportu; sabiedriskā transporta devums – aptuveni 4%), decentralizētās apkures iekārtas (aptuveni 12 %), kuģu satiksme (aptuveni 11 %), ražošanas un siltumapgādes uzņēmumi (aptuveni 10 % no kopējā NO₂ emisiju daudzuma Rīgā 2019. gadā).

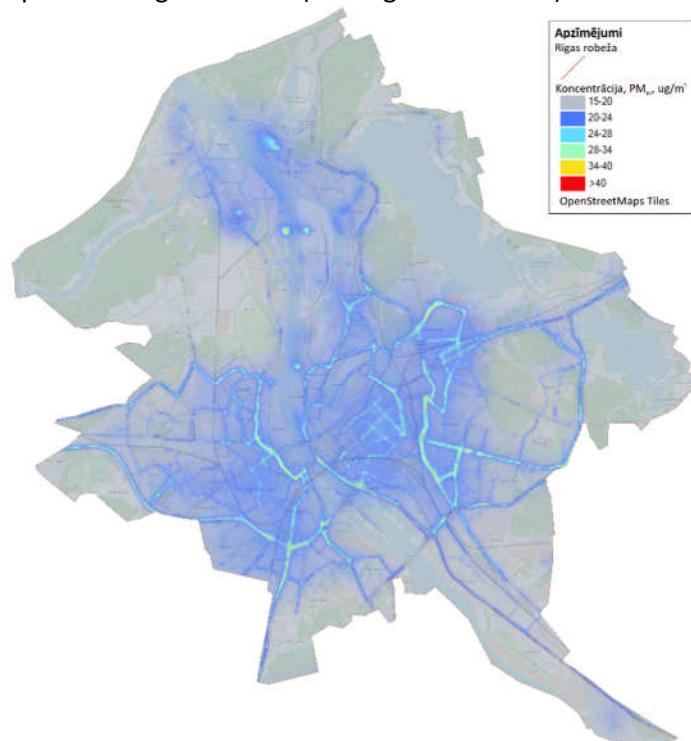

3.3.6. attēls. NO₂ piesārņojuma izkliede – gada vidējās koncentrācijas 2019. gadā

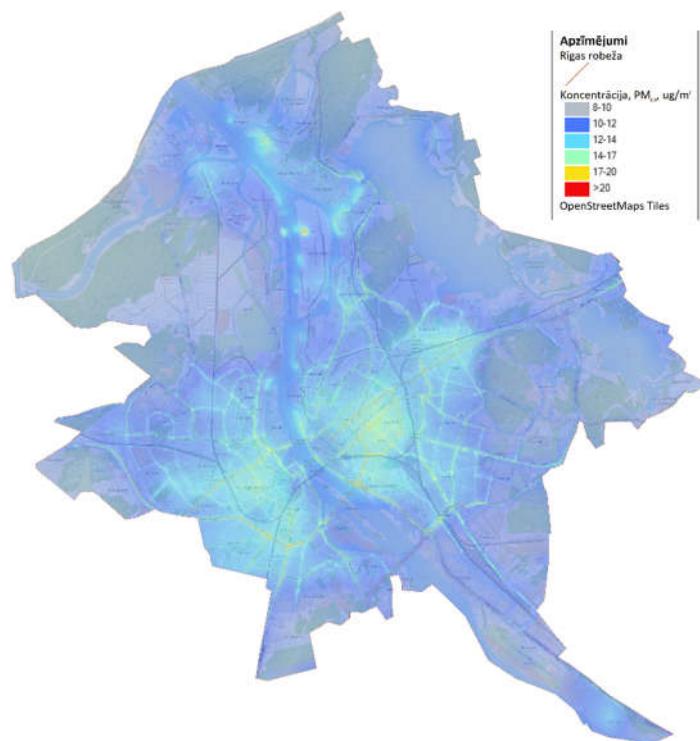
Daļiņu PM₁₀ gada vidējās koncentrācijas robežieluma iespējamie pārsniegumi 2019. gadā atbilstoši novērtējuma rezultātiem identificēti ražošanas teritorijās, kur spēkā darba vides raksturojošie normatīvi (piemēram, Krievu salā), kā arī vairākos maģistrālo ielu krustojumos (skatīt 3.3.7. attēlu). Daļiņas PM₁₀ ietver gan daļiņas PM_{2,5} (sauktas arī par smalkajām daļiņām), gan daļiņas PM_{2,5-10} (rupjās daļiņas). Dažādiem piesārņojuma avotiem raksturīgs atšķirīgs šo frakciju sadalījums. Pilsētvidē smalkās daļiņas vairāk attiecināmas uz visa veida sadegšanas procesiem, t.sk. biomasas dedzināšana, transporta izplūdes gāzes u.c., savukārt rupjo daļiņu emisijas visbiežāk saistītas ar riepu un asfalta seguma nodilumu, smilts un augsnēs daļiņām, būvniecības darbiem u.c. Visbiežāk viens piesārņojuma avots rada gan smalkās, gan rupjās daļiņas, t.sk. dažādu beramkravu pārkraušanas operācijas Rīgas Brīvostas teritorijā, biomasas dedzināšana u.c. Būtiskākie daļiņu PM₁₀ emisijas avoti Rīgā ir ražošanas uzņēmumi (aptuveni 31 % no kopējām daļiņu PM₁₀ emisijām 2019. gadā) un autotransporta kustība (aptuveni 31 %). Autotransporta emisijas aptver dzinēju darbības, riepu/bremžu nodiluma radītās daļiņu

emisijas un atkārtoti suspendētās daļīnas jeb daļīnas, kas ar riepām tiek atkārtoti tiek paceltas gaisā no ceļa virsmas. Gandrīz tikpat lielu daļu no kopējām PM₁₀ emisijām sastāda vēl viens nozīmīgs piesārņojuma avots – individuālā apkure (aptuveni 27 %). Būtiskākais emisiju daudzums rodas no malkas un cita veida biomasa sadedzināšanas individuālajās apkures iekārtās. Daļīnu PM₁₀ emisija palielinās, ja tiek izmantota zemas kvalitātes koksne, piemēram, mitra koksne, koksnes atgriezumi, kas satur dažādus piemaisījumus. Piesārņojuma apmēru ietekmē arī apkures iekārtas vecums un efektivitāte.

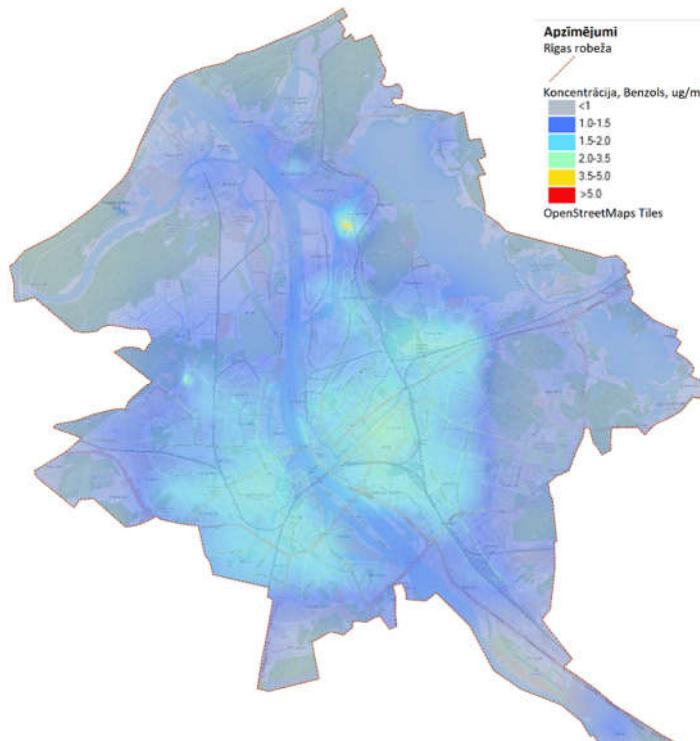
Daļīnu PM_{2,5} gada vidējās koncentrācijas robežlieluma iespējamie pārsniegumi tika uzrādīti dažu lielāko ielu krustojumu robežās. Analizējot dažādu avotu grupu devumu daļīnu PM_{2,5} emisijās, jāizceļ individuālā ēku apkure (aptuveni 44%), kas seko ražošanas uzņēmumi (aptuveni 24%) un autotransports un kuģu satiksme (attiecīgi – 16 un 13%).

3.3.7. attēls. Daļīnu PM₁₀ piesārņojuma izkliede – gada vidējās koncentrācijas 2019. gadā

3.3.8. attēls. Daļīnu PM_{2.5} piesārņojuma izkliede – gada vidējās koncentrācijas 2019. gadā

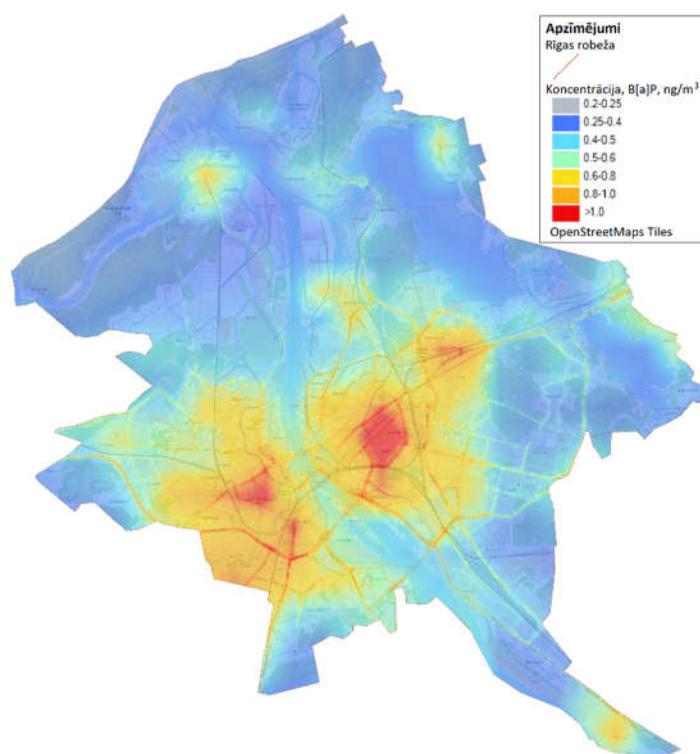

3.3.9. attēls. Benzola piesārņojuma izkliede – gada vidējās koncentrācijas 2019. gadā

Benzols (C₆H₆) tiek emitēts no individuālajām apkures iekārtām, kas kā kurināmo izmanto koksni, ogles, šķidro kurināmo vai gāzi. Benzola izmešu avots Rīgas centrā ir transports, kas kā

degvielu izmanto benzīnu, bet Rīgas Brīvostā – naftas produktu pārkraušanas darbības uzņēmumos³³. Paaugstināta benzola gada vidējā koncentrācija uzrādīta lielāko ielu krustojumu robežās, savukārt robežlieluma iespējamie pārsniegumi uzrādīti ostas uzņēmumu teritorijā (skatīt 3.3.9. attēlu). Gaisa kvalitātes novērtējumā ķemtas vērā citur neuzskaitītās benzola emisijas saskaņā ar 2020. gada Nacionālo gaisu piesārņojošo vielu inventarizācijas ziņojumu, kas sastāda aptuveni 44 % no kopējām benzola emisijām 2019. gadā.

Gaisa kvalitātes novērtējuma rezultāti 2019. gadā uzrādīja iespējamus benz(a)pirēna gada vidējās koncentrācijas mērķieluma pārsniegumus apkaimēs ar augstāku individuālās apkures iekārtu skaitu – Centrā, Avotos, Čiekurkalnā, Āgenskalnā, Ziepniekkalnā un citur (skatīt 3.3.10. attēlu). Benz(a)pirēna emisijas galvenokārt rodas koksnes un ogļu sadedzināšanas rezultātā, kā arī tas ir automobiļu izplūdes gāzu sastāvā (vairāk raksturīgs dīzeļmotoriem). Būtiskākais benz(a)pirēna emisijas avots Rīgā ir individuālā apkure, kas 2019. gadā veidoja aptuveni 72 % no kopējām benz(a)pirēna emisijām Rīgā. Autotransporta kustība 2019. gadā radīja aptuveni 10 % no kopējām benz(a)pirēna emisijām.

3.3.10. attēls. Benz(a)pirēna piesārņojuma izkliede – gada vidējās koncentrācijas 2019. gadā

Gaisa kvalitāti pilsētā ietekmē virkne faktoru, kā arī citu plānošanas dokumentu īstenošana (īpaši – Rīgas pilsētas gaisa kvalitātes uzlabošanas rīcības programmas 2021.-2025. gadam). Tomēr, ja pieņem, ka papildus pasākumi netiek īstenoti un AP2027 netiek apstiprināts, būtiski uzlabojumi gaisa kvalitātē Rīgas pilsētā nav sagaidāmi, īpaši, nemot vērā, ka tādā gadījumā netiek izvirzītas papildus prasības tādiem būtiskiem gaisa piesārņojuma avotiem kā individuālā apkure, realizēti uz sabiedriskā transporta attīstību vērsti pasākumi un rasta iespēja nepieciešamības gadījumā Rīgas pilsētā ieviest zemo emisiju zonu.

³³ Rīgas domes Mājokļu un vides departamenta Vides pārvaldes Vides uzraudzības nodaļa „Gaisa piesārņojuma mērījumu rezultāti Rīgā 2019. gadā”

Aspeks	Kritērijs	Paredzamās tendences apraksts	O alternatīva
Gaisa kvalitāte	NO ₂ emisijas (t/gadā)		↔↗
	Daļīņu PM _{2,5} emisijas (t/gadā)		↔↗
	Benzola emisijas (t/gadā)	Stājas spēkā prasība par tvaiku savākšanas iekārtu uzstādīšanu (Likums par piesārņojumu)	↗
	Dienu skaits gadā, kad pārsniegta normatīvajos aktos pielaujamā robežvērtība piesārņojumam ar cietajām daļiņām PM ₁₀ (Monitoringa stacija Brīvības ielā 73)		↔
	NO ₂ gada vidējā koncentrācija RD MVD monitoringa stacijās, µg/m ³ – Mīlgrāvja iela 10 – Brīvības iela 73 – Kantora iela 32		↔
	Pozitīvs iedzīvotāju vērtējums par gaisa kvalitāti mikrorajonā vai apkaimē, %		↔
	↗ Uzlabosies ↔↗ Nebūtiski uzlabosies ↔ Situācija nemainīga ↔↘ Nebūtiski pasliktināsies ↘ Pasliktināsies		

3.4. Vides troksnis

Saskaņā ar likumu “Par piesārņojumu” (15.03.2001 ar grozījumiem, kas veikti līdz 05.01.2021) vides troksnis ir nevēlams vai kaitīgs cilvēka darbības radīts āra troksnis, ko rada ceļu satiksme, dzelzceļa satiksme, gaisa satiksme, kā arī troksnis, kas rodas rūpnieciskās darbības zonās. Ar vides trokšņa pārvaldību saistītie jautājumi Latvijā tiek regulēti, pamatojoties uz likuma “Par piesārņojumu” un MK 2014. gada 7. janvāra noteikumu Nr. 16 “Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība” (ar grozījumiem 02.10.2015., 09.08.2018. un 09.07.2019.) prasībām.

Rīgas pilsētā vides trokšņa piesārņojumu rada visi likumā “Par piesārņojumu” minētie vides trokšņa avoti – autosatiksme, kustība pa sliežu ceļiem, gaisa kuģi, kā arī rūpnieciskā darbība. Rīgas pilsētai ir izstrādātas un reizi 5 gados tiek atjaunotas trokšņu stratēģiskās kartes, kas ļauj novērtēt katru avota radīto piesārņojuma līmeni, paaugstinātam trokšņa līmenim pakļautā iedzīvotāju skaitu un teritorijas platības dinamiku. Aktuālākās trokšņa stratēģiskās kartes Rīgas pilsētai ir izstrādātas 2015. gadā (apstiprinātas ar 2015. gada 15. decembra Rīgas domes lēmumu Nr. 3331), bet 2020. gada septembrī ir uzsākta trokšņa stratēģisko karšu izstrāde-atjaunošana.

Saskaņā ar aktuālās stratēģiskās trokšņu kartes datiem nozīmīgākais vides trokšņa avots Rīgas pilsētā ir autotransports, kura kustības intensitāte pēdējo desmit gadu laikā ir pieaugusi gan Rīgas pilsētā, gan uz valsts autoceļiem Rīgas tuvumā. Autotransporta radītam trokšņa piesārņojuma līmenim, kas augstāks par 55 dB(A) nakts periodā, ir pakļautas Rīgas pilsētas teritorijas, kurās dzīvo vairāk nekā 230 tūkst. (35%) iedzīvotāju.

Dzelzceļa un tramvaja radītam trokšņa piesārņojuma līmenim, kas augstāks par 55 dB(A) nakts periodā, ir pakļautas Rīgas pilsētas teritorijas, kurās dzīvo vairāk nekā 12 tūkst. (2%) iedzīvotāju. Dzelzceļa satiksmes kontekstā ir novērojama slodzes samazināšanās, kuru galvenokārt ir sekmējis kritums kravas pārvadājumu apjomā, savukārt ar pasažieru pārvadājumu veikšanu saistītās trokšņa emisijas ir vērtējamas kā stabilas, jo nav novērojamas nozīmīgas pasažieru pārvadājumu intensitātes izmaiņas.

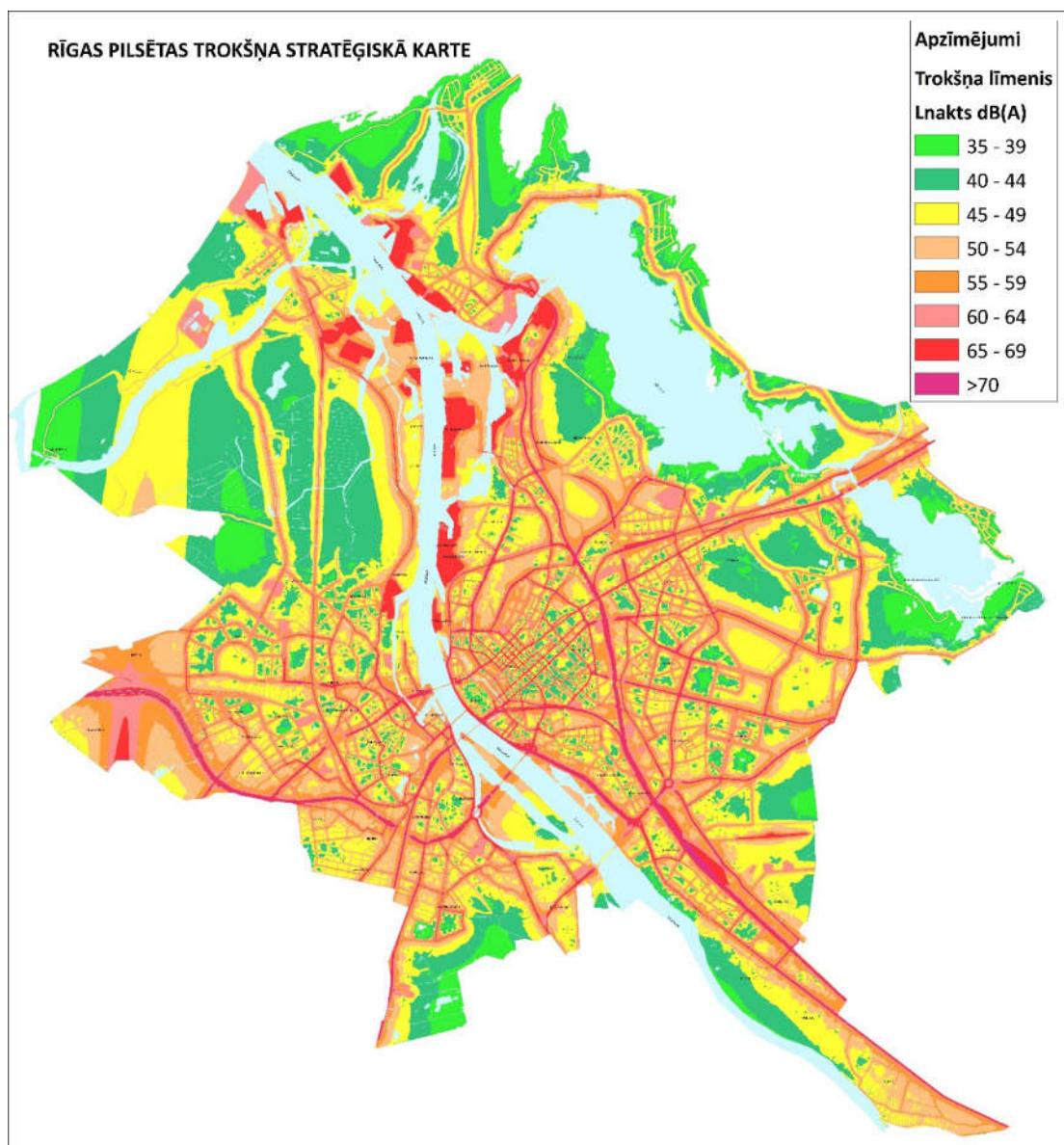
Gaisa kuģu radītam trokšņa piesārņojuma līmenim, kas augstāks par 55 dB(A) nakts periodā, ir pakļautas Rīgas pilsētas teritorijas, kurās dzīvo 170 iedzīvotāju. Lai gan lidostas "Rīga" apkalpoto gaisa kuģu radītajai trokšņa ietekmei ir pakļauts salīdzinoši neliels iedzīvotāju skaits un trokšņa līmenis gada vidējiem rādītājiem nav augsts plašās pilsētas teritorijās, gaisa kuģu radītā trokšņa ietekme ir uzskatāma par būtisku, jo maksimālais skaņas spiediena līmenis lidmašīnu pārlidošanas brīdī būtiski pārsniedz jebkura cita avota radīto trokšņa piesārņojuma līmeni.

Rūpnieciskās, t.sk. ostas darbības radītam trokšņa piesārņojuma līmenim, kas augstāks par 55 dB(A) nakts periodā, ir pakļautas Rīgas pilsētas teritorijas, kurās dzīvo vairāk nekā 2 800 iedzīvotāju. Ar rūpniecības sektoru saistītās trokšņa emisijas ir apgrūtinoši kvantitatīvi novērtēt, jo Latvijā nav izveidota visaptveroša sistēma rūpniecisko trokšņa avotu uzskaitei.

Visu trokšņa avotu radītais trokšņa piesārņojuma līmenis nakts periodā ir attēlots 3.4.1. attēlā. Plašāka informācija par trokšņu stratēģisko karšu izstrādi Rīgas pilsētai ir pieejama RD MVD Mājas lapā³⁴.

2014. gada 7. janvāra MK noteikumos Nr. 16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība" ir noteikti vides trokšņa piesārņojuma robežlielumi, kas tiek piemēroti atbilstoši apbūves teritorijas atļautajam izmantošanas veidam. Saskaņā ar Rīgas pilsētas trokšņa stratēģiskās kartes datiem vides trokšņa robežlielumi dienas periodā tiek pārsniegti apbūves teritorijās ar kopējo platību $39,5 \text{ km}^2$ (38,7% no kopējās teritoriju platības, kur atļauta dzīvojamā un publiskā apbūve), vakara periodā – teritorijās ar kopējo platību $57,3 \text{ km}^2$, bet nakts periodā – teritorijās ar kopējo platību $52,5 \text{ km}^2$.

³⁴ <http://mvd.riga.lv/parvaldes/vides-parvalde/vides-troksnis>

3.4.1. attēls. Kopējais trokšņa piesārņojuma līmenis Rīgas pilsētā nakts periodā

Izvērtējot trokšņa stratēģiskās kartēšanas rezultātus, var secināt, ka trokšņa piesārņojuma līmenis ir nozīmīga vides problēma Rīgas pilsētā. AP2027 izstrādes ietvaros veiktās aptaujas rezultāti³⁵ liecina, ka, novērtējot vides kvalitātes uzlabošanu, 7,4 % respondentu ir norādījuši, ka viens no būtiskākajiem risināmajiem jautājumiem ir trokšņa piesārņojuma līmeņa mazināšana dzīvojamās zonās.

Atbilstoši 2014. gada 7. janvāra Ministru kabineta noteikumu Nr. 16 "Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība" prasībām Rīgas pilsētai ir izstrādāts un reizi 5 gados tiek atjaunots rīcības plāns vides trokšņa samazināšanai. Rīcības plānā ir apzinātas tās darbības vides trokšņa piesārņojuma līmeņa un ietekmes samazināšanai, kurus Rīgas pašvaldības un pašvaldības uzņēmumi plāno realizēt laika periodā līdz 2027. gadam. Plānotās darbības ietver pasākumus,

³⁵ <https://www.rdpad.lv/wp-content/uploads/2019/11/Aptaujas%20rezult%C4%81tu%20kopsavlikums.pdf>

kuru pamatmērķis ir samazināt trokšņa piesārņojumu, kā arī pasākumus, kuru izpildes rezultātā trokšņa piesārņojuma un ietekmes līmenis varētu samazināties. Kā iespējamie pasākumi trokšņa piesārņojuma un ietekmes līmena samazināšanai ir minēti ielu tīkla pilnveidošana, autotransporta kustības ātruma un kravas automašīnu kustības ierobežošana, zemās grīdas transporta ieviešanas 2. posma realizācija, sabiedriskā transporta sistēmas un velotransporta infrastruktūras attīstības veicināšana, normatīvā regulējama pilnveidošana, kā arī identificētas darbības Rīgas pilsētas trokšņa pārvaldības sistēmas pilnveidošanai.

Rīcības plānā ir identificētas nozīmīgākās Rīgas pilsētas daļas, kurās novērojams zems vides trokšņa piesārņojuma līmenis, rekomendējot tās noteikt kā klusos rajonus, kuros nākotnē būtu pilnveidojams labiekārtojums, veicinot klusu, iedzīvotāju rekreācijai izmantojamu teritoriju pieejamību.

Aspeks	Kritērijs	Paredzamās tendences apraksts	O alternatīva
Vides troksnis	Trokšņa stratēģisko karšu izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos		↔
	Iedzīvotāju daļa, kas naktī pakļauti par 55 dB(A) lielākam troksnim, %	Palielinoties transporta infrastruktūras noslodzei un būtiski nesamazinoties iedzīvotāju skaitam, augstam trokšņa līmenim pakļauto iedzīvotāju daļa nākotnē palielināsies	← ↘
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par trokšņu līmeni apkaimē dienā un naktī, %		↔
	Trokšņa piesārņojums no transporta (diskomfortam pakļauto iedzīvotāju skaits)	Palielinoties transporta infrastruktūras noslodzei un būtiski nesamazinoties iedzīvotāju skaitam, augstam trokšņa līmenim pakļauto iedzīvotāju daļa nākotnē palielināsies	← ↘
	Rīcības plānu trokšņa samazināšanai izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	Īstenojot rīcības plānos trokšņa samazināšanai paredzētos pasākumus, samazināsies diskomfortam pakļauto iedzīvotāju skaits	↗
↗ Uzlabosies ←↗ Nebūtiski uzlabosies ↔ Situācija nemainīga ←↘ Nebūtiski pasliktināsies ↘ Pasliktināsies			

3.5. Bioloģiskā daudzveidība

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un veicināšanai būtiskākās teritorijas Rīgā ir apstādījumu un dabas teritorijas. Saskaņā ar Rīgas teritorijas plānojumu 2006.-2018. gadam, apstādījumu un dabas teritoriju vienoto telpisko struktūru veido šādas funkcionāli atšķirīgas

pilsētas telpiskās struktūras vienības: apstādījumi (parki, skvēri, priekšdārzi, pagalmu apstādījumi, ielu un dzelzceļa joslu apstādījumi, krastmalu joslu apstādījumi), apbūve ar apstādījumiem, kapsētas, meža parki, meži, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, mikroliegumi un virszemes ūdens objekti (ūdenstilpes un ūdensteces), kā arī ģimenes dārzinji kā zemes pagaidu izmantošanas veids. Saskaņā ar TIAN (20.12.2005. Rīgas domes saistošie noteikumi Nr. 34.), apstādījumu un dabas teritorija ir dažādu funkciju, it īpaši ekoloģisko, rekreācijas un pilsētas tēla veidošanas funkciju nodrošināšanai saglabātas vai speciāli izveidotas, ar augiem apaugušas vai apaudzētas teritorijas.

Rīgas attīstības programmas 2014.–2020. gadam Pašreizējās situācijas raksturojumā minēts, ka, saskaņā ar Rīgas teritorijas plānojumu 2006.–2018. gadam (ar grozījumiem) Rīgā ir 39% dabas teritoriju, no kurām 16% ir ūdeņu un 23% apstādījumu un dabas teritorijas. Taču saskaņā ar Rīgas attīstības programmā 2010.-2013. gadam iekļauto informāciju, sauszemes dabas teritorijas un dabiskās virszemes ūdens sistēmas aizņem 40,3% no pilsētas teritorijas jeb 122,65 km². Atšķirība ir neliela, kas var liecināt gan par dabas teritoriju samazināšanos, gan, iespējams, kartogrāfisko datu precizēšanu. Pozitīvi vērtējams fakts, ka AP2027 kā viens no prioritātes rādītājiem minēts zaļo teritoriju īpatsvars no pilsētas kopējās teritorijas, %.

Bioloģiskās daudzveidības ziņā vērtīgākās teritorijas – meži, mežaparki, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, mikroliegumi, nozīmīgākās apbūves ar apstādījumiem teritorijas, kapsētas, lielākā daļa virszemes ūdens objektu un ģimenes dārzinju, atrodas ārpus Rīgas vēsturiskā centra. Taču dabas un apstādījumu teritorijas sastopamas arī Rīgas vēsturiskajā centrā. Īpaši nozīmīgi ir vēsturiskajā centrā esošie parki. Saskaņā ar Rīgas teritorijas plānojumu 2006.-2018. gadam, Rīgas administratīvajā teritorijā pavisam ir 33 parki un 73 skvēri. Rīgas vēsturiskajā centrā ir 4 parki – Esplanāde, Kanālmalas parks, Kronvalda parks un Vērmanes dārzs. TIAN (20.12.2005. Rīgas domes saistošie noteikumi Nr. 34.) noteikts, ka Rīgā ir 10 meža parki.

Meža, meža zemu, tai skaitā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju, kultūras un atpūtas parka „Mežaparks” un publiskajā lietošanā esošo apstādījumu) pārvaldišanu un apsaimniekošanu veic SIA „Rīgas meži”. Kopējo apsaimniekoto Rīgas dārzu, parku, skvēru un apstādījumu platība ir 310 ha, kā arī uzņēmuma pārziņā ir Kultūras un atpūtas parka „Mežaparks” platība - 391 ha (SIA „Rīgas meži” Vidēja termiņa stratēģija 2019.–2025. gadam).

Saskaņā ar SIA „Rīgas meži”, kas nodrošina Rīgas pašvaldībai piederošo meža zemu, t.sk. īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un meža parku, kā arī publiskajā lietošanā esošo apstādījumu, pārvaldišanu un apsaimniekošanu, izstrādāto Meža apsaimniekošanas plānu Rīgas pašvaldības mežiem Rīgas pilsētas teritorijā (plāns 2018.–2026. gadam), Rīgas pašvaldības īpašumā esošo meža zemu Rīgas pilsētas teritorijā, kas nodoti SIA „Rīgas meži” apsaimniekošanā, platība ir 4464,12 ha, no kura mežs sastāda 4365,75 ha (atbilstoši 2017. gada meža inventarizācijas datiem). Atbilstoši Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā esošo meža fonda zemu apsaimniekošanas koncepcijai visi Rīgas administratīvajā teritorijā esošie meži pieskaitāmi atpūtas jeb rekreācijas mežiem.

Rīgas pilsētā atrodas trīs īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kas vienlaikus ir Natura 2000 teritorijas, – dabas parks „Piejūra” (dabas parkā kā dabas lieguma zonas iekļauti agrāk izveidotie dabas liegumi „Daugavgrīva” un „Vakarbuļi”), dabas liegums „Vecdaugava” un dabas liegums „Jaunciems”, kā arī īpaši aizsargājama dabas teritorija, kas nav noteikta kā Natura 2000 teritorija, dabas liegums „Krēmeri” (skat. 3.5.1. tabulu) un vairāki dabas pieminekļi (aizsargājamie koki, viens ģeoloģisks un ģeomorfoloģisks dabas piemineklis). Jaunākā īpaši

aizsargājamā dabas teritorija Rīgā (ietilpst daļēji Rīgas pilsētas teritorijā, daļēji Jūrmalas pilsētas teritorijā) ir ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis – “Buļļu kāpas”, kas izveidota ar 17.12.2019. MK noteikumiem Nr. 683 “Grozījumi Ministru kabineta 2001. gada 17. aprīla noteikumos Nr. 175 “Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem”. Papildus tam dabas datu pārvaldības sistēmā OZOLS atrodama informācija par 963 dažādiem aizsargājamiem kokiem.

Kā liecina dabas datu pārvaldības sistēmā OZOLS atrodamā informācija, uz 2021. gadu Rīgas pilsētas teritorijā ir izveidoti 12 mikroliegumi. Mikroliegumi izveidoti gan atsevišķu bezmugurkaulnieku sugu, gan augu sugu, gan arī aizsargājamu biotopu – mežu un plavu biotopu, aizsardzībai.

3.5.1. tabula. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Rīgas pilsētas teritorijā (Dabas aizsardzības pārvalde <https://www.daba.gov.lv>)

Nr. p.k.	Nosaukums	Platība	Dibināšanas gads; Natura 2000 teritorijas kods un tips	Teritorijas izmantošanu un aizsardzību regulējošie tiesību akti	Dabas aizsardzības plāns
1.	Dabas parks “Piejūra” (NATURA 2000)	Kopējā platība 4180 ha, no tiem aptuveni 1200 ha Rīgas teritorijā	Dibināts 1962. gadā, NATURA 2000 kods - LV0301700, C tipa teritorija – teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai	14.03.2006. MK noteikumi Nr. 204 Dabas parka “Piejūra” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	Dabas aizsardzības plāns 2020.-2031. gadam (VARAM rīkojums 1-2/66 (21.04.2020.))
2.	Dabas liegums “Jaunciems” (NATURA 2000)	353 ha	Dibināts 1999. gadā; NATURA 2000 kods - LV0524600, B tipa teritorija – teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu, izņemot putnus, un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai.	21.02.2012. MK noteikumi Nr. 125 Dabas lieguma “Jaunciems” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	Dabas aizsardzības plāns 2016. – 2026. gadam (VARAM rīkojums Nr. 175 (04.07.2016.))

Nr. p.k.	Nosaukums	Platība	Dibināšanas gads; Natura 2000 teritorijas kods un tips	Teritorijas izmantošanu un aizsardzību regulējošie tiesību akti	Dabas aizsardzības plāns
3.	Dabas liegums “Krēmeri”	15 ha	Dibināts 1993. gadā	16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi	Dabas aizsardzības plāns 2007. – 2016. gadam (VARAM rīkojums Nr. 607 (17.11.2006.). Saskaņā ar Latvijas Republikas vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra K. Gerhada 2017. gada 9. februāra rīkojumu Nr. 1-2/24 “Par dabas aizsardzības plānu darbības termiņa pagarināšanu” dabas lieguma “Krēmeri” dabas aizsardzības plāna darbības termiņš pagarināts līdz 2021. gada 31. decembrim.
4.	Dabas liegums “Vecdaugava” (NATURA 2000)	236 ha	Dibināts 1987. gadā; NATURA 2000 kods - LV0518300, B tipa teritorija – teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu, izņemot putnus, un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai.	30.01.2018. MK noteikumi Nr. 65 “Dabas lieguma “Vecdaugava” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.	Dabas aizsardzības plāns 2016. – 2026. gadam (VARAM rīkojums Nr. 175 (04.07.2016.)
5.	Dabas piemineklis “Bullu kāpas”	679 ha	Dibināts 2019. gadā.	17.12.2019. MK noteikumi Nr 684 “Ģeoloģiskā un ģeomorfoloģiskā dabas pieminekļa “Bullu kāpas” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”	Nav

ES nozīmes aizsargājamo biotopu kartēšana Rīgas teritorijā ir veikta laika posmā no 2015. līdz 2019. gadam. Nozīmīgākā Rīgas teritorijas daļa tika apsekota 2017. gadā, kad tika uzsākts projekts *Priekšnosacījumu izveide labākai bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ekosistēmu aizsardzībai Latvijā* jeb “*Dabas skaitīšana*”, kura ietvaros tika veikta ES nozīmes aizsargājamo biotopu inventarizāciju visā Latvijas teritorijā. ES nozīmes biotopu apsekošana, kartēšana un novērtēšana tika veikta pēc vienotas metodikas (“ES nozīmes biotopu izplatības un kvalitātes apzināšanas un darbu organizācijas metodika”, apstiprināta VARAM 22.07.2016.). Informācija par ES nozīmes biotopu platībām pieejama dabas datu pārvaldības sistēmā OZOLS, kur publicēta informācija par biotopu aizņemtajām platībām (telpiski dati), biotopu veidiem un to kvalitātes vērtējumu. Kopumā Rīgas teritorijā konstatēto ES nozīmes aizsargājamo biotopu platība ir 6545.21 ha, kas ietilpst gan īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, gan atrodas ārpus tām. ES nozīmes aizsargājamo biotopu platības pa biotopu veidiem skat. 3.5.2. tabulā.

3.5.2. tabula. ES nozīmes aizsargājamie biotopi Rīgas pilsētas teritorijā

Nr.p.k.	Nosaukums, kods	Platība (ha)
1.	<i>Lagūnas, 1150*</i>	4,29
2.	<i>Viengadīgu augu sabiedrības uz sanesumu joslām, 1210</i>	0,76
3.	<i>Piejūras zālāji, 1630*</i>	31,87
4.	<i>Embrionālās kāpas, 2110</i>	2,65
5.	<i>Priekškāpas, 2120</i>	32,69
6.	<i>Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas, 2130*</i>	220,02
7.	<i>Mežainas piejūras kāpas, 2180</i>	3531,16
8.	<i>Eitrofi ezeri ar iegrīmušo ūdensaugu un peldaugu augāju, 3150</i>	2204,88
9.	<i>Upju straujteces un dabiski upju posmi, 3260</i>	109,24
10.	<i>Smiltāju zālāji, 6120*</i>	19,86
11.	<i>Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāj, 6230*</i>	1,27
12.	<i>Sugām bagātas ganības un ganītas pļavas, 6270*</i>	9,81
13.	<i>Mitri zālāji periodiski izķūstošās augsnēs, 6410</i>	2,89
14.	<i>Eitrofas augsto lakstaugu audzes, 6430</i>	6,08
15.	<i>Palienu zālāji, 6450</i>	77,22
16.	<i>Mēreni mitras pļavas, 6510</i>	12,68
17.	<i>Parkveida pļavas un ganības, 6530*</i>	0,30
18.	<i>Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās, 7120</i>	110,64
19.	<i>Veci vai dabiski boreāli meži, 9010*</i>	6,84
20.	<i>Veci jaukti platlapju meži, 9020*</i>	3,80

Nr.p.k.	Nosaukums, kods	Platība (ha)
21.	<i>Staignāju meži, 9080*</i>	121,01
22.	<i>Ozolu meži, 9160</i>	2,24
23.	<i>Purvaini meži, 91D0*</i>	7,68
24.	<i>Aluviāli krastmalu un palieņu meži, 91E0*</i>	25,34

Aspeks	Kritērijs	Paredzamās tendences apraksts	O alternatīva
Bioloģiskā daudzveidība	ES nozīmes aizsargājamo biotopu platība (ha) un kvalitātes novērtējums (%, sadalījums kvalitātes klasēs - izcila, laba, vidēja, zema)	Saglabājas un pastiprinās ietekmējošie faktori (eitrofikācija, klimata izmaiņas, piesārņojums (atkritumi), pilsētas attīstības veicināta zemes lietojuma maiņa (apbūve), invazīvo sugu izplatība), kas pasliktina aizsargājamo biotopu stāvokli un biotopu aizņemtās platības samazinās.	↓
	Zalo teritoriju īpatsvars no pilsētas kopējās teritorijas, %	Pilsētas apbūves attīstības spiediena ietekmē zaļo teritoriju platība samazinās (paplašinās apbūvētās teritorijas).	↔ ↓
	Vidējais iedzīvotāju īpatsvars no kopējā iedzīvotāju skaita, kuriem 300 m rādiusā ap dzīvesvietu ir pieejamas dabas un apstādījumu teritorijas, %	Samazinoties zaļo teritoriju un sabiedrisko apstādījumu platībām pilsētas attīstības spiediena ietekmē, dabas un apstādījumu teritoriju pieejamība samazinās.	↔ ↓
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par dabas vides daudzumu un kvalitāti Rīgā kopumā, %	Samazinoties zaļo teritoriju un sabiedrisko apstādījumu platībām pilsētas attīstības spiediena ietekmē, dabas un apstādījumu teritoriju samazinās un to stāvoklis pasliktinās, līdz ar to samazinās pozitīva vērtējuma īpatsvars.	↓
	Zaļināšanas plāns (Urban Greening Plan)	Netiek izstrādāts plāns un netiek veicināta telpiski, kvalitatīvi un resurs-efektīvi mērķtiecīga dabas un apstādījumu teritoriju attīstība un uzlabošana, kā arī dabā balstītu risinājumu	↓

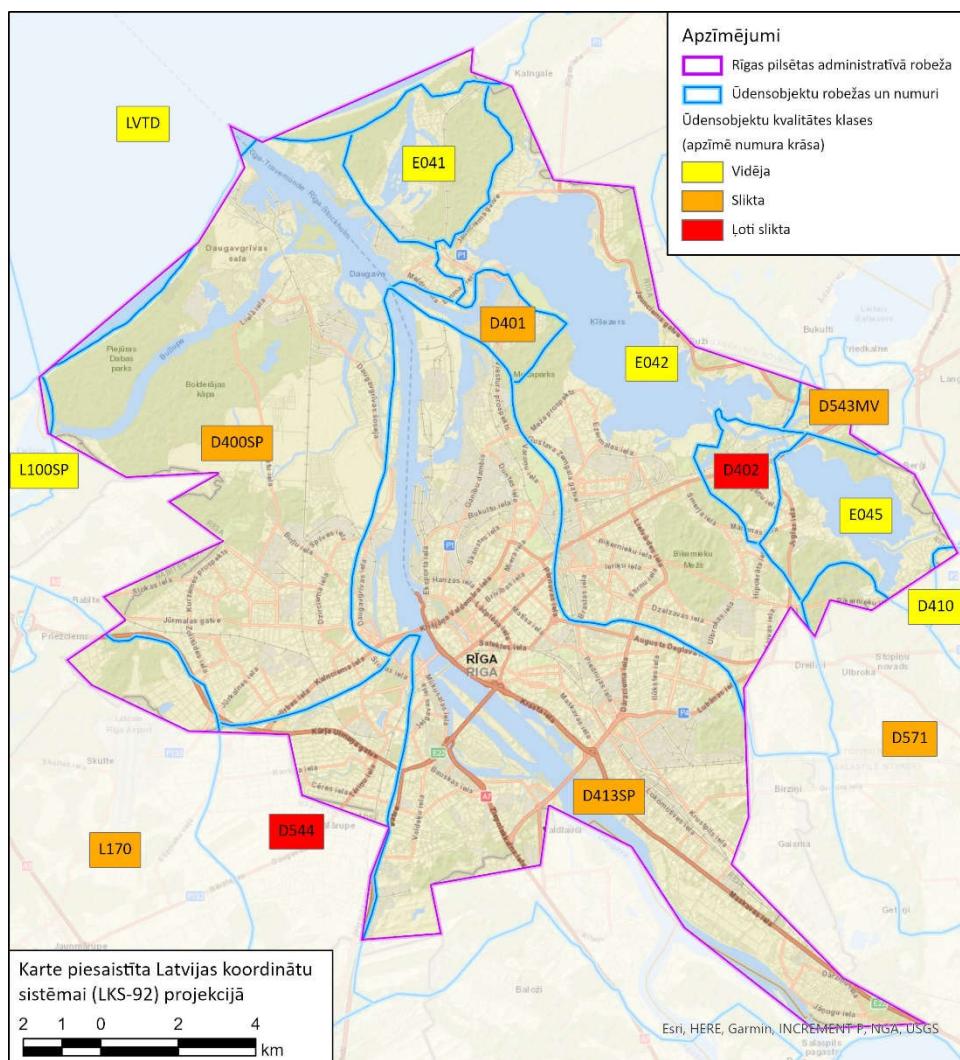
Aspeks	Kritērijs	Paredzamās tendences apraksts	O alternatīva
		pielietošana klimata izmaiņu ietekmes, trokšņu mazināšanas un gaisa kvalitātes uzlabošanas plānošana un īstenošana, lai sasniegtu labu vides pilsētvides zaļo un zilo teritoriju kvalitāti, kas labvēlīgi ietekmē iedzīvotāju veselību, labsajūtu, un vēlmi būt fiziski, sociāli un ekonomiski aktīviem.	↗ Uzlabosies↖ ↙ Nebūtiski uzlabosies↔ Situācija nemainīga← ↘ Nebūtiski pasliktināsies↘ Pasliktināsies

3.6. Ūdens kvalitāte un plūdu risks

Virszemes ūdeņu kvalitāte

Rīgas teritorijā ir vairāk nekā 30 ūdenstilpes un ūdensteces (upes, attekas, kanāli, meliorācijas grāvji, ezeri un dīķi). Tie aizņem 17,6 % no pilsētas teritorijas. Rīgas teritoriju aptuveni 31 km garumā šķērso Daugava. Pilsētas ziemeļaustrumu un austrumu daļā atrodas divi lieli ezeri – Juglas ezers ($5,7 \text{ km}^2$) un Ķīsezers ($17,4 \text{ km}^2$). Pilsētas teritorijā ietilpst arī vairāki nelieli ezeri: Bābelītis (6,9 ha), Gaiļezers (7,6 ha), Linezers (2,3 ha), Velnezers (3,5 ha); dīķi (Māras dīķis, platība 5 ha) un citas ūdenstilpes. Liela daļa no mazajām ūdenstecēm (Strazdupīte, Mailes grāvis, Šmerļupīte, Dreiliņupīte u.c.) ir aizbērtas vai aizsērējušas.

Rīgas pilsētas teritorijas lielākā daļa ietilpst Daugavas upju baseina teritorijā, tomēr neliela daļa ietilpst arī Lielupes sateces baseinā. Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānos (UBAAP) 2009. – 2015. gadam un 2016. – 2021. gadam Rīgas teritorijā tika izdalīti 7 ūdensobjekti (ŪO), savukārt pēc ŪO robežu precizēšanas un jaunu ŪO izdalīšanas Daugavas un Lielupes UBAAP 2022. – 2027. gadam projektam sabiedriskajai apspriešanai Rīgas teritorijā ietilpst 15 ŪO: 10 upju ŪO, t.sk. 2 stipri pārveidoti un 1 mākslīgi veidots, 5 ezeru ŪO, kā arī viens pārejas ŪO. Atbilstoši Daugavas un Lielupes UBAAP 2022.–2027. gadam projektā sabiedriskajai apspriešanai, Rīgas teritorijā neviens ŪO ekoloģiskā kvalitāte neatbilst izcilai vai labai, 7 ŪO ekoloģiskā kvalitāte ir novērtēta kā vidēja, 6 ŪO kā slikta, bet 2 ŪO (D402 Jugla un D544 Mārupīte) atbilst joti sliktai (skat. 3.6.1. tabulu).

3.6.1. attēls. Virszemes ūo izvietojums Rīgas pilsētas teritorijā un to ekoloģiskā kvalitāte/potenciāls) (pēc Daugavas un Lielupes UBAAP 2022. – 2027. gadam projekta sabiedriskajai apspiešanai)

3.6.1. tabula. Rīgas teritorijā esošo ūdens ekoloģiskā kvalitāte (Daugavas un Lielupes UBAAP 2009. –2015., 2016. – 2021., 2022.-2027. (projekts sabiedriskajai apspriešanai))

ŪO kods	ŪO nosaukums	UBAAP			Kvalitātes mērkis	Slodzes/ietekmes
		2009.-2015.*	2016.-2021.*	2022.-2027		
D400SP	Daugava_6	Ļoti slikta	Ļoti slikta	Slikta	Laterālās nepārtrauktības mērkis	- Punktveida piesārņojums (piesārņotās vietas) - Izkliedētais piesārņojums - Hidromorfoloģiskie pārveidojumi
D401	Mīlgrāvis	Laba	Vidēja	Slikta	Laterālās nepārtrauktības mērkis	- Punktveida piesārņojums (sadzīves noteikūdeņi) - Hidromorfoloģiskie pārveidojumi
D402	Jugla	-**	-**	Ļoti slikta	Laterālās nepārtrauktības mērkis	- Hidromorfoloģiskie pārveidojumi - Urbānā ietekme - Rekreācijas slodze
D410	Mazā Jugla_2	Slikta	Vidēja	Vidēja	- Laterālās nepārtrauktības mērkis - Gareniskās nepārtrauktības mērkis - Ekoloģiskā caurplūduma mērkis	- Hidromorfoloģiskie pārveidojumi; - Urbānā ietekme
D413SP	Daugava_5	Vidēja	Vidēja	Slikta		- Punktveida piesārņojums (sadzīves noteikūdeņi, piesārņotas vietas) - Izkliedētais piesārņojums - Hidromorfoloģiskie pārveidojumi - Urbānā slodze
D543MV	Juglas kanāls	-**	-**	Slikta	- Mērkis fosfora samazināšanai - Laterālās nepārtrauktības mērkis	- Izkliedētais piesārņojums - Hidromorfoloģiskie pārveidojumi - Urbānā ietekme
D544	Mārupīte	-**	-**	Ļoti slikta	- Mērkis slāpekļa samazināšanai	- Punktveida piesārņojums (sadzīves noteikūdeņi) - Hidromorfoloģiskie pārveidojumi

ŪO kods	ŪO nosaukums	UBAAP			Kvalitātes mērkis	Slodzes/ietekmes
		2009.-2015.*	2016.-2021.*	2022.-2027		
					- Mērkis fosfora samazināšanai - Laterālās nepārtrauktības mērkis - Gareniskās nepārtrauktības mērkis	- Urbānā ietekme
D571	Piķurga	-**	-**	Slikta	- Mērkis slāpekļa samazināšanai - Mērkis fosfora samazināšanai	- Punktveida piesārņojums (sadzīves noteikūdeņi) - Izkliedētais piesārņojums - Urbānā ietekme
E041	Vecdaugava	Vidēja	Vidēja	Vidēja	- Mērkis slāpekļa samazināšanai - Mērkis fosfora samazināšanai	- Izkliedētais piesārņojums - Hidromorfoloģiskie pārveidojumi - Urbānā ietekme
E042	Kīšezers	Ļoti slikta	Slikta	Vidēja	- Mērkis slāpekļa samazināšanai - Mērkis fosfora samazināšanai	- Punktveida piesārņojums (sadzīves noteikūdeņi, piesārnotas vietas) - Izkliedētais piesārņojums - Hidromorfoloģiskie pārveidojumi - Urbānā ietekme
E043	Lielais Baltezers	Slikta	Slikta	Vidēja	- Mērkis slāpekļa samazināšanai - Mērkis fosfora samazināšanai - Laterālās nepārtrauktības mērkis	- Izkliedētais piesārņojums - Hidromorfoloģiskie pārveidojumi - Urbānā ietekme
E045	Juglas ezers	Vidēja	Vidēja	Vidēja	- Mērkis slāpekļa samazināšanai - Mērkis fosfora samazināšanai - Laterālās nepārtrauktības mērkis	- Punktveida piesārņojums (ražošanas noteikūdeņi) - Izkliedētais piesārņojums - Hidromorfoloģiskie pārveidojumi - Urbānā ietekme - Augšteces ŪO ietekme

ŪO kods	ŪO nosaukums	UBAAP			Kvalitātes mērkis	Slodzes/ietekmes
		2009.-2015.*	2016.-2021.*	2022.-2027		
					- Gareniskās nepārtrauktības mērkis	
L100SP	Lielupe_4	Vidēja	Vidēja	Vidēja	- Mērkis slāpekļa samazināšanai - Mērkis fosfora samazināšanai - Laterālās nepārtrauktības mērkis	- Punktveida piesārņojums (piesārņotās vietas) - Izkliedētais piesārņojums - Hidromorfoloģiskie pārveidojumi - Tipoloģija
L170	Neriņa	-**	-**	Slikta	- Mērkis slāpekļa samazināšanai - Mērkis fosfora samazināšanai - Laterālās nepārtrauktības mērkis	- Punktveida piesārņojums (sadzīves un ražošanas noteikudeņi) - Hidromorfoloģiskie pārveidojumi
LVTD	Rīgas jūras līča pārejas ūdeņi	Vidēja	Vidēja	Vidēja		- Punktveida piesārņojums - Izkliedētais piesārņojums - Pārrobežu piesārņojums

*Izstrādājot UBAAP 2022.-2027. gadam, LVGMC veica 2006.-2015. gada monitoringa rezultātu pārvērtēšanu un tabulā ir norādīts ekoloģiskās kvalitātes/potenciāla novērtējums pēc vienotas metodikas 2006.-2019. gada datiem.

** Ūdensobjekti ir izdalīti UBAAP 2022.-2027. gadam, tādēļ nav pieejama informācija par ŪO ekoloģisko kvalitāti/potenciālu par UBA 1. un 2. ciklu.

Avots: LVGMC, 2021

3.6.2. tabula. Upju un ezeru ūdensobjektu ķīmiskās kvalitātes novērtējums

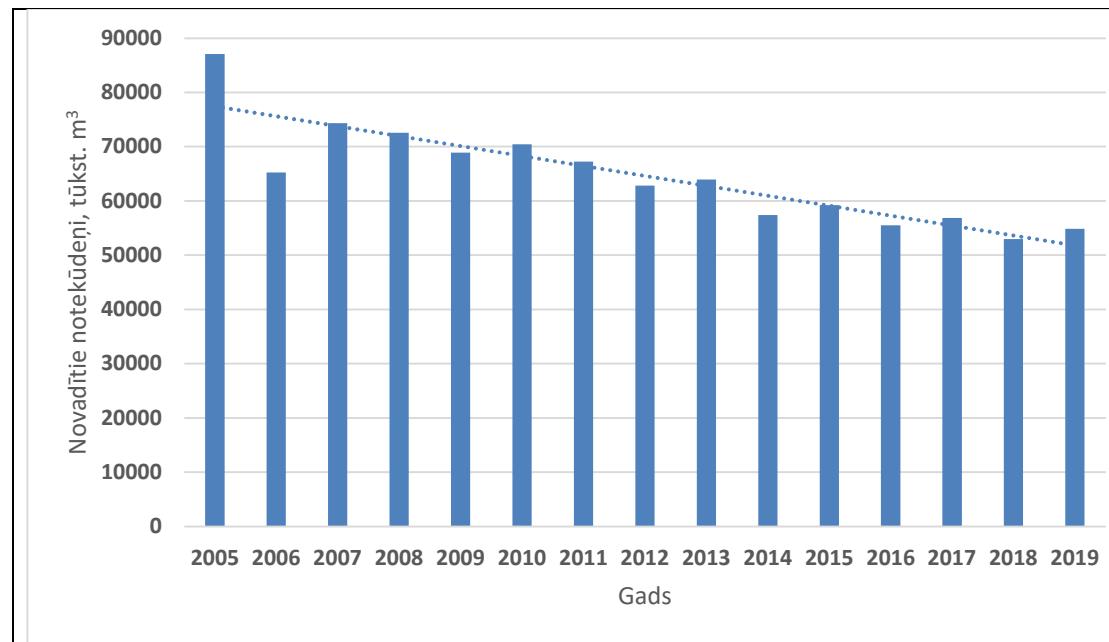
ŪO kods	ŪO nosaukums	Novērojumu stacija	Kopējā ķīmiskā kvalitāte - visas prioritārās vielas	Viela, kas nosaka sliktu ķīmisko kvalitāti
D400SP	Daugava_6	Daugava, grīva	Slikta	Benz(a)pirēns ūdenī
D410	Mazā Jugla_2	Mazā Jugla, grīva	Slikta	Dzīvsudrabs ūdenī
D413SP	Daugava_5	Daugava, pie Rumbulas	Slikta	Benz(a)pirēns ūdenī; heptahlora epoksīds ūdenī; heptahlors ūdenī; BDE summa zivīs; dzīvsudrabs zivīs
E042	Ķīsezers	Ķīsezers, pretī Mežaparkam	Slikta	BDE summa zivīs; dzīvsudrabs zivīs
		Ķīsezers, pretī Mīlgrāvja caurtekai	Slikta	Benz(a)pirēns ūdenī; heptahlora epoksīds ūdenī
E043	Lielais Baltezers	Lielais Baltezers, vidusdaļa	Slikta	Benz(a)pirēns ūdenī; heptahlora epoksīds ūdenī; heptahlors ūdenī; BDE summa zivīs
E045	Juglas ezers	Juglas ezers, vidusdaļa	Slikta	Benz(a)pirēns ūdenī; BDE summa zivīs; dzīvsudrabs zivīs
L100SP	Lielupe_4	Lielupe, Majori	Slikta	Benz(a)pirēns ūdenī; fluorantēns ūdenī; heptahlors ūdenī; heptahlora epoksīds ūdenī; BDE summa zivīs; dzīvsudrabs zivīs

Avots: LVĢMC, 2021

Lielākajā daļā ŪO kā būtiska slodze ir novērtēti hidromorfoloģiskie, kam seko biogēnu piesārņojums no punktveida un izkliedētajiem avotiem. Daugavas un Lielupes UBAAP 2022. – 2027. gadam kā galvenais mērķis ir norādīts sasniegta vismaz labas ekoloģiskās kvalitātes/potenciāla klases zemāko robežu visos ŪO/SPŪO, kā arī noteikti apsaimniekošanas mērķi, lai nodrošinātu biogēnu slodzes samazinājumu, ŪO nepārtrauktību un ekoloģisko caurplūdumu.

Hidromorfoloģiskie pārveidojumi upēs izpaužas ar gultnes dabiskuma, krastu dabiskuma un ūdens plūsmas dabiskuma izmaiņām, bet ezeru ūdensobjektos ir raksturojami galvenokārt kā hidroloģiskā režīma, dziļuma, substrāta sastāva un daudzuma, kā arī piekrastes zonas dabiskuma izmaiņas. Rīgas pilsētas teritorijā kā viens no visvairāk hidromorfoloģiski pārveidotākajiem ŪO ir minams ŪO D400SP, kura teritorijā atrodas Rīgas Brīvosta. Ostas teritorija aizņem 6348 ha, no tās 69% (4386 ha) ir ostas akvatorījs. Lai osta spētu apkalpot kuģus ar iegrīmi līdz 14,5 m, upes posmā no grīvas līdz Vanšu tiltam notiek regulāri bagarēšanas darbi. Turklat šajā ūdensobjektā atrodas arī 2 polderi, kuru kopējā platība aizņem vairāk nekā 28% no ūdensobjekta kopējās platības³⁶. Bez upju gultnes dabiskuma izmaiņām kā citi būtiskākie hidromorfoloģiskie pārveidojumi minami krastu taisnošana un nostiprināšana, HES ietekme, upju gultnes taisnošana, plūdu aizsargdambju izveidošana, hidroloģiskā režīma regulējums.

Par vienu no nozīmīgākajām piesārņojuma slodzēm uz virszemes ūdeņiem ir uzskatāms punktveida piesārņojums, ko rada sadzīves un rūpnieciskie noteikūdeņi. Rīgas pilsētā noteikūdeņi tiek novadīti vairāk nekā 70 izplūdes vietās, kā arī kopējais novadītais noteikūdeņu apjoms pēdējo 5 gadu laikā ir aptuveni 55 000 tūkst m^3 gadā (skat. 2.6.2. attēlu)³⁷.

3.6.2. attēls. Rīgas pilsētās novadīto noteikūdeņu apjoms laika periodā no 2005. līdz 2019. gadam (pēc Valsts statistikas pārskata „2-Ūdens” datiem)

³⁶ Daugavas UBAAP 2022.-2027. gadam projekts sabiedriskai apspriešanai. Pieejams:

<https://videscentrs.lvgmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba>

³⁷ Valsts statistikas pārskata „2-Ūdens”. Pieejams: http://parissrv.lvgmc.lv/#viewType=home_view

Rīgas pilsētas kanalizācijas tīklu veido divu tipu kanalizācijas sistēmas:

- 1) kopsistēmas kanalizācija, kas vienlaikus savāc gan sadzīves kanalizāciju, gan lietus noteķudeņus pilsētas centrālajā daļā;
- 2) daļītā kanalizācijas sistēma – pārējā Rīgas teritorijā.

Rīgas pilsētas kanalizācijas tīkla kopgarums 2019. gada beigās sasniedza 1191,5 km³⁸, un tā ir pieejama 98,3% Rīgas iedzīvotāju³⁹. Tomēr atsevišķos gadījumos apdzīvotās teritorijās nav izbūvēta centralizētā kanalizācijas sistēma un noteķudeņi tiek savākti individuālās attīrišanas iekārtās vai uzkrāti individuālās izsūknējamās kanalizācijas bedrēs, tomēr nekvalitatīvi izbūvētas vai neatbilstoši uzturētas sadzīves kanalizācijas bedres vai lokālās attīšanas iekārtas var radīt grunts un pazemes ūdeņu piesārņojumu, kas tālāk nonāk ūdens objektos.

Virszemes ŪO ķīmiskā kvalitāte tiek vērtēta, balstoties uz monitoringa ietvaros konstatētajām prioritāro vielu koncentrācijām un normatīvajos aktos noteiktajiem robežlielumiem gada vidējām koncentrācijām. Saskaņā ar Daugavas UBAAP 2022.–2027. gadam projekta sabiedriskajai apspriešanai datiem, ķīmiskā kvalitāte Rīgas pulsētā ir vērtēta 7 ūdensobjektos (skat. 3.6.2. tabulu), kuros visos ķīmiskā kvalitāte ir novērtēta kā slikta.

Saskaņā ar MK 2002. gada 12. marta noteikumiem Nr. 118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" 2. pielikumu, Daugava, Jugla, Juglas ezers un Ķīsezers ir noteikti kā prioritārie zivju ūdeņi un to hidrokīmiskajiem rādītājiem ir jāatbilst karpveidīgo zivju ūdeņiem izvirzītajām prasībām.

Pazemes ūdeņu kvalitāte

Atbilstoši Daugavas UBAAP 2022.–2027. gadam projektam sabiedriskajai apspriešanai, Rīgas pilsēta ietilpst 3 pazemes ūdensobjektos:

- Q1 - Kvartāra ūdens nesējslāņu komplekss;
- D11 - Pļaviņu-Amulas ūdens nesējslāņu komplekss;
- A8 - Arukilas-Amatas ūdens nesējslāņu komplekss.

Rīgas pilsētas teritorijā ir izdalīta riska zona "Rīgas teritorija no Rīgas jūras līča līdz izgāztuvei "Getliņi", kur laika posmā no 20.gs. 60. -80. gadiem intensīvas pazemes ūdens ieguves rezultātā izveidojās Latvijas mērogā lielākā depresijas piltuve, kur notika strauja un ievērojama līmenu krišanās un ūdeņu ar dažādu kvalitāti sajaukšanās, kā arī spiedienu izmaiņu rezultātā aktivizējās lejupejoša pazemes ūdeņu plūsma, kas samazināja pazemes ūdeņu aizsargātību pret virszemes piesārņojumu⁴⁰.

Lai gan Rīgas pilsētas teritorijās ir izvietotas 3 pazemes ūdeņu monitoringa stacijas (Jugla, Akmens tilts un Izmanta), nav pieejama detalizēta informācija par pazemes ūdeņu kvalitāti Rīgas pilsētā.

Pazemes ūdens piesārņojuma izplatības areāli ir tieši saistīti ar apzinātajām un reģistrētajām piesārņotajām vietām Rīgas pilsētā. Tās ir:

- esošās un bijušās degvielas uzpildes stacijas/naftas bāzes;
- esošās un bijušās cieto sadzīves atkritumu izgāztuves;
- bijušās PSRS armijas daļu teritorijas;
- bijušās ķīmikāliju un pesticīdu noliktavas;

³⁸ www.rigasudens.lv. Skatīts 2021. gada aprīlī

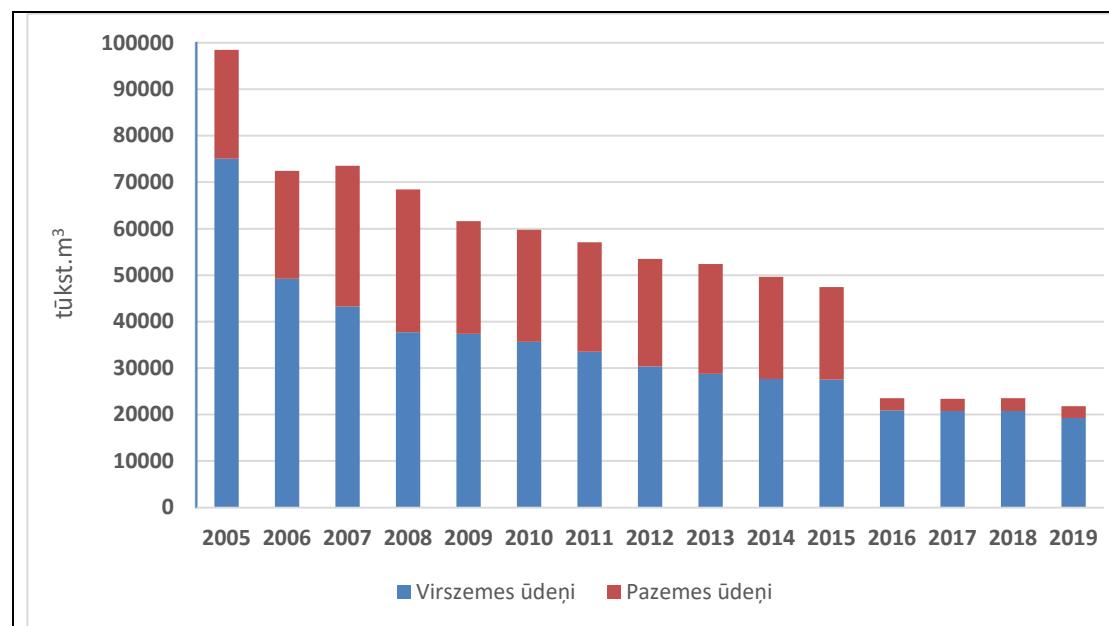
³⁹ Ūdens teritoriju un krastmalu tematiskais plānojums, 2017

⁴⁰ Daugavas UBAAP 2022.–2027. gadam projekts sabiedriskai apspriešanai. Pieejams:
<https://videscentrs.lvgmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba>

- esošās un bijušās rūpnīcu teritorijas.

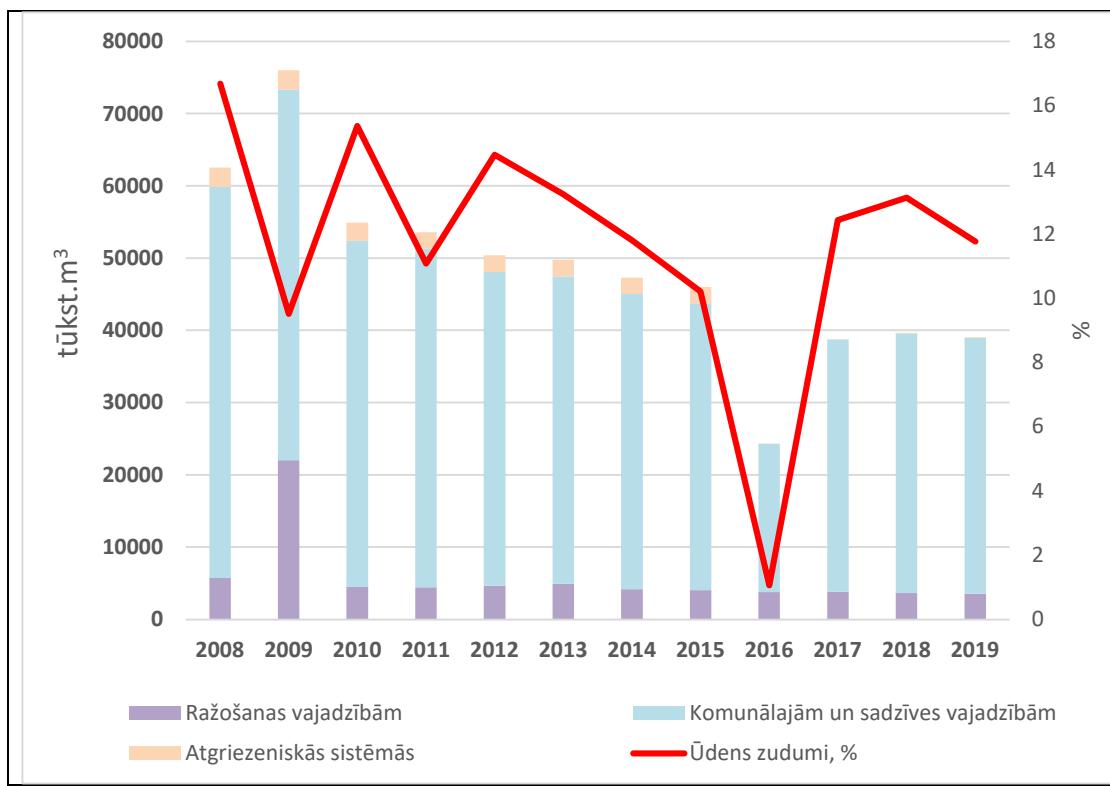
Ūdens ieguve

Ūdeņu kvantitatīvo stāvokli ietekmē ūdens ieguve no virszemes un pazemes ūdensobjektiem. Pēdējo 15 gadu laikā ūdens ieguves apjoms Rīgas pilsētā ir ievērojami samazinājies. Ja 2005. gadā tika iegūts gandrīz 100000 tūkst. m³ ūdens, tad laika periodā no 2016. līdz 2019. gadam gada laikā tiek iegūts nedaudz virs 2000 tūkst m³ ūdens, no kuriem lielākā daļa tiek iegūta no virszemes avotiem (skat. 3.6.3. attēlu).

3.6.3. attēls. Ūdens ieguves apjoma izmaiņas Rīgas pilsētā laika periodā 2005. līdz 2019. gadam (pēc Valsts statistikas pārskata „2-Ūdens” datiem)

Iegūtā ūdens apjomu veido izmantotais ūdens (t.sk. ražošanas vajadzībām, kā arī komunālajām un sadzīves vajadzībām), ūdens, kas nokļūst atgriezeniskajās sistēmās, un ūdens zudumi. Rīgas pilsētā lielākā daļa no izmantotā ūdens (aptuveni 90 %) tiek lietots komunālajām un sadzīves vajadzībām. Ūdens zudumi laika periodā no 2005. līdz 2019. gadam ir samazinājušies, sasniedzot 11 – 13 % no izmantotā ūdens apjoma (skat. 3.6.4. attēlu).

3.6.4. attēls. Izmantotais ūdens apjoms un ūdens zudumi Rīgas pilsētā laika periodā no 2005. līdz 2019. gadam (pēc Valsts statistikas pārskata „2-Ūdens” datiem)

Dzeramā ūdens ieguve un kvalitāte

Rīgā pilsētā ūdensapgāde tiek nodrošināta gan centralizēti, gan decentralizēti. Centralizēto ūdensapgādi Rīgas pilsētā veic SIA “Rīgas ūdens”. Pēc uzņēmuma sniegtajiem datiem⁴¹ Rīgas pilsētas ūdensapgādes tīklu kopējais garums 2020. gada beigās sasniedza 1482,5 km, taču pastāv atsevišķi individuālo dzīvojamu māju rajoni vai to daļas, kur šie pakalpojumi nav pieejami. Bez centralizētās Rīgas pilsētā plaši attīstīta arī decentralizētā ūdensapgāde, tas ir – atsevišķi dziļurbumi (artēziskās akas). Turklat artēziskās akas izmanto gan dzeramā, gan tehniskā ūdens ieguvei, tās spēj nodrošināt atsevišķu rūpnieci, ražotņu, firmu, kā arī individuālo dzīvojamu māju prasības pēc ūdens.

Lielākā daļa dzeramā ūdens patēriņtāju Daugavas kreisajā krastā ūdeni saņem no Daugavas upes baseina Rīgas HES ūdenskrātuves zonas. Rīgas pilsētas Daugavas labā krasta patēriņtājiem dzeramais ūdens galvenokārt tiek piegādāts no pazemes ūdensgūtnēm. Ūdens tiek iegūts no piecām pilsētas nozīmes ūdensgūtnēm - no pazemes urbumiem ūdensgūtnēs “Baltezers”, “Baltezers 1”, “Baltezers 2”, “Zaķumuiža”, “Remberģi”. Mazais Baltezers tiek izmantots pazemes ūdeņu papildināšanai ūdensgūtnēs “Baltezers” un “Baltezers 2”.

Pašreiz SIA “Rīgas ūdens” sagatavotā dzeramā ūdens kvalitāte pilnībā atbilst MK 2017. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 671 “Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība”.

⁴¹ www.rigasudens.lv. Skatīts 2021. gada aprīlī

Plūdu risks

Plūdu rašanos var noteikt vai veicināt dabiskie apstākļi (nokrišni, gaisa temperatūra un mitrums, vēja ātrums un virziens, reljefs, augu sega, hidrogeoloģiskie un hidroloģiskie faktori) un to mijiedarbība, kā arī hidrotehnisko būvju bojājums⁴².

Kā galvenie plūdu cēloņi Latvijas teritorijās minami:

- pavasara pali un sniega kušana;
- ledus sastrēgumi un ledus iešana;
- intensīvs lietus;
- ilgstoši lietaini periodi;
- spēcīgs vējš (vētra), kas izraisa jūras uzplūdus piekrastē un upju grīvās;
- hidrotehnisko būvju avārijas.

Rīgas pilsēta atrodas Daugavas lejtecē pie Rīgas jūras līča, kā rezultātā, pastāvot noteiktiem klimatiskajiem apstākļiem, atsevišķas pilsētas teritorijas ir pakļautas applūšanas riskam. Balstoties uz plūdu riska kritērijiem un plūdu riska indeksu, Rīgas pilsēta ir noteikta kā nacionālas nozīmes plūdu riska teritorija. Atbilstoši Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānam un plūdu riska pārvaldības plānam no 2022.-2027. gadam, Rīgas pilsētas teritorijai kopējais pavasara palu plūdu indekss ir 3,1, bet jūras vējuzplūdu 4,6 (maksimālais plūdu riska indekss - 5).

Rīgas pilsētas teritorijā, balstoties uz tās ģeogrāfisko novietojumu, hidroloģiskajiem un klimatiskajiem apstākļiem var izdalīt trīs galvenos dabisko cēloņu izraisītus plūdu veidus⁴³.

Vējuzplūdi

Rietumu vējš izraisa ūdens pieplūdi Rīgas līcī no Baltijas jūras caur Irbes šaurumu. Vēja virziena izmaiņu rezultātā no dienvidrietumiem uz ziemeļrietumiem ūdens līmenis Rīgas līcī turpina paaugstināties. Ūdens masas ar vēja spiedienu tiek dzītas uz dienvidiem un tālāk pa upēm uz augšu, appludinot upju tuvumā esošās zemākās teritorijas, tai skaitā Daugavas ielejas zemās teritorijas Rīgas pilsētā. Vēja ātrumam pārsniedzot 20-25 m/s, jūras ūdens līmenis krasta joslā vēju radīto uzplūdu rezultātā paceļas vairāk par 1 m, bet atsevišķos gadījumos – pat par 2 m. Ūdens līmeņi, kas tiek sasniegti vēju dzītu jūras uzplūdu rezultātā, pēdējo 15 gados ir ievērojami palielinājušies, Rīgas pilsētā diennakts laikā sasniedzot pat +2,50 m atzīmi virs jūras līmeņa⁴⁴. Pēc LVGMC novērojumu datiem³ vislielākais uzplūdu skaits ir novērots ziemas periodā (novembris – janvāris), īpaši janvārī.

Pavasara pali

Pavasara palu ilgumu un lielumu nosaka klimatiskie apstākļi. Ilgāku laiku esot paaugstinātam ūdens līmenim applūst upju palienes. Pavasara palu izraisītie plūdi ir atkarīgi arī no upju teces straujuma, upes gultnes morfometriskajiem rādītājiem, maksimālās caurplūdes rādītājiem un upei pieguļošo platību reljefa.

⁴² Plūdu riska pārvaldības plāns Rīgas pilsētai, Projekts: „Integrated Strategy for Riga City to Adapt to the Hydrological Processes Intensified by Climate Change Phenomena” No. LIFE08 ENV/LV/000451 (PVS ID 2420)

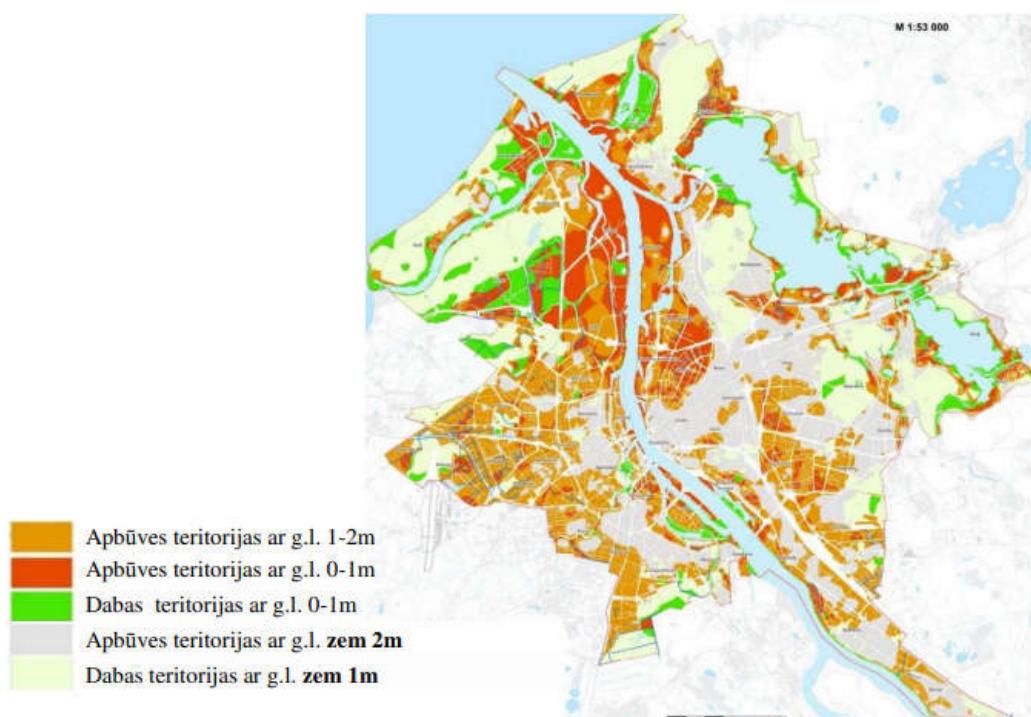
⁴³ Meliorācijas attīstības tematiskais plānojums. RD PAD, 2017

⁴⁴ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2022.-2027. gadam, projekts sabiedriskajai apspriešanai. LVGMC, 2021.

Daugavas lejtecē, pēc Rīgas HES izbūves krasī ir mainījies hidroloģiskais režīms, kā rezultātā Rīgas pilsētas teritorijā pavasara palu izraisīts plūdu risks ir mazāks nekā vējuzplūdu⁴⁵. Pavasara palu izraisītu plūdu apdraudētās teritorijas atrodas Daugavas, Bullupes un Juglas upju teces līdzenumos⁴⁶.

Intensīvi nokrišņi

Rīgas pilsētas teritorijai raksturīgs augsts gruntsūdens līmenis, kā rezultātā ilgstoša lietus vai stipru lietusgāžu rezultātā, zeme nespēj absorbēt ūdeni un lietus ūdens savākšanas sistēmas tiek pakļautas straujam ūdens līmeņa pieplūdumam. Kanalizācijas sistēmu kapacitātes trūkums lietus plūdu laikā, ko izraisa intensīvi un ilgstoši nokrišņi, palielina plūdu risku pilsētas teritorijā⁵. Rīgas pilsētā kā bīstams ir klasificējams nokrišņu daudzums virs 15 mm, ja nokrišņi turpinās 12 stundas un kā īpaši bīstams – sasniedzot 50 mm un vairāk, vismaz 12 stundu periodā⁵.

3.6.5.attēls. Gruntsūdens līmeņi apbūves, apstādījumu un dabas teritorijās⁵

Klimata pārmaiņu ietekmē pieaugot plūdu riskam, pieaug arī krastu erozijas risks, kuru nereti pastiprina antropogēnā darbība. Erozija ir krasta nogāzē esošo iežu un sanešu noskalošana un aiztransportēšana no kādas krasta zonas joslas. Rīgas pilsētas teritorijā nozīmīgākie krasta erozijas procesi vērojami jūras piekrastē un Daugavas krastos. Jūras krasta erozija Rīgas pilsētā turpina pastiprināties Daugavgrīvas salas austrumu daļā, kā arī Mangaļu pussalā. Rīgas pilsētas robežas kā būtiskākās krasta erozijas riska vietas ir Daugavas labais stāvkrasts Latgales

⁴⁵ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2022.-2027. gadam. LVĢMC, 2021

⁴⁶ Meliorācijas attīstības tematiskais plānojums. Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments, 2017

priekšpilsētā, Dārziņos gar Daugavmalas ielu un Daugavas labais krasts Mangaļu pussalā⁴⁷. 2020. gadā VARAM veiktajā pašvaldību aptaujā par plūdu risku, Rīgas pilsētas pašvaldība norādījusi Ķīšezeru rietumu krastu pie Rīgas Zoodārza, Rīgas Brīvostas teritoriju Daugavgrīvā Flotes ielas galā un Buļļu salu kā erozijas ietekmētas teritorijas⁴⁸.

Pamatojoties uz Ūdens apsaimniekošanas likuma 9. panta septīto daļu, 2020. gada 11. martā VARAM ir apstiprinājusi iespējamo plūdu postījumu vietu un plūdu riska kartes⁴⁹, kuras publicētas LVĢMC tīmekļvietnē un ir brīvi pieejamas sabiedrībai. Plūdu riska kartes aktualizētas 2019. gadā.

Plūdu kartēs ir attēlota pavasara plūdu un jūras vējuzplūdu applūšanas platība trīs plūdu riska scenārijiem:

- mazas varbūtības plūdi – ārkārtēji, ekstremāli plūdi, kas atkārtojas reizi 200 gados vai retāk (plūdi ar 0,5% pārsniegšanas varbūtību);
- vidējas varbūtības plūdi – plūdi, kas atkārtojas reizi 100 gados vai retāk (plūdi ar 1% pārsniegšanas varbūtību);
- lielas varbūtības plūdi – bieži plūdi, kas atkārtojas reizi 10 gados vai retāk (plūdi ar 10% pārsniegšanas varbūtību).

Atbilstoši Daugavas upju apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plānam no 2022.-2027. gadam projektam, kurš šobrīd nodots sabiedriskajai apspriešanai, kopējās applūstošās teritorijas atkarībā no plūdu varbūtības, Rīgas pilsētas teritorijā sastāda:

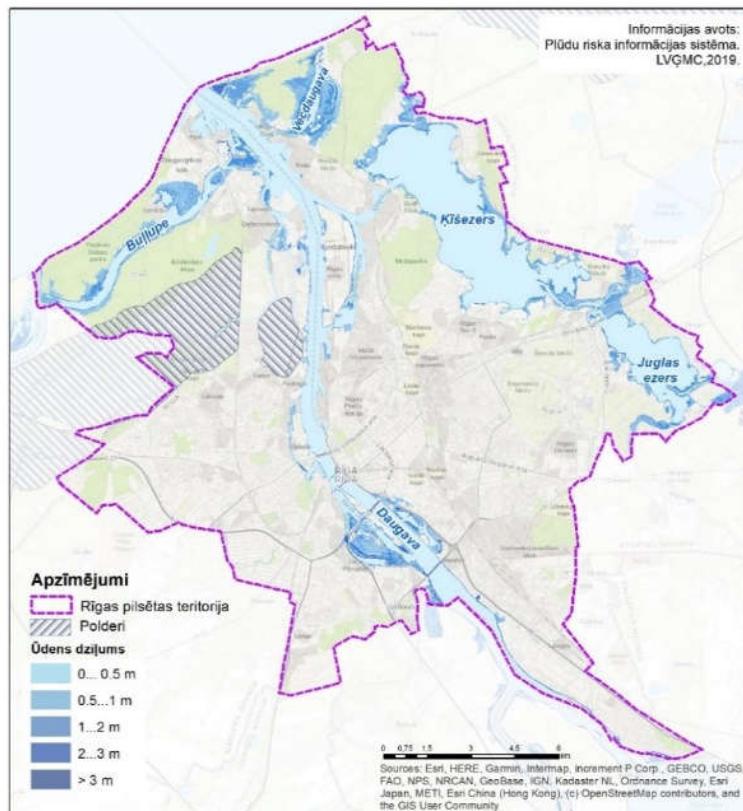
- 19,14 km² applūstošas teritorijas ar lielu plūdu riska varbūtību (10% vai vienu reizi 10 gados);
- 37,41 km² applūstošas teritorijas ar vidēju plūdu riska varbūtību (1% vai vienu reizi 100 gados);
- 45,44 km² applūstošas teritorijas ar mazu plūdu riska varbūtību (0,5% vai vienu reizi 200 gados).

Kopējās plūdu riskam pakļautās teritorijas pavasara plūdu un vējuzplūdu laikā, iekļaujot plūdu riska varbūtību 10%, 1% un 0,5% attēlotas 3.6.6. un 3.6.7.attēlā, savukārt informācija par plūdu riskam pakļauto teritoriju raksturielumiem apkopota 3.6.3.tabulā.3.6.8.attēlā attēlots apdraudēto iedzīvotāju skaits vējuzplūdu applūstošajās riska teritorijās ar varbūtību 10%, savukārt 3.6.5.attēlā noteikudeņu attīrišanas iekārtas (NAI) un potenciāli piesārņotas vietas, kuras atrodas vējuzplūdu applūstošajās riska teritorijās ar varbūtību 10%.

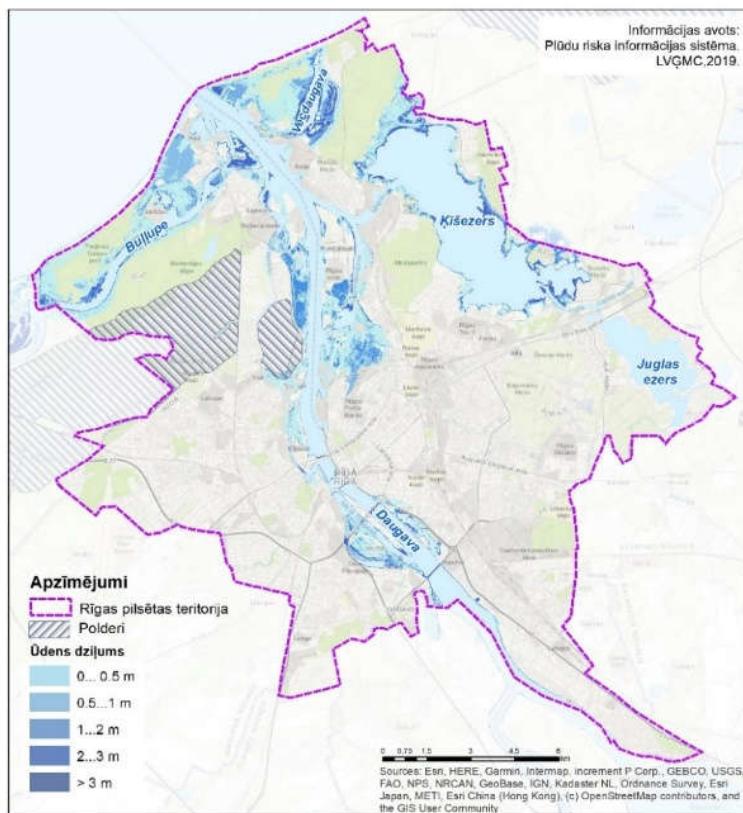
⁴⁷ Rīgas teritorijas plānojuma līdz 2030. gadam Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma Vides pārskats. SIA Estonian, Latvian & Lithuanian Environment, 2019

⁴⁸ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2022.-2027. gadam, projekts sabiedriskajai apspriešanai. LVĢMC, 2021

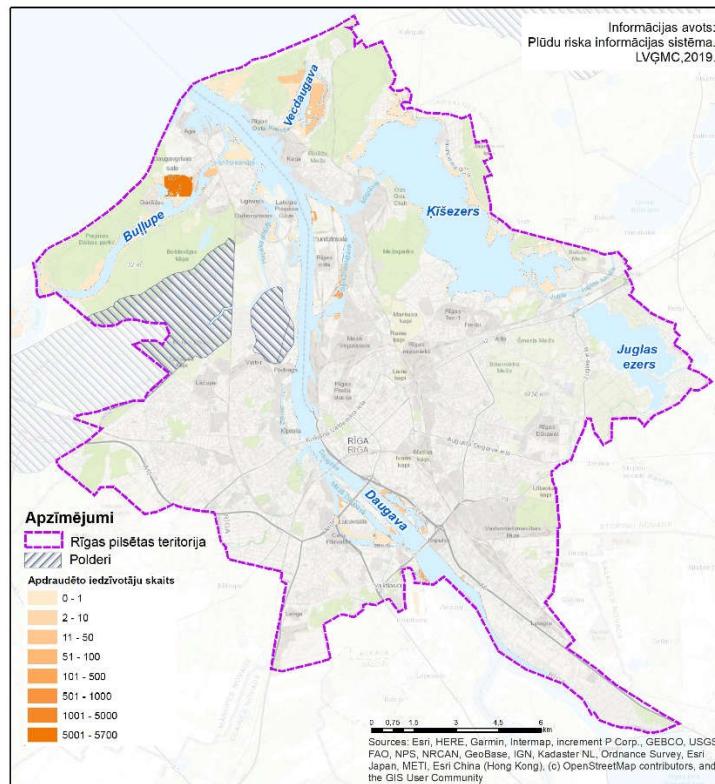
⁴⁹Rīkojums Nr.1/-45 Par iespējamo plūdu postījumu vietu karšu un plūdu riska karšu apstiprināšanu. VARAM, 2020

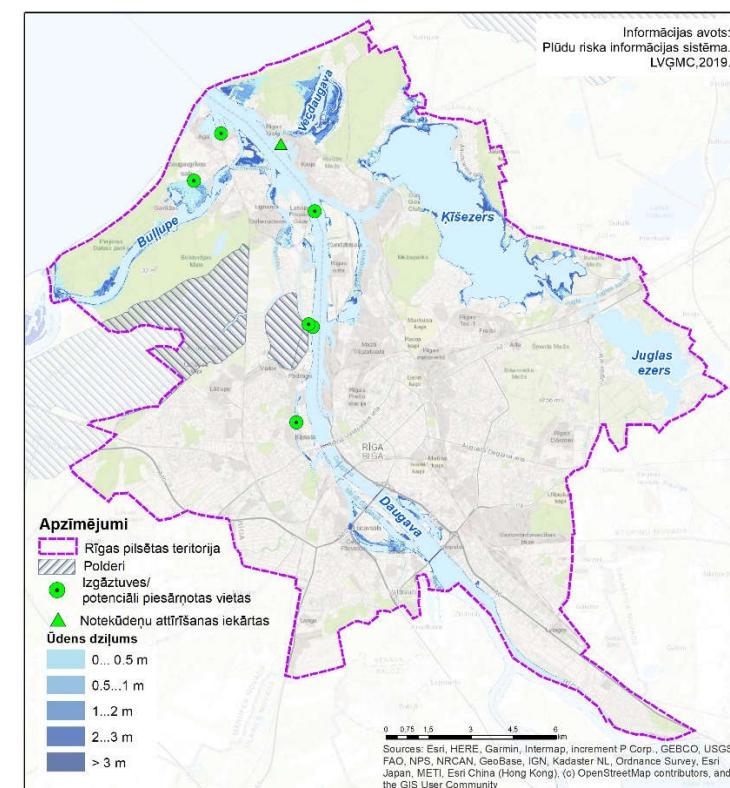
3.6.6. attēls. Kopējās applūšanas riskam pakļautās teritorijas pavasara palu laikā

3.6.7. attēls. Kopējās applūšanas riskam pakļautās teritorijas vējuzplūdu laikā

3.6.8. attēls. Apdraudēto iedzīvotāju skaits vējuzplūdu applūstošajās riska teritorijās ar varbūtību 10%

3.6.9. attēls. NAI, piesārņotas un potenciāli piesārņotas vietas vējuzplūdu applūstošajās riska teritorijās ar varbūtību 10%

3.6.3. tabula. Rīgas pilsētas plūdu apdraudēto teritoriju raksturlielumi⁵⁰

Raksturlielumi	Plūdu riska varbūtība		
	Liela – 10%	Vidēja – 1%	Maza – 0.5%
Pavasara plūdu laikā applūstošo teritoriju platība (km ²)	7.91	14.02	17.57
Vējuaplūdu laikā applūstošo teritoriju platība (km ²)	11.23	23.39	27.87
Pavasara plūdu laikā apdraudēto iedzīvotāju skaits	6 042	13 236	15 685
Vējuaplūdu laikā apdraudēto iedzīvotāju skaits	10 383	20 459	23 692
Pavasara plūdu laikā apdraudēto ēku platība (m ²)	97 632	279 087	430 293
Vējuaplūdu laikā apdraudēto ēku platība (m ²)	169 032	1 518 556	1 839 084
Pavasara plūdu laikā apdraudēto autoceļu garums, km (nozīme)	2.24 (lielas nozīmes); 11.15 (pārējie ceļi)	5.41 (lielas nozīmes); 52.14 (pārējie ceļi)	9.26 (lielas nozīmes); 69.65 (pārējie ceļi)
Vējuaplūdu laikā apdraudēto autoceļu garums, km (nozīme)	4.05 (lielas nozīmes); 35.1 pārējie ceļi)	16.68 (lielas nozīmes); 95.61 (pārējie ceļi)	24.09 (lielas nozīmes); 120.33 (pārējie ceļi)
Vējuaplūdu laikā apdraudēto polderu platība (ha)	-	4.19	17.43
Vējuaplūdu laikā apdraudēto NAI / ūdens ņemšanas vietu skaits	1 / -	2 / 1	3 / 2
Pavasara plūdu laikā apdraudēto ĪADT platība (ha)	279.89	346.2	447.46
Vējuaplūdu laikā apdraudēto ĪADT platība (ha)	371.8	687.76	747.62
Pavasara plūdu laikā apdraudēto PPV / izgāztuvju skaits	- / 6	- / 18	- / 23
Pavasara plūdu laikā apdraudētā kultūras mantojuma platība (ha)	17.34	44.75	126.26
Vējuaplūdu laikā apdraudētā kultūras mantojuma platība (ha)	115.58	154.53	185.74

Rīgas pilsētas robežās atrodas 4 īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kuras ir uzskaņītas Dabas aizsardzības pārvaldes datu bāzē:⁵¹ dabas parks “Piejūra”, dabas liegumi “Vecdaugava”, “Krēmeri” un “Jaunciems”. Visas teritorijas pilnībā vai daļēji applūst, un applūstošās teritorijas platība ir atkarīga no plūdu varbūtībām. Nemot vērā Dabas aizsardzības plānus ĪADT, var secināt, ka iespējamā applūšana ne mūsdienās, ne arī tuvā vai tālā nākotnē neapdraud aizsargājamās dabas teritorijas un netraucē realizēt to dabas aizsardzības funkcijas. Gluži pretēji – saskaņā ar šobrīd izstrādātajiem dabas aizsardzības plāniem, šajās teritorijās ir pat vēlama periodiska applūšana, tādējādi nav pieļaujama tādu pretplūdu aizsargbūvju veidošana, kas pārtrauktu šo teritoriju periodisku applūšanu. Pie dažādiem applūšanas scenārijiem iespējama

⁵⁰ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2022.-2027. gadam, projekts sabiedriskajai apspriešanai. LVĢMC, 2021

⁵¹ Dabas aizsardzības pārvaldes Dabas datu pārvaldības sistēma OZOLS

vairāku mikroliegumu applūšana. Visvairāk plūdi ietekmē mikroliegumus, kas atrodas tiešā virszemes ūdens objektu tuvumā.

Daugavas upes lejtecē atrodas vairāki rūpnieciski uzņēmi, kuriem izsniegtas A un B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas un kuri ir pakļauti plūdu riskam. Vējuzplūdu applūstošajās riska teritorijās ar varbūtību 10%, daļēji atrodas Bolderājas kuģa remonta rūpnīca, WT Terminal, Osta Lejasvoleri, GAMMA-A, Rīgas kuģu būvētava, Rīga Bulk Terminal un Rīgas Centrālais Termināls. Informācija par uzņēumiem, kuriem izsniegtas, A un B kategorijas piesārņojošās darbības atļaujas, apkopota no Valsts vides dienesta piesārņošo darbību kartes⁵².

Daugavas upju apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plānam no 2022.-2027. gadam projektam, kurš šobrīd nodots sabiedriskajai apspriešanai, kā plūdu riska pārvaldības virsmērkis noteikts - samazināt ar plūdiem saistītu nelabvēlīgu ietekmi uz cilvēku veselību, vidi, kultūras mantojumu un saimniecisko darbību, tai skaitā, mazināt virszemes ūdeņu iespējamu piesārņojumu un krasta erozijas procesus jūras, upju, ezeru un HES uzpludinājumu krastos. Lai sasniegstu izvirzīto virsmērķi, īstenojami sekojoši plūdu riska mazināšanas pasākumi:

- krasta aizsargdambju izbūve un pārbūve;
- upes gultnes pārtīšana pilsētas teritorijas robežās;
- polderu aizsargdambju atjaunošana un polderu sūkņu staciju pārbūve;
- lietus ūdens kanalizācijas tīkla un virszemes noteikūdeņu novadīšanas sistēmu sakārtošana un rekonstrukcija;
- meliorācijas sistēmu pārbūve un atjaunošana;
- zaļās infrastruktūras izveide.

Rīgas pilsētas teritorijā ir izveidoti 3 polderi (Spilves polderis un 2 Spilves lidlauka polderi) ar kopējo platību 14 km². Tikai Spilves lidlauka polderu teritorijas ir pakļautas plūdu riskam: 1% varbūtības plūdos tiek applūdināta zona 2,70 km² platībā, un 0,5% varbūtības plūdos – 2,92 km² platībā. Lai gan šo polderu sūkņu stacijas pašlaik nefunkcionē, aizsargdambji joprojām pastāv un sargā teritorijas pret tiešu applūšanu¹⁵.

Rīgas pilsētas pašvaldība 2020. gada VARAM veiktajā pašvaldību aptaujā par plūdu risku, norādījusi, ka lietus plūdu risks novērojams Krasta ielā, Strēlnieku ielā, Lāčplēša ielā, Skanstes ielas rajonā, Kvadrāta ielas rajonā un Kleistu ielas rajonā. Anketā tiek minēts, ka nepieciešams atjaunot meliorācijas sistēmas Rīgas pilsētā, kā arī Rīgas vēsturiskajā centrā nepieciešams ierīkot dalītu lietus noteikūdeņu savākšanas sistēmu jau esošajās kopsistēmas vietās⁵³. Anketā norādīts, ka lietus ūdens sistēmas uzlabošana un ilgtspējīgu lietus ūdens risinājumu ieviešana veikta Ata ielas, Vagonu ielas, Augšielas rajonā.

Rīgas pašvaldība ir uzsākusi vairākus projektus, kuru mērķis ir samazināt lietus plūdu risku:

- No 2015.-2018. gadam Rīgas pilsētas pašvaldība iesaistījās Centrālās Baltijas jūras reģiona programmas projektā Nr. CB187 “Integrēta lietus ūdens pārvaldība (iWater)”, kura ietvaros izstrādātas rekomendācijas par Rīgas pilsētas pašvaldības specifikai piemērotāko

⁵² Piesārņojošo darbību karte. VVD, 2021.

⁵³ Daugavas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2022.-2027. gadam, projekts sabiedriskajai apspriešanai. LVĢMC, 2021.

lietus ūdens pārvaldības modeli, kā arī ir izstrādāts Rīgas pilsētai pielāgots lietus noteikūdeņu pārvaldības un plānošanas instruments (ZIP).

- 2019. gadā ir uzsākts projekts "Platforma integrētai sadarbībai ūdens resursu pārvaldībai (BSR WATER)", kura ietvaros paredzētas dažādas aktivitātes, kas ir saistītas ar iWater projektu, kā, piemēram, priekšlikumu izstrāde ilgtspējīgu lietus noteikūdeņu novadīšanas sistēmu ieviešanas šķēršļu mazināšanai un atbalsta instrumentu labo prakšu apkopojums u.c.
- Projekta Skanstes teritorijas revitalizācijas 1.kārtā, līdz 2022. gada beigām plānots izbūvēt ilgtspējīgu lietus ūdens sistēmu Skanstē. Paredzēta arī vienvirziena vārsta uzstādīšana Avotkalna ielas grāvja caurtekai zem Kanāla ielas.
- Līdz 2022. gadam plānots pabeigt īstenot projektu „Bolderājas pretplūdu pasākumi”. Projekta ietvaros tiek izbūvēts aizsargdambis plūdu risku novēršanai Bolderājā gar Lielo ielu posmā no Grants ielas līdz Kapteiņu ielai. Projekta realizācija samazinās augstu plūdu risku Bolderājas apkaimē, kā arī pasargās Bolderājas apkaimi no stipra ZR vēja radīto vējuplūdu radītā ūdens līmeņa paaugstināšanās Bullupē.
- Projekta "Spulgas ielas izbūve" ietvaros tiek plānots izbūvēt lietus noteikūdeņu kanalizāciju, tādejādi samazinot lietus plūdu risku Ziepniekkalna teritorijā.
- Projekta "Kultūras un sporta kvartāla izveide Grīziņkalna apkaimē" (ID Nr. 5.6.1.0/17/I/001) ietvaros tiek īstenota kolektora izbūve. Paredzēta lietus kanalizācijas kolektora izbūve pa Vagonu ielu no Pērnavas ielas līdz Matīsa ielai, pa Matīsa ielu no Vagonu ielas līdz Valmieras ielai, pa Valmieras ielu no Matīsa ielas līdz Satekles ielai un pa Satekles ielu no Valmieras ielas līdz Lāčplēša ielai, tur izveidojot pieslēgumu esošajam maģistrālajam kolektoram. Projektā ir paredzēts izbūvēt lietus kanalizāciju, uz kuru novadīt ēkas jumta ūdeņus, virsūdeņus no laukumiem un ceļiem pie projektējamā objekta¹⁷

Aspeks	Kritērijs	Paredzamās tendences apraksts	O alternatīva
Ūdens kvalitāte	Augstai un labai ekoloģiskai kvalitātei atbilstošu ūdensobjektu īpatsvars, %	Īstenojot paredzētos pasākumus, uzlabosies ūdensobjektu ekoloģiskā kvalitāte	↗
	Kanalizācijas sistēmas pieejamība, %	Palielināsies pieslēgumu skaits Rīgas pilsētas centralizētajai kanalizācijas sistēmai.	←↗
	Attīrito noteikūdeņu īpatsvars, %	Ievērojot normatīvajos aktos noteiktās prasības noteikūdeņu savākšanai un apsaimniekošanai, palielināsies attīrito noteikūdeņu īpatsvars.	←↗
	Ūdensapgādes pakalpojumu pieejamība, %	Palielināsies pieslēgumu skaits Rīgas pilsētas ūdensapgādes sistēmai.	←↗
Plūdu risks	Plūdu apdraudēto iedzīvotāju skaits	Plūdu riska apdraudētajās teritorijās pakāpeniski pieaug iedzīvotāju skaits. Īstenojot efektīvus pretplūdu pasākumus, ir	←↘

Aspeks	Kritērijs	Paredzamās tendences apraksts	O alternatīva
		iespējams samazināt apdraudēto iedzīvotāju skaitu.	
	Plūdu apdraudēto teritoriju platība (ha)	Klimata pārmaiņu ietekmē prognozējams, ka paaugstināsies vējuzplūdu un lietus plūdu radītais risks. Īstenojot efektīvus pretplūdu pasākumus, ir iespējams samazināt apdraudēto teritoriju platību.	← ↘
↗ Uzlabosies ← ↗ Nebūtiski uzlabosies ↔ Situācija nemainīga ← ↘ Nebūtiski pasliktināsies ↘ Pasliktināsies			

3.7. Augsne un piesārņojums

LVĢMC uztur piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu reģistru.⁵⁴ Datubāzē ir pieejama informācija par 3 vietu kategorijām:

- nav piesārņota vieta⁵⁵,
- potenciāli piesārņota vieta,
- piesārņota vieta.

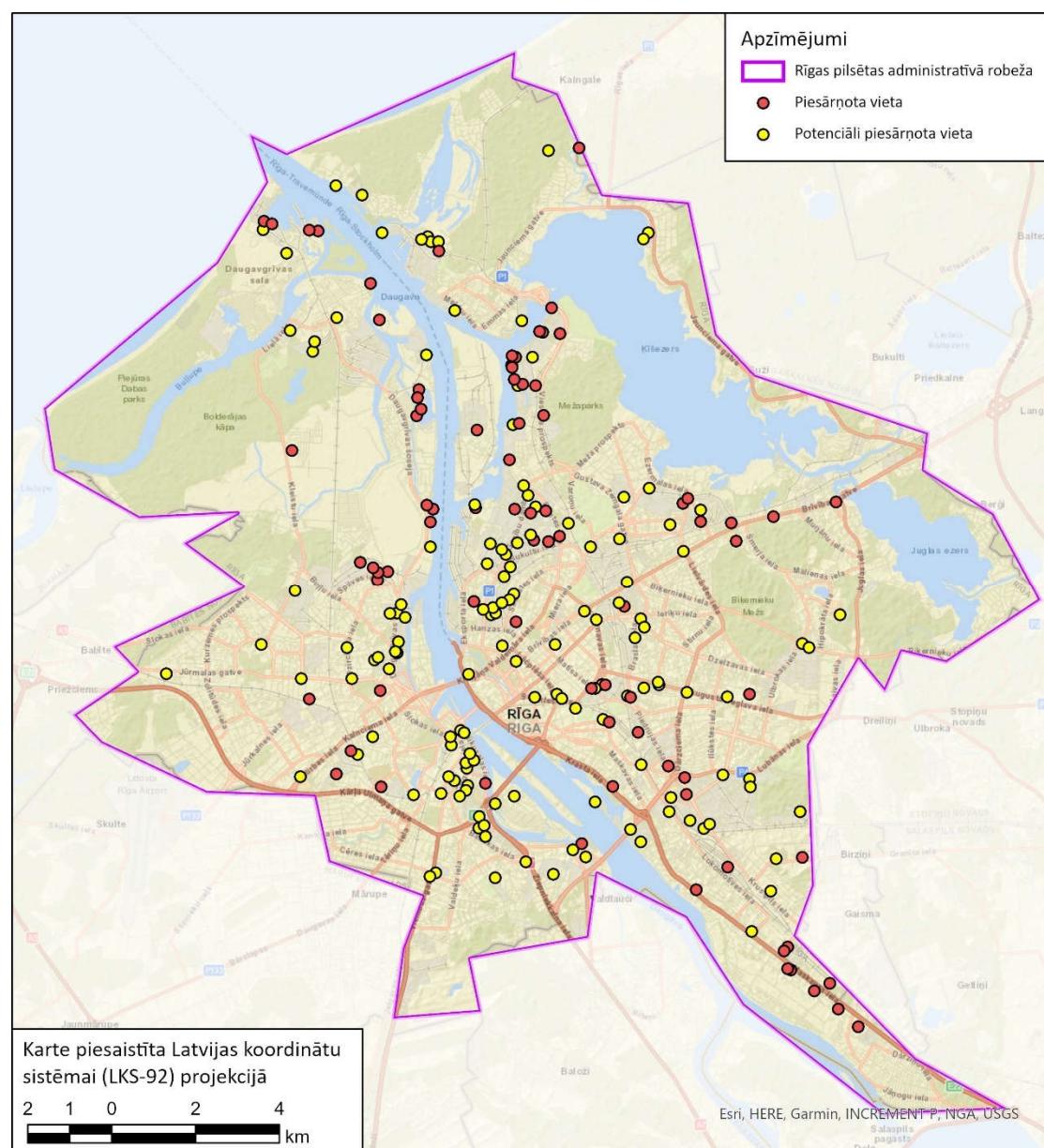
Saskaņā ar iepriekš minētajiem kritērijiem, Rīgas pilsētā⁵⁶ ir izdalītas 86 piesārņotas vietas, 141 potenciāli piesārņota vieta un 28 vietas, kuras atbilst kategorijai “nav piesārņota vieta”. 3.7.1. attēlā norādītas Rīgas teritorijā reģistrēto piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu izplatība.

⁵⁴ Reģistrs skatīšanās režīmā ir pieejams visiem interesentiem LVĢMC mājas lapā:

<http://parissrv.lvgmc.lv/>

⁵⁵ Apzināta vai pilnībā attīrīta vieta.

⁵⁶ No reģistra 19.03.2021

3.7.1. attēls. Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas Rīgā⁵⁷

No piesārñojuma sanācijas viedokļa problemātiskākās ir tās piesārņotās vietas, kurās sastopams augsts piesārñojuma līmenis un vēsturiski veidojusies situācija, ka piesārñojuma radītājs ir pārtraucis savu saimniecisko darbību vai vairs nav sasniedzams.⁵⁸

Piesārņotās teritorijas var iedalīt pēc piesārñojuma izcelšanās avotiem:⁵⁹

- bijušās padomju armijas teritorijas;
- bijušie rūpniecības uzņēmumi;
- naftas bāzes un degvielas uzpildes stacijas;

⁵⁷ <http://parissrv.lvgmc.lv/>

⁵⁸ Nacionālā programma Eiropas Reģionālās attīstības fonda apguvei, Vēsturiski piesārņotu vietu sanācija, 2006

⁵⁹ Rīgas teritorijas plānojuma 2006. - 2018.gadam grozījumu stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma vides pārskats, Vides konsultāciju birojs, 2009

- bijušās legālās un nelegālās atkritumu izgāztuves;
- ar autotransportu un dzelzceļa apkalpošanu saistītie uzņēmumi;
- siltumražošanas uzņēmumi.

Saskaņā ar normatīvo aktu prasībām⁶⁰, pašvaldība kā zemes īpašnieks ir atbildīga par tās īpašumā esošās teritorijās izvietoto piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu likvidēšanu, līdz ar to pašvaldība var likvidēt tikai daļu no piesārņotajām un potenciāli piesārņotajām teritorijām.

Lai gan piesārņoto vietu sanācija ir komplikēts, laikietilpīgs un resursietilpīgs process, Rīgā tiek periodiski īstenoti piesārņoto vietu sanācijas projekti. Plaši sanācijas darbi tika īstenoti tādās vēsturiski piesārņotās vietās kā bijušās rūpniecības “Alfa” teritorijā, bijušās ādu pārstrādes rūpniecības “Kosmoss” teritorijā Kr. Valdemāra ielā 112/114 u.c..

Ūdens teritoriju un krastmalu tematiskais plānojumā noteiktas sekojošas teritorijas, kurās piesārņojuma likvidēšana veicama prioritāri: Kleistu izgāztuve, Bukišu izgāztuve, Teritorija Sarkandaugavā, Sarkandaugavas upīte, Kīleveina grāvis, Deglava ielas izgāztuve¹².

2015. gada decembrī tika pabeigta rekultivācija bijušajai Rīgas pilsētas atkritumu izgāztuvei “Kleisti” un A. Deglava ielas izgāztuvei.

Plašs vēsturiskā piesārņojuma areāls tika konstatēts Sarkandaugavā, kur piesārņojuma avoti galvenokārt saistīti ar bijušo PSRS militāro naftas bāzi, Mīlgrāvja naftas bāzi “LWE”, kā arī ar Rīgas naftas eļļu rūpnieci. Laika periodā no 2009. gada 8. oktobra līdz 2009. gada 18. decembrim tika īstenots projekts “Sagatavošanās pasākumi projekta “Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija Sarkandaugavas teritorijā”” ieviešanai. Kopumā tika veikta izpēte aptuveni 55 000 m² lielai platībai Sarkandaugavas un Mīlgrāvja satekas rajonā. Laika periodā no 2011. līdz 2017. gadam Latvijas – Šveices sadarbības programmas ietvaros tika realizēts projekts “Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija – Sarkandaugavas teritorijā”. Projekta mērķis bija uzlabot gruntsūdens, virszemes ūdens, kā arī augsnies un grunts kvalitāti piesārņotajās teritorijās, tādējādi, atjaunojot un uzlabojot piesārņoto vietu vides kvalitāti, samazināt piesārņojuma ieplūšanu Daugavā un tālāk Baltijas jūrā. Kopumā, projekta īstenošanas laikā no Sarkandaugavai un Mīlgrāvja kanālam pieguļošajām vēsturiski piesārņotajām teritorijām atsūknētas un nodotas reģenerācijai 1721 tonnas naftas produktu, kā arī izraktas un nodotas pārstrādei vairāk nekā 7122 tonnas ar viskoziem un asfaltveidīgiem naftas produktiem piesārņotas grunts.

2018. gadā izstrādāts Mūkusallas attīstības rīcības plāns, kas paredz Kīleveina grāvja attīrišanu un labiekārtošanu.

Saskaņā ar RD MVD 2017. gadā sniegto informāciju nav uzsākti pētījumi vai izgāztuves sanācijas projekta izstrāde par Bukišu ielas atkritumu izgāztuvi.

“Zemes pārskatā 2019”⁶¹ piesārņoto vietu reģistrā ir apkopota un publiski pieejama informācija par piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu platību Latvijā no 2016. līdz 2018. gadam. Rīgā šajā laika posmā datu rezultāti nav mainījušies, piesārņotām vietām aizņemot 355,8 ha lielu platību, bet potenciāli piesārņotām vietām – 329,9 ha.

⁶⁰ Likums “Par piesārņojumu” 38.panta 2.daļa. Saeima. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/6075-par-piesarnojumu>

⁶¹ <https://raim.gov.lv/lv/node/209>

Nemot vērā vēsturiski nelielo piesārņoto vietu platību samazinājumu Latvijā, kā arī to, ka saskaņā ar Eiropas Vides aģentūras datubāzē apkopoto informāciju⁶², Latvija ir viena no nedaudzajām valstīm ES, kur nav pieejami atbalsta mehānismi vēsturiski piesārņoto vietu sanācijai, bez noteiktas rīcībpolitikas visdrīzāk nav sagaidāmas pozitīvas tendencies arī nākotnē.

Aspeks	Kritērijs	Paredzamās tendencies apraksts	O alternatīva
Augsne un piesārnojums	Piesārņoto vietu skaits	Bez noteiktas rīcībpolitikas nav sagaidāmas pozitīvas tendencies	↔
	Attīrīto piesārņoto vietu platība, ha	Bez noteiktas rīcībpolitikas nav sagaidāmas pozitīvas tendencies	↔

↗ Uzlabosies
←↗ Nebūtiski uzlabosies
↔ Situācija nemainīga
←↘ Nebūtiski paslīktināsies
↘ Paslīktināsies

3.8. Kultūrvēsturiskās vērtības

Kultūras pieminekļu aizsardzību nodrošina gan valsts līmeņa normatīvie akti (t.sk., likums "Par kultūras pieminekļu aizsardzību" un MK noteikumi Nr. 474 "Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju un vidi degradējoša objekta statusa piešķiršanu"), gan Rīgas pilsētas plānošanas dokumenti un saistošie noteikumi. Rīgas administratīvajā teritorijā visiem kultūras pieminekļiem, kas atrodas pilsētbūvniecisko pieminekļu teritorijā, aizsargjosla (aizsardzības zona) ir nulle, jo to saglabāšanu un aizsardzību paredz nodrošināt teritorijas plānojuma risinājumi. Rīgas vēsturiskais centrs kā vērtīga un aizsargājama kompleksa teritorija izdalīts arī likumdošanā – likums "Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības likums" (29.05.2003.) un MK 08.03.2004. noteikumi Nr. 127 "Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības noteikumi". Rīgas domes saistošajos noteikumos Nr. 34 noteiktas prasības kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzībai. Nemot vērā Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas kultūrvēsturisko vērtību, tam ir izstrādāts atsevišķs teritorijas plānojums un teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi (07.02.2006. saistošie noteikumi Nr. 38. Saistošo noteikumu teksts izteikts jaunā redakcijā ar Rīgas domes 18.06.2013. saistošajiem noteikumiem Nr. 220), kuros detalizēti regulēta kultūrvēsturiskā mantojuma aizsardzība un teritorijas izmantošana.

Latvijas Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļauti vairāk nekā 7370 pieminekļi, kas iedalīti sekojošās grupās: arheoloģija, arhitektūra, pilsētbūvniecības, vēsturiska notikumu vieta, kā arī industriālie, mākslas un vēstures pieminekļi. No tiem Rīgas pilsētas administratīvajās robežās atrodas 1496 kustamie un nekustamie kultūras pieminekļi (informācija par kustamajiem mākslas pieminekļiem drošības apsvērumu dēļ datu bāzes publiskajā daļā nav pieejama). Valsts kultūras pieminekļu sarakstā iekļauti Rīgas pilsētas teritorijā esošie kultūras pieminekļi gan kā atsevišķi savrup esoši objekti, gan arī kā kompleksi pilsētbūvniecības pieminekļi un apbūves aizsardzības teritorijas.⁶³

⁶²Eiropas Vides aģentūra, <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/progress-in-management-of-contaminated-sites-3/assessment>

⁶³Dati par aizsargājamo kultūras pieminekļu skaitu – no www.mantojums.lv

No aizsargājamajiem kultūras pieminekļiem lielākās platības aizņem pilsētbūvniecības pieminekļi, to sastādaļas ir: pilsētu plānojums (ielas un laukumi to apbūves līnijās), celtnes, kulta celtnes, dzīvojamās ēkas, sabiedriskās ēkas, aizsardzības un inženiertehniskās būves, tautas celtniecības objekti, kapsētas dārzi un parki. Rīgā reģistrēti 5 pilsētbūvniecības pieminekļi: Rīgas vēsturiskais centrs; Pārdaugavas apbūves fragments (Nometņu iela, Meža iela, E.Smilga iela, Talsu iela); Mežaparks, Ķīpsalas vēsturiskā apbūve, Kalnciema ielas koka apbūve. Visi 5 pilsētbūvniecības pieminekļi ir valsts nozīmes.

Visvairāk Rīgā ir tieši arhitektūras pieminekļu. Arhitektūras pieminekļi ir: celtnes, kulta celtnes, dzīvojamās ēkas, sabiedriskās ēkas, aizsardzības un inženiertehniskās būves, tautas celtniecības objekti, dārzi un parki. Rīgas arhitektūras mantojumā ir sastopami gandrīz visi stili.

Mākslas pieminekļi ir tēlotājas, dekoratīvās un lietišķās mākslas darbi un mākslas amatniecības izstrādājumi, kas raksturo vēsturisko stilu periodus un latviešu nacionālo mākslu, kā arī – pieminekļi un skulptūras, kas uzcelti Latvijas Republikas teritorijā un ir veltīti nozīmīgu notikumu un ievērojamu personību atcerei, kā arī kapu pieminekļi, glezniecības un dekoratīvās glezniecības darbi, altārgleznas u.t.t..

Arheoloģijas pieminekļi iekļauj senās dzīves vietas. Nozīmīgākais ir Vecrīgas arheoloģiskais komplekss teritorijā starp 11. novembra krastmalu, K. Valdemāra ielu, Aspazijas un Basteja bulvāriem un 13. janvāra ielu. Minētajā teritorijā līdz ar arheoloģisko kultūrlāni kā aizsargājami objekti ietilpst jebkuras vēsturiskās konstrukcijas un to paliekas.

Vēstures pieminekļi ir teritorijas, vietas, ēkas, būves, priekšmeti, kas var nodrošināt Latvijas vēstures nozīmīgāko notikumu un personu piemiņas glabāšanu. Kā raksturīgus piemērus var minēt Aleksandra vārtus Viesturdārzā, pieminekli A.Čakam, Nacionālo teātri u.c.. Bez tam Rīgā ir 14 valsts nozīmes vēsturisku notikumu vietas.

Kopējā kultūrvēsturisko pieminekļu klasifikācijā ietilpst arī industriālais mantojums. 1986. gadā tika izveidots saraksts, kurā bija 58 vietējās nozīmes tehnikas pieminekļi Rīgā.

1997. gada 4. decembrī Rīgas vēsturiskais centrs tika iekļauts UNESCO Pasaules kultūras mantojuma aizsargājamo pieminekļu sarakstā kā Pasaules kultūras mantojuma vieta Nr. 852. Pasaules kultūras un dabas mantojuma komiteja ir atzinusi, ka "Rīgas vēsturiskajam centram, kuru veido salīdzinoši labi saglabājies viduslaiku un vēlāko laiku pilsētas struktūra, ir ievērojama universāla vērtība, un to rada viduslaiku apbūve, jūgendstila arhitektūras daudzums un kvalitāte, kurai līdzīgas nav citur pasaulē, kā arī 19. gadsimta koka arhitektūra".

Pakāpeniski pieaug gan jaunu, gan Rīgas pašvaldības valdījumā pārņemto pieminekļu skaits, kas padara Rīgas pilsētas ārtelpu interesantu un pievilcīgu. 2014. gadā RPA "Rīgas pieminekļu aģentūra" uzskaite bija 178 publiskajā ārtelpā esošie pieminekļi, un bilancē – 121 piemineklis (t.sk. Brīvības piemineklis un Rīgas Brāļu kapi, memoriāli, vēsturiskie un laikmetīgie pieminekļi, dekoratīvas skulptūras, vides objekti, piemiņas zīmes, piemiņas plāksnes). 2018.gadā publiskajā ārtelpā esošo pieminekļu skaits palielinājās līdz 190, savukārt bilancē – 137 pieminekļiem. Vienlaikus no 2014. līdz 2018. gadam tika uzstādītas 50 informatīvās zīmes. Neskatoties uz finanšu resursu trūkumu, pakāpeniski uzlabojas pieminekļu aprūpes

pakalpojumu kvalitāte. RPA “Rīgas pieminekļu aģentūra” sadarbojas gan ar valsts un pašvaldības institūcijām, gan nevalstiskajām organizācijām un privātpersonām.⁶⁴

Degradētās teritorijas un vidi degradējošas būves

Eiropas Komisijas projekta CABERNET⁶⁵ (Concerted Action on Brownfield and Economic Regeneration Network) projekta materiālos degradētas teritorijas jēdziens ir skaidrots kā vieta (zeme, būves, nekustamais īpašums), kas iepriekš tikusi izmantota vai apbūvēta, bet pašlaik ir pamesta vai tiek nepilnīgi izmantota. Tā var būt pamesta, nolaista vai piesārņota vieta. Šī vieta var būt arī daļēji apdzīvota vai citādi izmantota. Degradētās teritorijas sastopamas visās Rīgas apkaimēs, tomēr liela daļa degradētu būvju koncentrējas Rīgas vēsturiskajā centrā un tā aizsardzības zonā. Degradētās teritorijas un būves var radīt būtisku negatīvu ietekmi uz apkārtējās telpas vizuālo uztveri un attīstību.

Saskaņā ar 2012. gadā sagatavoto SIA “Grupa 93” pētījumu⁶⁶ degradētas teritorijas statuss veido pārejas stadiju starp funkcionāli izmantotu teritoriju un neapbūvētu teritoriju, un ir identificēti vairāki kritēriji, pēc kuriem tiek noteikts, vai teritorija ir degradēta (t.sk., vizuālais piesārņojums, vides stāvoklis un piesārņojuma līmenis, būvju nolietojuma pakāpe, piekļūšanas iespējas u.t.t.). Degradētās teritorijas tiek iedalītas vairākās grupās.⁶⁷

- neefektīvi izmantotas ražošanas teritorijas un noliktavu apbūve, arī ostas teritorijā;
- bijušās armijas teritorijas (darbība tajās: ražošana, noliktavas, darbnīcas);
- dzīvojamā apbūve (ēkas avārijas stāvoklī);
- bijušās izgāztuvēs – piesārņotas vietas;
- pameistas vai neefektīvi izmantotas transporta infrastruktūras teritorijas (piemēram, Rīgas preču stacija);
- ekstensīvi izmantotas mazdārziņu teritorijas.

Saskaņā ar Rīgas pilsētas degradēto objektu un teritoriju revitalizācijas programmu,⁶⁸ degradēto teritoriju (arī objektu) noteikšana ir būtiska teritorijas plānojuma daļa, kas cieši saistās ar pašvaldības attīstības programmas ieviešanu un turpmāko pašvaldības proaktīvo darbību plānošanu. Ilgstoši pastāvot degradētajām teritorijām, tiek radīti draudi ilgtspējīgai pilsētas attīstībai, jo netiek nodrošināta efektīva pilsētas teritorijas izmantošana un tiek radīta negatīva ietekme uz blakusesošajām teritorijām. Veicinot degradēto teritoriju revitalizāciju, pilsēta nodrošina efektīvu tās teritorijas resursu izmantošanu, risina piesārņojuma problēmas, kā arī iegūst papildus teritorijas pilsētas attīstības vajadzībām. Tieši pilsētas attīstības kontekstā degradēto teritoriju revitalizācija ir īpaši nozīmīga, jo tādējādi no apbūvēšanas var tikt pasargātas pilsētas dabas teritorijas.

⁶⁴ Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments, Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam un Rīgas attīstības programmas 2014.-2020.gadam īstenošanas ietekmes uz vidi monitoringa ziņojums par periodu no 2014. līdz 2018. gadam, Rīga, 2019

⁶⁵ CABERNET – Eiropas Komisijas projekts 2001.–2004. gadam, kurā darbojas ekspertru tīkls, lai veicinātu pilsētu ilgtspējīgu attīstību. Projekta mērķis – veicināt teritoriju revitalizāciju ilgtspējīgas attīstības kontekstā.

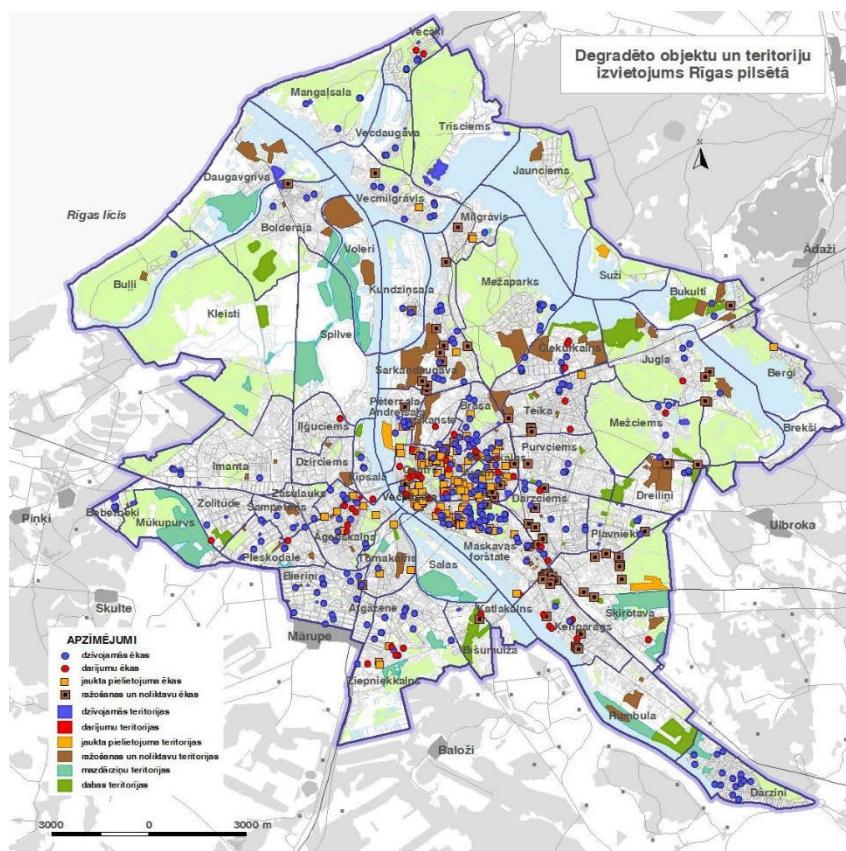
⁶⁶ Esošās situācijas izpēte jauktas apbūves, ražošanas un centra apbūves teritorijās un neapbūvēto zemesgalbu identificēšana Rīgas pilsētā. Metodika, SIA “Grupa 93”, 2012.

⁶⁷ Rīgas dome, Pilsētas attīstības departaments, Pētniecības darbs Degradēto teritoriju izpēte Rīgas pilsētā, Atskaite, SIA “Grupa 93”, Rīga, 2004

⁶⁸ Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments, Rīgas pilsētas degradēto objektu un teritoriju revitalizācijas programma, 2009

Atbilstoši Rīgas domes īpašuma departamenta tīmekļa vietnē sniegtajam sarakstam⁶⁹. Rīgā ir 234 A kategorijas grausti, 411 B kategorijas grausti un 74 C kategorijas vidi degradējošas būves. 27 no šiem objektiem atrodas valsts īpašumā, 12 atrodas pašvaldības īpašumā, taču pārējie ir privātīpašums, t. sk., kopīpašums. Būvju skaits, kurām piešķirts vidi degradējošas ēkas statuss gadu laikā ir pieaudzis (2015. g. – 390, 2016.g. – 453, 2017. g. – 590), taču jāmin, ka pēc Rīgas domes īpašuma departamenta publiski pieejamajiem datiem arī sakārtoto objektu dinamikā ir novērojama augoša tendence, 2018. gadā sasniedzot 207 sakārtotu objektu skaitu, taču 2019. gadā tika sakārtoti 185 objekti. Pēdējo gadu laikā ir arī pieaudzis Rīgas pašvaldības līdzfinansējuma kultūrvēsturiskā būvmantojuma saglabāšanai programmu ietvaros izmaksātais līdzfinansējums un īstenoto projektu skaits.

2012. gadā SIA “Datorkarte” veica degradēto teritoriju apsekojumu,⁷⁰ kā rezultātā tika sastādīta karte “Degradēto objektu un teritoriju izvietojums Rīgas pilsētā (3.8.1. attēls). Degradēto teritoriju lokalizācija (“blīvums”) pilsētā ir nevienmērīga. Jāatzīmē, ka kartē attēlotā informācija kopš 2012. gada nav aktualizēta, līdz ar to dažas teritorijas (t.sk., Krievu sala) tika revitalizētas un vairs nav klasificējamas kā degradētas.

3.8.1. attēls. Degradēto objektu un teritoriju izvietojums Rīgas pilsētā ⁷¹

⁶⁹Dati par graustu skaitu Rīgā – no <https://grausti.riga.lv/>

⁷⁰ “Degradēto teritoriju Rīgā apsekojums”, SIA “Datorkarte”, 2012

⁷¹ turpat

Aspeks	Kritērijs	Paredzamās tendences apraksts	O alternatīva
Kultūrvēsturiskās vērtības	Atjaunoto kultūrvēsturisko pieminekļu skaits/kopējais kultūrvēsturisko pieminekļu skaits	Pakāpeniski pieaug kultūrvēsturisko pieminekļu skaits un uzlabojas pieminekļu aprūpes pakalpojumu kvalitāte. Prognozējama līdzīga tendence nākotnē.	↔↗
	Valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kuri klasificēti kā A, B vai C kategorijas vidi degradējošās būves, sk.	Gan sakārtoto objektu skaita dinamikā, gan Rīgas pašvaldības līdzfinansējumā novērojama pieaugoša tendence. Prognozējama līdzīga tendence nākotnē.	↗
↗ Uzlabosies ←↗ Nebūtiski uzlabosies ↔ Situācija nemainīga ←↘ Nebūtiski paslīktināsies ↘ Paslīktināsies			

4. Plānošanas dokumenta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

AP2027 īstenošanas būtiskāko ietekmju novērtējums tika veikts vairākos līmeņos, vērtējot katru no deviņām AP2027 prioritātēm un tajās noteiktos uzdevumus. Ietekmes identificētas un raksturotas uzdevumu līmenī; savukārt, vērtējot uzdevumu izpildes ietekmes, tika ņemtas vērā uzdevumu ietvaros noteiktās rīcības un investīciju projekti.

Ja prioritātes un uzdevumu izstrādes ietvaros tika identificēti alternatīvie attīstības risinājumi, tie tiek aprakstīti un arī izvērtēti 4.1. – 4.9. apakšnodalās. Vērtējot uzdevumu īstenošanas ietekmes, aprakstītas tikai būtiskās identificētās ietekmes vai vērā ņemami apsvērumi, kuri ir nozīmīgi uzdevuma īstenošanas kontekstā. Savukārt katras apakšnodalas noslēgumā sniegs pārskats ar vērtējumu attiecībā uz visiem vides aspektiem un salīdzināta AP2027 īstenošanas un 0. scenārija alternatīvas – attiecīgi, norādīts, kā attiecīgās AP2027 prioritātes īstenošana ietekmēs 0. scenārija ietvaros paredzamo tendenci.

Veicot uzdevumu īstenošanas ietekmes novērtējumu, tika vērtēta ietekme uz šādiem vides aspektiem:

- Klimata pārmaiņas
- Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana
- Gaisa kvalitāte
- Vides troksnis

- Bioloģiskā daudzveidība
- Ūdens kvalitāte un plūdu risks
- Augsne un piesārņojums
- Kultūrvēsturiskās vērtības

Izvērtējums tika veikts, pamatojoties uz ietekmes vērtēšanas kritērijiem, kas noteikti, balstoties uz ārējos un Rīgas pašvaldības dokumentos noteiktajiem mērķiem un saistībām, kā arī pieejamajiem indikatoriem, kuri tiek izmantoti vides stāvokļa izmaiņu raksturošanai pašvaldībā. Ietekmes vērtēšana veikta, pamatojoties uz tabulā zemāk apkopotajiem kritērijiem.

Aspeks	Kritērijs
Klimata pārmaiņas	CO ₂ emisijas samazinājums pret bāzes gadu (2005), %
	Kopējās SEG emisijas, CO ₂ ekvivalentos
	Zaļo teritoriju īpatsvars pilsētā, %
	Pilsētvides labiekārtojumi, kas risina pilsētas pielāgošanos klimata pārmaiņām no kopējiem pilsētvides labiekārtojumiem, %
	Pašvaldības investīcijas zaļās infrastruktūras labiekārtošanai apkaimē
Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomika principu ieviešana	Īstenoti pašvaldības pilotprojekti aprites ekonomikas jomā atbilstoši Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam noteiktajiem rīcības virzieniem un pasākumiem
	Zaļā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošanas īpatsvars pašvaldības iepirkumos (% no visiem iepirkumiem)
	Radīto sadzīves atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju, kg
	Bioloģiski noārdāmo atkritumu īpatsvars kopējā nešķiroto atkritumu apjomā, %
	Tekstila atkritumu īpatsvars kopējā nešķiroto atkritumu apjomā, %
	Apglabāto atkritumu īpatsvars no kopējā savāktā apjoma, %
Gaisa kvalitāte	Slāpekļa oksīdu emisijas (t/gadā)
	Dalīju PM _{2,5} emisijas (t/gadā)
	Benzola emisijas (t/gadā)
	Dienu skaits gadā, kad pārsniegta normatīvajos aktos pieļaujamā robežvērtība piesārņojumam ar cietajām dalīņām PM ₁₀ (Monitoringa stacija Brīvības ielā 73)
	NO ₂ gada vidējā koncentrācija RD MVD monitoringa stacijās, µg/m ³ – Mīlgrāvja iela 10 – Brīvības iela 73 – Kantora iela 32
Vides troksnis	Pozitīvs iedzīvotāju vērtējums par gaisa kvalitāti mikrorajonā vai apkaimē, %
	Trokšņa stratēģisko karšu izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos
	Iedzīvotāju daļa, kas naktī pakļauti par 55 dB(A) lielākam troksnim, %
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par trokšņu līmeni apkaimē dienā un naktī, %
	Trokšņa piesārņojums no transporta (diskomfortam pakļauto iedzīvotāju skaits)
	Rīcības plānu trokšņa samazināšanai izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos

Aspeks	Kritērijs
Bioloģiskā daudzveidība	Zalo teritoriju īpatsvars no pilsētas kopējās teritorijas, %
	Vidējais iedzīvotāju īpatsvars no kopējā iedzīvotāju skaita, kuriem 300 m rādiusā ap dzīvesvietu ir pieejamas dabas un apstādījumu teritorijas, %
	Pozitīvs iedzīvotāju vērtējums par dabas vides daudzumu un kvalitāti apkaimēs, %
	Pilsētas zaļināšanas plāns (Urban Greening Plan)
	ES nozīmes aizsargājamo biotopu platība (ha) un kvalitātes novērtējums (%, sadalījums kvalitātes klasēs - izcila, laba, vidēja, zema)
Ūdens kvalitāte un plūdu risks	Augstai un labai ekoloģiskai kvalitātei atbilstošu ūdensobjektu īpatsvars, %
	Kanalizācijas sistēmas pieejamība, %
	Attīrito noteikudeņu īpatsvars, %
	Ūdensapgādes pakalpojumu pieejamība, %
	Plūdu apdraudēto iedzīvotāju skaits
Augsne un piesārņojums	Piesārņoto vietu skaits
	Piesārņoto vietu platība
Kultūrvēsturiskās vērtības un ainava	Atjaunoto kultūrvēsturisko pieminekļu skaits/kopējais kultūrvēsturisko pieminekļu skaits
	Valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kuri klasificēti kā A, B vai C kategorijas vidi degradējošās būves, skaits

Ietekmju raksturošanai izmantoti tabulā zemāk iekļautie simboli.

Simbols	Paskaidrojums
++	Nozīmīga pozitīva ietekme. Ľoti iespējams, ka prioritātes un uzdevumu īstenošana veicinās būtiskus kvantitatīvus vai kvalitatīvus uzlabojumus vides/ aspekta kvalitātē; tiks sasniegti normatīvajos aktos un vadlīnijās noteiktie vides kvalitātes normatīvi.
+	Vērā nemama pozitīva ietekme. Iespējams, ka prioritātes un uzdevumu īstenošana veicinās kvantitatīvus vai kvalitatīvus uzlabojumus vides/aspekta kvalitātē, salīdzinot ar pamatstāvokli.
0	Ietekmes nav/ tā nav būtiska, vai ietekme nav zināma. Nav paredzamas kvalitatīvi vai kvantitatīvi novērtējamas izmaiņas vides/ aspekta stāvoklī vai ietekme nav zināma (t.sk., dēļ informācijas trūkuma par pamatstāvokli), vai tā nav viennozīmīga.
-	Vērā nemama negatīva ietekme. Iespējams, ka prioritātes un uzdevumu īstenošana veicinās kvantitatīvu vai kvalitatīvu vides stāvokļa/aspekta kvalitātes pasliktināšanos, salīdzinot ar pamatstāvokli.
--	Nozīmīga negatīva ietekme. Ľoti iespējams, ka prioritātes un uzdevumu īstenošanas rezultātā var tikt pārkāpti normatīvajos aktos noteiktie vides/ aspekta kvalitātes robežlielumi vai normatīvo aktu prasības vides jomā, vai var rasties būtiska negatīva ietekme uz vidi/ aspektu, salīdzinot ar pamatstāvokli.

Apakšnodaļas ietvertas arī tabulas ar ieteikumiem ietekmes mazināšanai vai risinājumiem, kas būtu ņemami vērā, īstenojot plānošanas dokumentu. Savukārt pēdējā apakšnodaļā (4.10. apakšnodaļa) sniepts apkopojums par ietekmju mijiedarbību.

Vērtējums veikts AP2027 projektam, kas izstrādāts pirms sabiedriskās apspriešanas. Pēc apspriešanas nepieciešamības gadījumā tiks veikta ietekmju pārvērtēšana.

4.1. Ērta un videi draudzīga pārvietošanās pilsētā

Mērķis: Veicināt klimatam un iedzīvotājiem draudzīgu mobilitāti, padarot pieejamus daudzveidīgus pārvietošanās veidus un radot tam neieciešamo infrastruktūru.

2027. gadā Rīgā panākt:

- uz pusi lielāku riteņbraucēju īpatsvaru;
- par 5% mazāk automašīnu, kas šķērso pilsētas robežu;
- lielāku sabiedriskā transporta lietotāju īpatsvaru;
- 20% samazinājumu transporta radītajā CO₂ emisijā.

Prioritātes stratēģiskais vērtējums:

- **Klimata pārmaiņas:** prioritātes ietvaros atspoguļoti svarīgākie ar klimata pārmaiņām saistītie izaicinājumi transporta sektorā, t.sk., Zaļajā Kursā noteiktais 90% transporta SEG samazinājums līdz 2050. gadam, lai sasniegtu klimatneutralitāti. Vērtējot Rīgas SEG “pēdu” lielākās emisijas identificētas tieši transporta sektorā. Prioritātē noteiktais rezultatīvai rādītājs paredz transporta sektora radīto CO₂ samazinājumu par 20% līdz 2027. gadam, kas ir ambiciozs mērķis, kura sasniegšanai nepieciešami koordinēti plaša mēroga pasākumi, kas būtiski samazinās automašīnu fosilās degvielas dzinējiem izmantošanu pilsētā.
- **Gaiss, troksnis:** autotransports ir nozīmīgs slāpekļa dioksīda, benzola, daļīnu PM₁₀ un PM_{2,5} emisijas avots, tāpat tas ir nozīmīgs trokšņa piesārņojuma avots, līdz ar to prioritāte atspogulo aktuālos Rīgas pilsētas izaicinājumus šajos aspektos. Ja uzdevumu līmenī labi aptverti rīcību virzieni, kas vērsti uz sabiedriskā transporta sistēmas pilnveidošanu, t.sk. ilgtspējīgā transporta daļa pasažieru pārvadājumos palielināšanu (t.sk. dzelzceļa pārvadājumi), iedzīvotāju ilgtspējīgas izvēles stimulēšanu un paradumu, kas rada mazas emisijas, nostiprināšanu, tad vienlaikus jāatzīmē, ka gaisa un trokšņa piesārņojuma jomā noteiktie mērķi nebūs sasniedzami bez mazemisiju un bezemisiju privāto transportlīdzekļu skaita un alternatīvo degvielu izmantošanas pieauguma, kam nepieciešama, piemēram, atbilstošas infrastruktūras attīstība, kam prioritātes līmenī nav pievērsta pienācīga uzmanība. Tāpat tendencies un prognozes, kas attiecināmas uz automobilizācijas līmeni Latvijā, satiksmes intensitātes izmaiņām RMA, liecina ka privātā autotransporta izmantošana palielināsies straujāk, nekā pasažieru skaits Rīgas sabiedriskajā transportā un reģionālajos maršutos, kā arī pārvadājumos pa dzelzceļu. Paredzams, ka valsts īstenotā politika, pārbūvējot daļu noslogotāko autoceļu par ātrgaitas maģistrālēm palielinās areālu, no kura Rīga būs sasniedzama īsākā laika periodā. Šie izaicinājumi nav pietiekoši atspoguļoti AP2027 un, iztrūkstot atbilstošai rīcībpolitikai, nav sagaidāmas straujas pozitīvas izmaiņu tendencies nākotnē.

4.1.1. Padarīt sabiedrisko transportu par Rīgas mobilitātes mugurkaulu Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmaiņas, gaisa kvalitāte un vides troksnis: attīstības programma ietver 18 rīcības, kas vērstas uz dažāda veida sabiedriskā transporta sistēmu attīstību un pilnveidošanu. Pozitīva ietekme uz norādītajiem aspektiem sagaidāma līdz ar sabiedriskā transporta pasažieru skaita pieaugumu, kas veicinās privātā autotransporta izmantošanas samazināšanos pilsētvidē un attiecīgi ar aspektiem saistīto emisiju apjomu samazināšanos (SEG emisijas, gaisu piesārņojošās vielas, trokšņa emisijas). Rīcības vērstas gan uz SIA "Rīgas satiksmes" sniegtu sabiedriskā transporta pakalpojumu pilnveidošanu, gan reģionālo sabiedrisko transportu un dzelzceļa pasažieru pārvadājumiem. Pēdējie no minētajiem īpaši uzsverami, jo potenciāli sniedz iespēju samazināt Rīgas robežu šķērsojošo jeb iebraucošā privātā autotransporta skaitu, kas rada būtisku pienesumu kopējā transporta sistēmā. Saskaņoti plānotas arī investīcijas, kas radīt tiešu slodzes samazinājumu līdz ar ūdeņraža elementu darbināmu un videi draudzīgu sabiedriskā transportlīdzekļu iegādi, kā arī veicinās rīcību izpildi, paredzot nepieciešamās infrastruktūras un labiekārtojuma izbūvi.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas

4.1.2. Ieviest mobilitātes hierarhiju

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmaiņas, gaisa kvalitāte un vides troksnis: rīcību plānā un investīciju plānā ir ietvertas vairākas rīcības, kurās paredz attīstīt gājējiem un velobraucējiem paredzēto infrastruktūru (gājēju ielu un pāreju izbūve, veloceļu tīkla paplašināšana u.c.), tādējādi veicot gājēju un velobraucēju īpatsvara palielināšanos. Šāda veida pasākumi, kas veicina autotransporta izmantošanas samazināšanu, sekmējot pāreju uz ilgtspējīgu mobilitāti, samazina ar autotransporta izmantošanu saistītās gaisa piesārņojošās vielas, SEG un trokšņa emisijas.

4.1.3. Mobilitāti attīstīt sabalansēti

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmaiņas, gaisa kvalitāte un vides troksnis: Rīcības plānā un Investīciju plānā ir ietvertas daudzveidīgas rīcības un projekti mobilitātes attīstībai – Investīciju plānā citā starpā ietvertas 8 projekti, kas vērsti uz ielu vai pārbūvi vai jaunu ielu izbūvi; šādu projektu tiešais pienesums attiecībā uz klimata pārmaiņām, gaisa kvalitāti un troksni nav vērtējams viennozīmīgi, un lielāku pienesumu rada satiksmes drošības kritērijā. Būtisku pozitīvu ietekmi uz augstākminētajiem trim vides aspektiem radītu Rīcības plānā iekļautās zemās emisiju zonas ieviešana, kurai identificējama tieša, būtiska ilgtermiņa pozitīva ietekme klimata pārmaiņu, gaisa kvalitātes un trokšņa piesārņojuma kontekstā. Tāpat pasākumi, kas veicina pāreju uz alternatīvo degvielu izmantošanu sabiedriskā transporta sektorā, kā arī plānotie pētījumi par ostas mobilitāti un integrāciju transporta sistēmā, var radīt ilgtermiņa ieguvumus attiecīgajos aspektos.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas

4.1.4. Veidot ērtu un drošu mobilitāti daudzveidīgas publiskās ārtelpas attīstībai

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmaiņas, gaisa kvalitāte un vides troksnis: Rīcības plānā zem uzdevuma paredzēta viena rīcība – Publiskās lietošanas dzelzceļa līnijas Rail Baltica trases teritorijas lokālpānojuma izstrāde –, kas nodrošinās Rail Baltica dzelzceļa līnijas integrāciju Rīgas centrālajā multimodālajā sabiedriskā transporta mezglā, tādējādi veicinot sabiedriskā transporta izmantošanu, iebraucot pilsētā ar vilcienu. Līdzīgi kā augstāk sniegtajos vērtējumos, arī šajā gadījumā sabiedriskā transporta savienojumu attīstība var samazināt nepieciešamību izmantot autotransportu. Savukārt Investīciju plāns koncentrējas uz labiekārtojuma projektiem, kas cita starpā ne tikai veicina labvēlīgākus apstākļus, pārvietojoties ar kājām, bet arī labiekārtojuma projektu ietvaros paredzētā koku stādīšana paaugstinās pilsētvides noturīgumu pret klimata pārmaiņām, īpaši karstuma viļņu laikā (radot noēnojumu un samazinot karstuma salas efektu).

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas

4.1.5. Veicināt sadarbību mobilitātes jomā Rīgā un Pierīgā

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmaiņas, gaisa kvalitāte un vides troksnis: uzdevuma īstenošanai noteiktās rīcības ir primāri fokusētas uz sabiedriskā transporta attīstību un izmantošanas pieaugumu, izmantojot dažādus sadarbības modeļus. Šādi pasākumi, kas vērsti uz sabiedriskā transporta izmantošanas palielināšanu un privātā autotransporta izmantošanas nepieciešamības samazināšanu, var atstāt netiešu pozitīvu ietekmi uz SEG emisiju un gaisa piesārņojošo vielu, kā arī trokšņa emisiju samazināšanu, ko rada privātā autotransporta izmantošana.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas

Prioritātes ietekmes vērtējums

Aspeks	Kritērijs	O. alternatīva	AP īstenošana
Klimata pārmaiņas	CO ₂ emisijas samazinājums pret bāzes gadu (2005), %	↔	+
	Kopējās SEG emisijas, CO ₂ ekvivalentos	↔	+
	Zaļo teritoriju īpatsvars pilsētā, %	↔	0

Aspeks	Kritērijs	0. alternatīva	AP īstenošana
	Pilsētvides labiekārtojumi, kas risina pilsētas pielāgošanos klimata pārmaiņām no kopējiem pilsētvides labiekārtojumiem, %	↓	+
	Pašvaldības investīcijas zaļas infrastruktūras labiekārtošanai apkaimē	↓	0
Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana	Īstenoti pašvaldības pilotprojekti aprites ekonomikas jomā atbilstoši Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam noteiktajiem rīcības virzieniem un pasākumiem	↔	0
	Zaļā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošanas īpatsvars pašvaldības iepirkumos (% no visiem iepirkumiem).	↔	0
	Radīto sadzīves atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju, kg	↓	0
	Bioloģiski noārdāmo atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔	0
	Tekstila atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔	0
	Apglabāto atkritumu īpatsvars no kopējā savāktā apjoma, %	↗	0
Gaisa kvalitāte	Slāpekļa dioksīda emisijas (t/gadā)	↔	+
	Dalīju PM _{2,5} emisijas (t/gadā)	↔	+
	Benzola emisijas (t/gadā)	↗	+
	Dienu skaits gadā, kad pārsniegta normatīvajos aktos pielaujamā robežvērtība piesārņojumam ar cietajām daļinām PM ₁₀ (Monitoringa stacija Brīvības ielā 73)	↔	++
	NO ₂ gada vidējā koncentrācija RD MVD monitoringa stacijās, µg/m ³ – Brīvības iela 73	↔	++
	– Mīlgrāvja iela 10 – Kantora iela 32	↔	0
	Positīvs iedzīvotāju vērtējums par gaisa kvalitāti mikrorajonā vai apkaimē, %	↔	+
Vides troksnis	Trokšņa stratēģisko karšu izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↔	0
	Iedzīvotāju daļa, kas naktī pakļauti par 55 dB(A) lielākam troksnim, %	↔	+
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par trokšņu līmeni apkaimē dienā un naktī, %	↔	+
	Trokšņa piesārņojums no transporta (diskomfortam pakļauto iedzīvotāju skaits)	↔	+
	Rīcības plānu trokšņa samazināšanai izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↗	0

Aspeks	Kritērijs	O. alternatīva	AP īstenošana
Bioloģiskā daudzveidība	Zaļo teritoriju īpatsvars no pilsētas kopējās teritorijas, %	↔	0
	Vidējais iedzīvotāju īpatsvars no kopējā iedzīvotāju skaita, kuriem 300 m rādiusā ap dzīvesvietu ir pieejamas dabas un apstādījumu teritorijas, %	↔	0
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par dabas vides daudzumu un kvalitāti Rīgā kopumā, %	↓	0
	Pilsētas zaļināšanas plāns (Urban Greening Plan)	↓	0
	ES nozīmes aizsargājamo biotopu platība (ha) un kvalitātes novērtējums (%), sadalījums kvalitātes klasēs - izcila, laba, vidēja, zema)	↓	0
Ūdens kvalitāte	Augstai un labai ekoloģiskai kvalitātei atbilstošu ūdensobjektu īpatsvars, %	↗	0
	Kanalizācijas sistēmas pieejamība, %	↔↗	0
	Attīrito noteikudeņu īpatsvars, %	↔↗	0
	Ūdensapgādes pakalpojumu pieejamība, %	↔↗	0
Plūdu risks	Plūdu apdraudēto iedzīvotāju skaits	↔	0
	Plūdu apdraudēto teritoriju platība (ha)	↔	0
Augsne un piesārņojums	Piesārņoto vietu skaits	↔	0
	Attīrito piesārņoto vietu platība, ha	↔	0
Kultūrvēsturiskās vērtības	Atjaunoto kultūrvēsturisko pieminekļu skaits/kopējais kultūrvēsturisko pieminekļu skaits	↔↗	0
	Valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kuri klasificēti kā A, B vai C kategorijas vidi degradējošās būves, sk.	↗	0

4.2. Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide

Mērķis: Izveidot kvalitatīvu, drošu, pieejamu, viegli uztveramu, dizainiski pārdomātu un vienotu pilsētvides tīklojumu, kurā cilvēki vēlas uzturēties, kur ir klātesoša daba, nodrošināta visaptveroša vides pieejamība un likvidētas formālās īpašumtiesību barjeras. Panākt, ka līdz 2027. gadam pakāpeniski pieaug to rīdzinieku un pilsētas viesu skaits, kuri brīvo laiku pavada pilsētidē, respektīvi – ka publiskā ārtelpa klūst par daudzfunkcionālu un pilnvērtīgu sabiedrisko aktivitāšu norises vietu.

Prioritātes stratēģiskais vērtējums:

- **Klimata pārmainas:** prioritātes ietvaros stratēģiskajā daļa akcentēts viens no blīvi apbūvētas pilsētvides lielākajiem izaicinājumiem klimata pārmaiņu kontekstā – siltumsalas efekts, kas mainīga klimata ietekmē (tropiskās naktis, karstuma viļņi)

paliekt arvien aktuālāks, līdz ar to jānodrošina pielāgošanās pasākumu īstenošana, lai samazinātu ar siltumsalu saistītos riskus.

- **Gaisa kvalitāte, vides troksnis:** pozitīvi vērtējams tas, ka stratēģiskajā daļā ietverts uzdevums, kas vērsts uz to, lai mazinātu nepieciešamību iedzīvotājiem pārvietoties pilsētas ietvaros (vērtēts kumulatīvi ar 6. prioritātē ietvertajiem uzdevumiem, kas vērsti uz pakalpojumu pieejamības nodrošināšanu).
- **Bioloģiskā daudzveidība:** prioritātes ietvaros stratēģiskā daļa identificē virkni zaļās infrastruktūras elementu un dabiskas vides teritoriju, kuru mērķtiecīga pārvaldība un apsaimniekošana ir nozīmīgs aspekts dzīves kvalitāti veicinašas pilsētvides un iedzīvotāju labsajūtas nodrošināšanai. Vides ekoloģisko aspektu respektēšana un dabas vides izmantošanas infrastruktūras uzlabošana, no vienas puses var palielināt slodzi uz bioloģisko daudzveidību, bet no otras puses, pārdomāta un ilgtspējīga infrastruktūras attīstība samazina rekreācijas negatīvo slodzi uz ekosistēmām, piemēram, ūdenstilpju eitrofikāciju un ekoloģiskās kvalitātes pasliktināšanos
- **Kultūrvēsturiskās vērtības:** prioritātes fokusā ir pilsētvides publiskās ārtelpas attīstība, pasvītrojot, ka apkaimju attīstība veicama caur kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu, kā arī spilgtu laikmetīgu iezīmu ieviešanu. Prioritātes īstenošanas ietvaros paredzēta virkne rīcību kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanai un atjaunošanai. Tomēr, neskatoties uz to, stratēģiskajā daļā nav noteikti atbilstoši prioritātes un uzdevumu izpildes rādītāji.

4.2.1. Attīstīt Apkaimju centrus, veicinot publiskās ārtelpas funkcionālo daudzveidību Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- **Klimata pārmainas:** vairākas uzdevuma ietvaros plānotās rīcības un pasākumi tiešā veidā attiecas uz apkaimju un klimatnoturīguma palielināšanu. Īpaši akcentējama brīvkrānu pieejamības plāna pilsētidē izstrāde – bezmaksas brīvi piekļūstama dzeramā ūdens pieejamība ir uzskaņīta starp prioritārajiem pasākumiem arī Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plānā laika posmam līdz 2030. gadam, norādot pašvaldības kā iesaistītās institūcijas pasākuma īstenošanā. Arī ūdensmalu labiekārtošana un publiski pieejamo zaļo teritoriju attīstība palielina klimatnoturīgumu urbānajā vidē.
- **Gaisa kvalitāte, vides troksnis:** potenciāli pozitīva ietekme sagaidāma no uzdevuma ietvaros izstrādājamā Apkaimju centru attīstības plāna īstenošanas, ja tas spēs nodrošināt to, ka mazinās nepieciešamība pēc mobilitātes.
- **Atkritumi un aprites ekonomika:** uzdevuma ietvaros plānoto vides labiekārtojuma elementu (publiskās tualetes, atkritumu urnas) uzstādīšana atbilstoši plānotajām pilsētvides labiekārtojuma dizaina vadlīnijām, un to atbilstoša apsaimniekošana uzlabos publiskās ārtelpas pievilcību un funkcionalitāti, kā arī samazinās vides piesārnojuma risku. Brīvkrānu pieejamība var veicināt dzērienu plastmasas iepakojuma izmantošanas samazināšanu.
- **Bioloģiskā daudzveidība:** plānotās rīcības un pasākumi paredz atsevišķus pasākumus, kuru netiešā ietekme var lokāli samazināt negatīvo slodzi uz bioloģisko daudzveidību.
- **Kultūrvēsturiskās vērtības:** Rīgas Centrāltirgus apkārtnes revitalizācijas projekts var pozitīvi ietekmēt Centrāltirgus vēsturiskās apbūves kompleksa kultūrvēsturisko vērtību.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

- Bioloģiskā daudzveidība: attīstot rekreācijas un atpūtas infrastruktūru apkaimēs, iespējama negatīva ietekme uz bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas platībām, piemēram, Mežaparka apkaimes teritorijās. Pasākumu plānošana un īstenošana veicama apzinot un respektējot dabas daudzveidības saglabāšanai nozīmīgus elementus.

4.2.2. Saglabāt, pilnveidot un ilgtspējīgi apsaimniekot zaļo infrastruktūru Rīgā Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmaiņas, gaisa kvalitāte: uzdevuma īstenošanai noteikti vairāki pasākumi, kas orientēti apstādījumu un zaļās infrastruktūras pilnveidošanu, meža teritoriju uzlabošanu un attīstību. Apstādījumi un zaļā infrastruktūra spēlē būtisku lomu mikroklimata regulācijā un siltumsalas efekta mazināšanā, kā arī uzlabo gaisa kvalitāti. Tomēr jāakcentē, ka atbilstoši stratēģiskajā daļā pieejamajiem rādītājiem, uzdevumu īstenošanas rezultātā nav paredzamas izmaiņas zaļo teritoriju īpatsvarā pilsētā (t.i., mērķa vērtība paliek nemainīga – 23%).
- Bioloģiskā daudzveidība: uzdevuma īstenošanai plānotie pasākumi plaši aptver plānošanas un rīcības aktivitātes Rīgas pilsētas teritorijas un piegulošajās mežu platībās, kā arī pilsētvīde (zaļās infrastruktūras pilnveidošana, aizsargājamo koku saglabāšana). Projektu īstenošana zaļās infrastruktūras pilnveidošanai un sabalansētai izmantošanai atstās pozitīvu ietekmi uz bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.
- Kultūrvēsturiskās vērtības: Rīgas Centrāltirgus teritorijas revitalizācija uzņēmējdarbības veicināšanai var pozitīvi ietekmēt Centrāltirgus vēsturiskās apbūves kompleksa kultūrvēsturisko vērtību.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.2.3. Veicināt krastmalu un ūdens telpu plašāku pieejamību un lietojumu, kā arī attīstīt nepieciešamo infrastruktūru

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Bioloģiskā daudzveidība: uzdevuma īstenošanai plānotie peldvietu labiekārtošanas pasākumi mazinās rekreācijas negatīvo ietekmi uz ūdensobjektiem (piem., eitrofikācijas samazināšana), kas atstās pozitīvu ietekmi uz ūdensobjektu ekoloģisko kvalitāti.
- Ūdens kvalitāte un plūdu risks: tiek paredzēti dažādi pasākumi virszemes ūdensobjektu un ūdensmalu izmantošanai (t.sk. normatīvo aktu un regulējumu izstrāde ūdensmalu attīstībai, piestātņu izbūvei u.c.), kas var atstāt ietekmi uz ūdensobjektu kvalitāti. Pozitīvi vērtējams, ka tiek paredzēts izmantot tādus ūdensobjektus un atbalstīt tādus virszemes ūdens izmantošanas projektus, kuri nerada apdraudējumu ūdens kvalitātei vai ūdens resursiem. Pie sasniedzamajiem rezultātiem ir norādīts, ka tas nodrošinās ūdens objektu kvalitātes sasniegšanu Rīgas pilsētas administratīvajā teritorijā esošajās ūdenstilpēs atbilstoši Ūdens apsaimniekošanas likuma prasībām. Tomēr jāatzīmē, ka paredzētie pasākumi nav tieši vērsti uz ūdens kvalitātes uzlabošanu ūdensobjektos un kvalitātes sasniegšanu.
- Kultūrvēsturiskās vērtības: Rīgas Centrāltirgus revitalizācija – kanālmalas infrastruktūras un publiskās ārtelpas sakārtošana var pozitīvi ietekmēt Centrāltirgus vēsturiskās apbūves kompleksa kultūrvēsturisko vērtību.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.2.4. Saglabāt pilsētas kultūrvēsturisko ainavu, saudzējot un atjaunojot apbūves aizsardzības teritorijas

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmainas un gaisa kvalitāte: pozitīvi vērtējams, ka Nacionālā zooloģiskā dārza ēku rekonstrukcijas projekta ietvaros noteiktas energoefektivitātes prasības.
- Kultūrvēsturiskās vērtības: uzdevuma īstenošanas ietvaros ir paredzēta virkne rīcību un projektu pieminekļu, vēsturisku ēku un citu kultūrvēsturiski svarīgu objektu rekonstrukcijai un restaurācijai.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.2.5. Veidot vienotu un pieejamu publiskās ārtelpas tīklojumu ar ērtu navigāciju un pārdomātu pilsētvides komunikāciju

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmaiņas, gaisa kvalitāte un vides troksnis: nepārtrauktas gājējiem ērtas un patīkamas infrastruktūras īstenošanas projekti veicina pārvietošanos ar kājām, tādējādi samazinot autotransporta plūsmas pilsētā un ar to saistītās SEG, gaisa piesārņojošo vielu un trokšņa emisijas.
- Kultūrvēsturiskās vērtības: uzdevuma īstenošanas ietvaros paredzētas rīcības un projekti, kas ir vērsti uz kultūrvēsturisko vērtību popularizēšanu (Rekreācijas un kultūrvēstures ceļvedis - Mobilās aplikācijas izstrāde) un pieejamības uzlabošanu (Vecrīgas ielu atjaunošanas programma).

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.2.6. Izveidot kompleksas pilsētvides pārvaldības modeli

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Bioloģiskā daudzveidība: nodrošinot informācijas apkopošanu (datu ievākšana) un pilnveidojot informācijas pārvaldības sistēmas (ģeotelpisku datu uzturēšana un plaša pielietošana), var uzlabot dabas vērtību apzināšanas un saglabāšanas pasākumu realizācijas sekmes.
- Kultūrvēsturiskās vērtības: plānotās rīcības ir primāri vērstas uz informācijas apkopošanu un dokumentu izstrādi tālākam atbalstam lēmumu pieņemšanā. Šādi jāatzīmē rīcība "Radīt un prototipēt pašvaldības un privātpašnieku kumulatīvu aktivitāšu instrumentu ar pašvaldības līdzfinansējuma elementiem pilsētvidi degradējošu pazīmju novēršanai", kas ilgtermiņā var būtiski veicināt pilsētvidi degradējošo objektu un teritoriju revitalizāciju.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.2.7. Veidot pilsētas iedzīvotājiem un viesiem no drošības aspektiem labvēlīgu pilsētvidi

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

Prioritātes ietekmes vērtējums

Aspeks	Kritērijs	O. alternatīva	AP īstenošana
Klimata pārmaiņas	CO ₂ emisijas samazinājums pret bāzes gadu (2005), %	↔	0
	Kopējās SEG emisijas, CO ₂ ekvivalentos	↔	0
	Zaļo teritoriju īpatsvars pilsētā, %	↔	0
	Pilsētvides labiekārtojumi, kas risina pilsētas pielāgošanos klimata pārmaiņām no kopējiem pilsētvides labiekārtojumiem, %	↓	+
	Pašvaldības investīcijas zaļas infrastruktūras labiekārtošanai apkaimē	↓	++
Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana	Īstenoti pašvaldības pilotprojekti aprites ekonomikas jomā atbilstoši Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam noteiktajiem rīcības virzieniem un pasākumiem	↔↗	0
	Zaļā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošanas īpatsvars pašvaldības iepirkumos (% no visiem iepirkumiem).	↔↗	0
	Radīto sadzīves atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju, kg	↓	+
	Bioloģiski noārdāmo atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔↗	0
	Tekstila atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔↗	0
Gaisa kvalitāte	Apglabāto atkritumu īpatsvars no kopējā savāktā apjoma, %	↗	0
	Slāpekļa dioksīda emisijas (t/gadā)	↔↗	+
	Daļīnu PM _{2,5} emisijas (t/gadā)	↔↗	+
	Benzola emisijas (t/gadā)	↗	+

Aspeks	Kritērijs	0. alternatīva	AP īstenošana
	Dienu skaits gadā, kad pārsniegta normatīvajos aktos pieļaujamā robežvērtība piesārņojumam ar cietajām daļinām PM ₁₀ (Monitoringa stacija Brīvības ielā 73)	↔	0
	NO ₂ gada vidējā koncentrācija RD MVD monitoringa stacijās, µg/m ³ - Brīvības iela 73 - Milgrāvja iela 10 - Kantora iela 32	↔	0
	Pozitīvs iedzīvotāju vērtējums par gaisa kvalitāti mikrorajonā vai apkaimē, %	↔	0
Vides troksnis	Trokšņa stratēģisko karšu izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↔	0
	Iedzīvotāju daļa, kas naktī pakļauti par 55 dB(A) lielākam troksnim, %	↔↓	+
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par trokšņu līmeni apkaimē dienā un naktī, %	↔	+
	Trokšņa piesārņojums no transporta (diskomfortam pakļauto iedzīvotāju skaits)	↔↓	+
	Rīcības plānu trokšņa samazināšanai izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↗	0
Bioloģiskā daudzveidība	Zaļo teritoriju īpatsvars no pilsētas kopējās teritorijas, %	↔↓	+
	Vidējais iedzīvotāju īpatsvars no kopējā iedzīvotāju skaita, kuriem 300 m rādiusā ap dzīvesvietu ir pieejamas dabas un apstādījumu teritorijas, %	↔↓	0
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par dabas vides daudzumu un kvalitāti Rīgā kopumā, %	↓	+
	Pilsētas zaļināšanas plāns (Urban Greening Plan)	↓	0
	ES nozīmes aizsargājamo biotopu platība (ha) un kvalitātes novērtējums (%), sadalījums kvalitātes klasēs - izcila, laba, vidēja, zema)	↓	+
Ūdens kvalitāte	Augstai un labai ekoloģiskai kvalitātei atbilstošu ūdensobjektu īpatsvars, %	↗	0
	Kanalizācijas sistēmas pieejamība, %	↔↗	0
	Attīrito notekūdeņu īpatsvars, %	↔↗	0
	Ūdensapgādes pakalpojumu pieejamība, %	↔↗	0
Plūdu risks	Plūdu apdraudēto iedzīvotāju skaits	↔↓	0
	Plūdu apdraudēto teritoriju platība (ha)	↔↓	0
Augsne un piesārņojums	Piesārņoto vietu skaits	↔	0
	Attīrito piesārņoto vietu platība, ha	↔	0

Aspeks	Kritērijs	0. alternatīva	AP īstenošana
Kultūrvēsturiskās vērtības	Atjaunoto kultūrvēsturisko pieminekļu skaits/kopējais kultūrvēsturisko pieminekļu skaits	↔	+
	Valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kuri klasificēti kā A, B vai C kategorijas vidi degradējošās būves, sk.	↗	+

Ieteikumi ietekmes mazināšanai

Nr.	Ieteikumi ietekmes mazināšanai	Skaidrojums	Vai risinājums iestrādāts AP?
1.	Energoefektīva apgaismojuma uzstādīšana	Realizējot fasāžu izgaismošanas projektus un apgaismojuma projektēšanas un izveides projektus, rekomendējams izvirzīt kā obligāto prasību energoefektīvu apgaismes kermeņu izmantošanu (papildus tiem nosacījumiem, kas izvirzīti kā obligāta prasība atbilstoši MK noteikumiem Nr. 353 "Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība").	Jāņem vērā īstenošanas gaitā
2.	Energoefektivitātes prasību izvirzīšana būvēm	Veicot jaunu ēku būvniecību un esošo ēku renovāciju, jāizvirza energoefektivitātes prasības (nodrošinot atbilstību vismaz minimālajam energoefektivitātes līmenim).	Jāņem vērā īstenošanas gaitā
3.	Apstādījumu izveidošana Centrāltirgus teritorijā un tās apkārtnē	Īstenojot Centrāltirgus un tās apkārtnes revitalizācijas projektus, ieteicams publiskajā ārtelpā nodrošināt apstādījumus. Atbilstoši Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojuma Paskaidrojuma rakstam Centrāltirgus un Spīkeru teritorijas ir noteiktas kā teritorijas ar augstu potenciālu apstādījumu izveidošanai, izmantojot plašu dažadu veidu apstādījumu klāstu.	Jāņem vērā īstenošanas gaitā
4.	Kultūrvēsturisko vērtību saglabāšana RVC un RVC AZ	Veicot būvniecības un labiekārtošanas darbus RVC un RVC AZ, ņemt vērā teritorijas attīstības priekšnoteikumus, kas noteikti Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojuma Paskaidrojuma rakstā.	Jāņem vērā īstenošanas gaitā
5.	Sabiedrības vides apziņas veicināšana	Īstenojot pasākumus saistībā ar rekreācijai nozīmīgu mežu masīvu labiekārtošanu, papildus ieteicams veicināt sabiedrības vides apziņu par atkritumu neatstāšanu dabā. Ieteicams izmantot Dabas aizsardzības pārvaldes	Jāņem vērā īstenošanas gaitā

Nr.	Ieteikumi ietekmes mazināšanai	Skaidrojums	Vai risinājums iestrādāts AP?
		sadarbībā ar Pasaules dabas fondu izstrādātos informatīvās kampaņas "Dabā ejot. Ko atnesi, to aiznes" materiālus.	
6.	Zajā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošana	Pašvaldībai, veicot iepirkumu par publiskās ārtelpas uzturēšanu, ieteicams papildus MK noteikumos Nr. 353 noteiktajiem kritērijiem, izmantot arī EK izstrādātos ZPI kritērijus, kas pieejam EK mājaslapā ⁷² .	Ieteicams noteikt ZPI principu izmantošanu plānošanas dokumentā. Jāņem vērā īstenošanas gaitā
7.	Pilsētas zaļināšanas plāns (Urban Greening Plan)	Pilsētas zaļināšanas plāna sagatavošanu rekomendē ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030 un šāda plāna izstrāde un ieviešana dotu ieguldījumu vairāku AP2027 prioritāšu (piem., Ērta un videi draudzīga pārvietošanās pilsētā, Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide, Laba vides kvalitāte un noturīga pilsētas ekosistēma klimata pārmaiņu mazināšanai, Veselīga, sociāli iekļaujoša un atbalstoša pilsēta un Konkurētspējīga pilsēta ar inovatīvu ekonomiku) mērķu un uzdevumu sasniegšanai, kā arī palīdzētu risināt gaisa kvalitātes, klimata ietekmes mazināšanas un pielāgošanās, trokšņa negatīvās ietekmes mazināšanu u.c. jautājumus, tāpēc tieši uz šo uzdevumu fokusēta plānošanas dokumenta sagatavošana un īstenošanas uzsākšana būtu priekšnoteikums izvirzīto prioritāšu mērķu sasniegšanai. Tāpat ieteicams paredzēt vispusīga dabas un vides kapitāla novērtējuma veikšanu gan pašvaldības pārvaldītajās, gan arī citu īpašnieku apsaimniekotajās teritorijās, kas sniegtu atbalstu pilsētas attīstības ilgtspējības novērtējumam kopumā	Ieteicams akcentēt AP2027 pārskatīšanas ietvaros
8.	Rekreācijas un atpūtas infrastruktūras attīstība	Pasākumu plānošana un īstenošana veicama, apzinot un respektējot dabas daudzveidības saglabāšanai nozīmīgus elementus	Jāņem vērā īstenošanas gaitā
9.	Ūdensobjektu ekoloģiskā kvalitāte	Plānojot virszemes ūdensobjektu un ūdensmalu izmantošanu, jāņem vērā ūdensobjektu ekoloģiskā kvalitāte (skat. 3.6.1. tabulu)	Jāņem vērā īstenošanas gaitā

⁷² https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

4.3. Laba vides kvalitāte un noturīga pilsētas ekosistēma klimata pārmaiņu mazināšanai

Mērķis: Laba vides kvalitāte, kas labvēlīgi ietekmē iedzīvotāju veselību, labsajūtu, un vēlmi būt fiziski, sociāli un ekonomiski aktīviem. Veidot un uzturēt patīkamu, daudzveidīgu un klimata pārmaiņām pielāgotu vidi, kurā dabā balstīti risinājumi sekmē vides kvalitāti, pielāgošanos klimata pārmaiņām un klimta pārmaiņu mazināšanu.

Prioritātes stratēģiskais vērtējums:

- **Klimata pārmainas:** prioritāte pēc būtības fokusējas uz vidi un klimata pārmaiņām un to ietekmi. Stratēģiskajā daļā akcentēti abi klimata pārmaiņu politikas kontekstā aktualizētie jautājumi – klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās klimata pārmaiņām. Minēta arī zaļās infrastruktūras un pilsētas ekosistēmu nozīme klimatnoturīguma veicināšanai, kas atbilst arī ES pielāgošanās klimata pārmaiņām politikas virzieniem. Lai gan daļēji klimatnoturīguma kontekstā zaļās infrastruktūras attīstības projekti tiek paredzēti zem citas prioritātes (skat. cita starpā prioritāti “Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide”).
- **Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana:** plānošanas dokuments izvirza radīto atkritumu daudzuma samazināšanu kā vienu no plānošanas perioda izaicinājumiem līdzās visaptverošas atkritumu šķirošanas ieviešanas veicināšanai, atbalstam atkritumu otreizējai izmantošanai un pārstrādei, kā arī bezatkritumu tehnoloģiju ieviešanai. Tomēr, jāatzīmē, ka šīs prioritātes ietvaros plānotās rīcības un investīciju projekti ir saistīti tikai ar radīto atkritumu apsaimniekošanu un neparedz pasākumus, kas veicinātu atkritumu neradišanu.
- **Gaisa kvalitāte:** plānošanas dokuments stratēģiskajā daļā aptver būtiskākos uzdevumus gaisa kvalitātes jomā, proti, samazināt gaisa piesārņojumu un paplašināt centralizēto pakalpojumu pārklājumu un pieslēgumu skaitu, vai veicināt decentralizētu inovatīvu atjaunīgo energoresursu tehnoloģiju, iekārtu un risinājumu ieviešanu, kur nav iespējami pieslēgumi centralizētai siltumapgādei. Kā būtiska un neatņemama labas gaisa pārvaldības sistēmas daļa, vērtējama arī uzraudzības sistēma un sabiedrības informēšana, kam stratēģiskajā daļā ir pievērsta atbilstoša uzmanība. Vienlaikus jānorāda, ka prioritātes rādītāji ir vērsti uz galvenokārt uz transporta radītā piesārņojuma novērtēšanu, līdz ar to nav tieši saistīti ar prioritātē definētajiem uzdevumiem.
- **Vides troksnis:** Plānošanas dokumentā vides troksnis ieidentificēts, kā sabiedrības veselību apdraudošs vides faktors un uzvirzīts uzdevums vides trokšņa piesārņojuma samazināšanai. Nenemot vērā, ka vides trokšņa pārvaldība Rīgas pilsētā tiek īstenota regulāri, novērtējot vides trokšņa piesārņojumu, kā arī izstrādājot un īstenojot starpinstitucionāli saskaņotu rīcības plānu trokšņa mazināšanai, rīcības plāns un investīciju programma primāri ir vērsti uz šī pārvaldības modeļa saglabāšanu.
- **Augsne un piesārņojums:** prioritātes aprakstā identificēta nepieciešamība veikt sanācijas pasākumus apzinātajām piesārņotajām teritorijām un akvatorijām, kā arī realizēt attīrito vietu labiekārtošanu un integrēšanu pilsetvidē. Atbilstoši pasākumi

plānoti 3.2. uzdevuma ietvaros. Nemot vērā, ka Rīgā piesārņotas vietas aizņem 355,8 ha lielu platību, bet potenciāli piesārņotas vietas – 329,9 ha (skat. 3. nodaļu), plānotais uzdevuma izpildes indikators (Attīrito piesārņoto vietu platība, 5 ha (2027)), vērtējams kā nepietiekams.

- **Bioloģiskā daudzveidība:** prioritātes stratēģiskajā daļā kā viens no vides kvalitātes uzlabošanas uzdevumiem minēta bioloģiskās daudzveidības veicināšana un dabas vērtību saglabāšana, tomēr identificēti tikai atsevišķi rādītāji un paredzētie pasākumi situācijas uzlabošanai šajā jomā. Akcentēti pielāgošanās klimata pārmaiņām pasākumi, kuriem varētu būt pozitīvs ieguldījums bioloģiskās daudzveidības stāvokļa uzlabošanai, bet netiek uzsvērta dabiskos procesos balstītu risinājumu plašāka izmantošana.

4.3.1. Pilnveidot un uzturēt vides kvalitātes novērtēšanas un uzraudzības sistēmu iespējamās pozitīvās ietekmes:

- **Klimata pārmaiņas, ūdens kvalitāte un plūdu risks:** uzdevuma ietvaros ir paredzētas rīcības un projekti, kuru mērķis ir uzlabot pieejamos datus un monitoringa sistēmu. Īpaši uz klimata pārmaiņu datu pilnveidi orientēti projekti iekļauj EUCityCalc projektu, kura mērķis ir sniegt atbalstu publiskā sektora institūcijām klimatneitralitātes plānošanas procesā, piedāvājot apgūt un lokalizēt perspektīvu modelēšanas pieeju un klimata politikas rīcību virzienu un scenāriju modelēšanas instrumentu, kā arī klimata scenāriju modelēšanas un monitoringa sistēmas projekti, kuri iekļauti rīcības plānā. Datu ieguves pilnveides un monitoringa sistēmas izveidošanas rīcības tiešā veidā neietekmē klimata pārmaiņu un plūdu riska aspektu, bet potenciāli rada būtiskas netiešas pozitīvas ietekmes (t.sk., palīdzot izvēlēties atbilstošus klimata pārmaiņu mazināšanas pasākumus, pamatojoties uz faktiskām emisijām, kā arī noteikt jutīgākos un lielākam riskam pakļautos aspektus, kuriem nepieciešams stiprināt klimatnoturīgumu). Zem uzdevuma iekļauti arī sabiedrības informēšanas pasākumi energopratības un klimata jautājumos, kas arī atstāj netiešu pozitīvu ietekmi klimata pārmaiņu aspekta kontekstā.
- **Gaisa kvalitāte:** uzdevuma ietvaros paredzēta gan monitoringa sistēmas, gan brīdināšanas sistēmas uzturēšana, kas ir nozīmīgi gaisa kvalitātes pārvaldības sistēmas elementi. Zem uzdevuma iekļauti arī sabiedrības informēšanas pasākumi energopratības un vides jautājumos, kas arī atstāj netiešu pozitīvu ietekmi gaisa kvalitātes kontekstā.

iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.3.2. Uzlabot vides kvalitāti

iespējamās pozitīvās ietekmes:

- **Klimata pārmaiņas un gaisa kvalitāte:** uzdevuma mērķis tiešā veidā attiecas uz vides stāvokļa uzlabošanu. Rīcības plānā iekļauti četri pasākumi, kas veicina energoefektivitātes uzlabošanas jautājumus, kā arī emisiju samazināšanu no kurināmā izmantošanas. Rīcības plānā ir iekļauts pasākums, kas veicinās AER īpatsvaru enerģijas ražošanā AS "Rīgas Siltums". Jānorāda, ka atkarībā no izmantotā AER veida ietekmes var atšķirties – piem., biomassas izmantošanas īpatsvara palielināšana, var

radīt negatīvu ietekmi uz gaisa kvalitāti. Potenciālo negatīvo ietekmi uz gaisa kvalitāti var mazināt, paralēli īstenojot citu rīcības plāna iekļauto projektu – “Gaisa kvalitātes aspektu ievērošana kurināmā izvēlē”, kur arī ka galvenais izpildītājs ir noteikta AS “Rīgas Siltums”. Tāpat pozitīva ietekme sagaidāma rīcības “Gaisa aizsardzības prasību iestrāde pilsētplānošanas dokumentos un pašvaldības saistošajos noteikumos” īstenošanas rezultātā.

- **Vides troksnis:** Rīcības plāns paredz palielināt ar trokšņa līmeni apmierināto iedzīvotāju skaitu Rīgas apkaimēs, izveidojot un uzturot klusos rajonus, kā arī izstrādājot rīcības plānu trokšņa samazināšanai un īstenojot tajā paredzētos pasākumus. Jāatzīmē, ka Investīciju plānā nav identificēta virkne trokšņa mazināšanas pasākumu, kas ir neatraujami saistīti ar transporta infrastruktūras sakārtošanu. Lai gan plānošanas dokumentā ietverto uzdevumu īstenošana varētu sekmēt trokšņa piesārņojuma līmeņa samazināšanos, kā arī augstam trokšņa līmenim pakļautā iedzīvotāju skaita samazināšanos, tomēr definētās rīcības un projekti varētu būt nepietiekami gan Rīgas pilsētas pašvaldības, gan ES izvirzīto mērķu sasniegšanai.
- **Bioloģiskā daudzveidība:** uzdevuma mērķis vistiešāk skar bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas aspektus, kas arī minēts uzdevuma formulējumā. Tomēr, Rīcības plānā iekļauts tikai viens plānošanas pasākums un viens vispārīgs rīcības pasākums bez izmērāmi formulētiem sasniedzamajiem rādītājiem, kas nerada sasaisti ar prioritātes formulētajiem mērķu sasniegšanas rādītājiem.
- **Ūdens kvalitāte un plūdu risks:** ir paredzētas rīcības, kuras vērstas uz esošā kanalizācijas tīkla atjaunošanu un pārbūvi, kas nākotnē sekmēs lietus ūdeņu atdalīšanu no sadzīves kanalizācijas. Tas mazinās kanalizācijas sistēmas pārslodzi un neattīrītu noteikūdeņu iespējamo nonākšanu vidē. Būtisku pozitīvu ietekmi uz ūdens kvalitāti atstās jaunu lietus ūdens attīrišanas risinājumu testēšana bīstamu vielu un toksīnu ieplūdes ierobežošanai Baltijas jūrā.
- **Augsne un piesārņojums:** Ir plānotas 2 rīcības un 2 projekti. Vienas rīcības ietvaros paredzēta potenciāli piesārņotu vietu izpēte, lai noteiku nepieciešamos sanācijas pasākumus, nenorādot ģeogrāfisko piesaisti. Pārējie pasākumi vērsti uz pasākumu īstenošanu šādās teritorijās: Kīleveina grāvis, Sarkandaugavas kanāls, poligons “Getliņi” un piegulošā teritorija.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.3.3. Mazināt plūdu riskus

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- **Klimata pārmaiņas, ūdens kvalitāte un plūdu risks:** pretplūdu pasākumu īstenošana, kā arī meliorācijas sistēmu inventarizēšana vērtējama pozitīvi gan plūdu risku kontekstā, gan klimata pārmaiņu kontekstā, jo tie tiešā veidā ir saistīti ar pilsētas klimatnoturīguma paaugstināšanu. Pasākumi netieši uzlabos arī ūdens kvalitāti.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

- **Bioloģiskā daudzveidība:** pasākumu īstenošana mazajās ūdenstecēs var apdraudēt bioloģiskās daudzveidības elementus, īstenojot pasākumus jācenšas nodrošināt ūdensteču ekoloģisko un dzīvotņu funkciju saglabāšanu.

4.3.4. Nodrošināt iedzīvotājus ar kvalitatīviem un pieejamiem komunālajiem kalpojumiem Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- **Klimata pārmaiņas un gaisa kvalitāte:** uzdevuma īstenošanas ietvaros plānotās rīcības primāri fokusējas uz emisijas samazināšanu no individuālām iekārtām (piem., virszemes ūdensgūtves dzeramā ūdens sagatavošanas stacijas "Daugava" ūdens filtrācijas ēkas apkures sistēmas atjaunošana) un centralizēto siltumapgādes tīklu uzlabošanu, t.sk., īstenojot pilotprojektus par AER un zemāku emisiju alternatīvām individuālajās sadedzināšanas iekārtās. Investīcijas uzlabojumos apkures sistēmās var radīt tiešu pozitīvu ietekmi uz SEG un gaisa piesārņojošo vielu emisijas samazināšanu. Vienlaikus nav sagaidāms, ka pilotprojektu īstenošana ietekmēs prioritātes rādītāju gaisa aizsardzības jomā (monitoringa rezultāti Kantora ielā), jo apkaimē nav pieejama centralizētā siltumapgāde.
- **Ūdens kvalitāte un plūdu risks:** Lai efektīvi izmantotu bioloģisko attīrišanas staciju "Daugavgrīva", ir būtiski samazināt lietus notekūdeņu īpatsvaru kopsistēmas kanalizācijā. Investīciju plānā ir iekļauti projekti bioloģiskās attīrišanas stacijas "Daugavgrīva" darbības un attīrišanas efektivitātes uzlabošanai (pirmreizējā un otrreizējā nostādinātāja atjaunošana) atstās tiešu pozitīvu ietekmi uz ūdens kvalitāti. Tiks samazināta piesārņojošo vielu ieplūde vidē. Papildus, ir paredzēts ļoti plašs projektu klāsts pilsētas kanalizācijas un ūdensapgādes sistēmas modernizācijai un paplašināšanai, kas palieinās esošo centralizēto pakalpojumu pārklājumu un pieslēgumu skaitu. Līdz ar to tiks samazināti decentralizētie pakalpojumi un samazināta ietekme uz ūdens kvalitāti virszemes ūdens objektos un pazemes ūdeņos. Tāpat pozitīvi vērtējama jaunu attīrišanas iekārtu un urbuma izbūve 7 daudzdzīvokļu dzīvojamām mājām Mangaļsalā.
-

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.3.5. Nodrošināt videi draudzīgas atkritumu saimniecības attīstību Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- **Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana:** uzdevuma ietvaros plānotās rīcības ietver atkritumu šķirošanas laukumu izveidi, kā arī BNA pārstrādes iekārtu attīstību un atkritumu apglabāšanas infrastruktūras attīstību poligonā "Getliņi". Šie pasākumi veicinās Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. – 2028. gadam noteikto mērķu sasniegšanu attiecībā uz BNA īpatsvara samazināšanu apglabājamo atkritumu apjomā. Pozitīva ietekme paredzama arī rīcībām un investīciju projektiem, kas saistīti ar dalīto atkritumu vākšanu, īpaši ja to ietvaros tiks nodrošināta tekstilmateriālu atkritumu un BNA šķirošana. Rīcības plānā ietvertā rīcība "Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtu izveide Pierīgas AAR poligonā "Getliņi" nav vērtējama viennozīmīgi no vides politikas ieviešanas viedokļa. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānā 2021. – 2028. gadam atkritumu sadedzināšana ar enerģijas atguvi ir minēta kā rīcība, kas palīdzētu sasniegt ES Poligonu direktīvā (1999/31/EK) noteikto mērķi samazināt apglabāto sadzīves atkritumu apjomu līdz 10% no radītā atkritumu daudzuma. Savukārt ES direktīvā "Par atkritumiem" (2008/98/EK) ietvertajā atkritumu apsaimniekošanas hierarhijā

enerģijas reģenerācijai ir noteikta zemāka prioritāte par atkritumu pārstrādi (skat. paskaidrojumu zemāk “Iespējamās negatīvās ietekmes”).

Iespējamās negatīvās ietekmes:

- Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana: īstenojot rīcību “Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtu izveide Pierīgas AAR poligonā “Getliņi” paredzama negatīva ietekme uz aprites ekonomikas principu ieviešanu. Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (ES) 2020/852 “Par regulējuma izveidi ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšanai” (Taksonomijas regula) 17. pantā ir noteikts, ka saimnieciskā darbība būtiski kaitē aprites ekonomikai, tostarp atkritumu rašanās novēršanai un reciklēšanai, ja minētās darbības rezultātā būtiski palielinās atkritumu rašanās, sadedzināšana vai apglabāšana, izņemot nepārstrādājamu bīstamo atkritumu sadedzināšanu.
- Gaisa kvalitāte, ūdens kvalitāte: iespējama negatīva ietekme no jaunu atkritumu apsaimniekošanas darbību uzsākšanas, t.sk. atkritumu sadedzināšanas ar enerģijas atguvi uz ūdens un gaisa kvalitāti. Ietekmes samazināšanai jānodrošina atbilstoši izvērtējuma procedūru veikšana likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” ietvaros.

4.3.6. Mazināt klimata pārmaiņas

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmaiņas un gaisa kvalitāte: uzdevuma īstenošanas pamatā ir noteikti projekti un rīcības, kas veicina energoefektivitātes paaugstināšanu un energoefektīvu risinājumu ieviešanu. Pasākumi attiecas gan uz pašvaldības ēkām, gan daudzdzīvokļu namiem, tādējādi īstenojot ES līmenī noteikto ēku dekarbonizācijas politiku. Uzdevuma īstenošanas ietvaros paredzēti ne tikai tiešie energoefektivitātes uzlabošanas projekti ēkās, bet arī rīcības, kas vērstas uz energoefektivitātes sistēmiskiem uzlabojumiem, piem., Rīgas pilsētas siltumapgādes koncepcijas izstrāde 2021.-2030.gadam, Energopārvaldības sistēmas izveide, ieviešana un sertificēšana. Energoefektivitātes pasākumu īstenošanā identificētas potenciālas pozitīvas sinergijas starp klimata pārmaiņu un gaisa kvalitātes jomām.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

Prioritātes ietekmes vērtējums

Aspeks	Kritērijs	O. alternatīva	AP īstenošana
Klimata pārmaiņas	CO ₂ emisijas samazinājums pret bāzes gadu (2005), %	↔	+
	Kopējās SEG emisijas, CO ₂ ekvivalentos	↔	+
	Zaļo teritoriju īpatsvars pilsētā, %	↔	0
	Pilsētvides labiekārtojumi, kas risina pilsētas pielāgošanos klimata pārmaiņām no kopējiem pilsētvides labiekārtojumiem, %	↓	0

Aspeks	Kritērijs	0. alternatīva	AP īstenošana
	Pašvaldības investīcijas zaļās infrastruktūras labiekārtošanai apkaimē	↓	0
Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana	Īstenoti pašvaldības pilotprojekti aprites ekonomikas jomā atbilstoši Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam noteiktajiem rīcības virzieniem un pasākumiem	↔	0
	Zaļā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošanas īpatsvars pašvaldības iepirkumos (% no visiem iepirkumiem).	↔	0
	Radīto sadzīves atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju, kg	↓	0
	Bioloģiski noārdāmo atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔	+
	Tekstila atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔	+
	Apglabāto atkritumu īpatsvars no kopējā savāktā apjoma, %	↗	+
Gaisa kvalitāte	Slāpekļa dioksīda emisijas (t/gadā)	↔	+
	Daļinu PM _{2,5} emisijas (t/gadā)	↔	+
	Benzola emisijas (t/gadā)	↗	+
	Dienu skaits gadā, kad pārsniegta normatīvajos aktos pieļaujamā robežvērtība piesārņojumam ar cietajām daļinām PM ₁₀ (Monitoringa stacija Brīvības ielā 73)	↔	0
	NO ₂ gada vidējā koncentrācija RD MVD monitoringa stacijās, µg/m ³ – Brīvības iela 73 – Milgrāvja iela 10 – Kantora iela 32	↔	0
	Pozitīvs iedzīvotāju vērtējums par gaisa kvalitāti mikrorajonā vai apkaimē, %	↔	0
Vides troksnis	Trokšņa stratēģisko karšu izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↔	+
	Iedzīvotāju daļa, kas naktī pakļauti par 55 dB(A) lielākam troksnim, %	↔	+
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par trokšņu līmeni apkaimē dienā un naktī, %	↔	+
	Trokšņa piesārņojums no transporta (diskomfortam pakļauto iedzīvotāju skaits)	↔	+
	Rīcības plānu trokšņa samazināšanai izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↗	+
Bioloģiskā daudzveidība	Zaļo teritoriju īpatsvars no pilsētas kopējās teritorijas, %	↔	0
	Vidējais iedzīvotāju īpatsvars no kopējā iedzīvotāju skaita, kuriem 300 m rādiusā	↔	0

Aspeks	Kritērijs	0. alternatīva	AP īstenošana
	ap dzīvesvietu ir pieejamas dabas un apstādījumu teritorijas, %		
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par dabas vides daudzumu un kvalitāti Rīgā kopumā, %	↓	+
	Pilsētas zaļināšanas plāns (Urban Greening Plan)	↓	0
	ES nozīmes aizsargājamo biotopu platība (ha) un kvalitātes novērtējums (%), sadalījums kvalitātes klasēs – izcila, laba, vidēja, zema)	↓	+
Ūdens kvalitāte	Augstai un labai ekoloģiskai kvalitātei atbilstošu ūdensobjektu īpatsvars, %	↗	+
	Kanalizācijas sistēmas pieejamība, %	↔↗	+
	Attīrito noteikudeņu īpatsvars, %	↔↗	+
	Ūdensapgādes pakalpojumu pieejamība, %	↔↗	+
Plūdu risks	Plūdu apdraudēto iedzīvotāju skaits	↔↘	+
	Plūdu apdraudēto teritoriju platība (ha)	↔↘	+
Augsne un piesārņojums	Piesārņoto vietu skaits	↔	+
	Attīrito piesārņoto vietu platība, ha	↔	+
Kultūrvēsturiskās vērtības	Atjaunoto kultūrvēsturisko pieminekļu skaits/kopējais kultūrvēsturisko pieminekļu skaits	↔↗	0
	Valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kuri klasificēti kā A, B vai C kategorijas vidi degradējošās būves, sk.	↗	0

Ieteikumi ietekmes mazināšanai

Nr.	Ieteikumi ietekmes mazināšanai	Skaidrojums	Vai risinājums iestrādāts AP?
1.	Pilsētas zaļināšanas plāns (Urban Greening Plan)	Pilsētas zaļināšanas plāna sagatavošanu rekomendē ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030 un šāda plāna izstrāde un ieviešana dotu ieguldījumu vairāku AP2027 prioritāšu (piem., Ērta un videi draudzīga pārvietošanās pilsētā, Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide, Laba vides kvalitāte un noturīga pilsētas ekosistēma klimata pārmaiņu mazināšanai, Veselīga, sociāli iekļaujoša un atbalstoša pilsēta un Konkurētspējīga pilsēta ar inovatīvu ekonomiku) mērķu un uzdevumu sasniegšanai, kā arī palīdzētu risināt gaisa kvalitātes, klimata ietekmes mazināšanas un pielāgošanās, trokšņa negatīvās ietekmes mazināšanu u.c.	Ieteicams akcentēt AP2027 pārskatīšanas ietvaros

Nr.	Ieteikumi ietekmes mazināšanai	Skaidrojums	Vai risinājums iestrādāts AP?
		jautājumus, tāpēc tieši uz šo uzdevumu fokusēta plānošanas dokumenta sagatavošana un īstenošanas uzsākšana būtu priekšnoteikums izvirzīto prioritāšu mērķu sasniegšanai. Tāpat ieteicams paredzēt vispusīga dabas un vides kapitāla novērtējuma veikšanu gan pašvaldības pārvaldītajās, gana arī citu īpašnieku apsaimniekotajās teritorijās, kas sniegtu atbalstu pilsētas attīstības ilgtspējības novērtējumam kopumā.	
2.	Jaunu atkritumu apsaimniekošanas darbību īstenošana	Pilsētas zālināšanas plāna sagatavošanu rekomendē ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030 un šāda plāna izstrāde un ieviešana dotu ieguldījumu vairāku AP2027 prioritāšu (piem., Ērta un videi draudzīga pārvietošanās pilsētā, Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide, Laba vides kvalitāte un noturīga pilsētas ekosistēma klimata pārmaiņu mazināšanai, Veselīga, sociāli iekļaujoša un atbalstoša pilsēta un Konkurētspējīga pilsēta ar inovatīvu ekonomiku) mērķu un uzdevumu sasniegšanai, kā arī palīdzētu risināt gaisa kvalitātes, klimata ietekmes mazināšanas un pielāgošanās, trokšņa negatīvās ietekmes mazināšanu u.c. jautājumus, tāpēc tieši uz šo uzdevumu fokusēta plānošanas dokumenta sagatavošana un īstenošanas uzsākšana būtu priekšnoteikums izvirzīto prioritāšu mērķu sasniegšanai. Tāpat ieteicams paredzēt vispusīga dabas un vides kapitāla novērtējuma veikšanu gan pašvaldības pārvaldītajās, gana arī citu īpašnieku apsaimniekotajās teritorijās, kas sniegtu atbalstu pilsētas attīstības ilgtspējības novērtējumam kopumā.	Jāņem vērā īstenošanas gaitā
3.	Trokšņa samazināšanas pasākumu īstenošana pie perspektīvajām maģistrālajām ielām	Plānošanas dokuments paredz īstenot rīcības un novirzīt investīcijas Rīgas pilsētas maģistrālā ielu tīkla sakārtošanai, piemēram, Austrumu maģistrāles būvniecības pabeigšanai. Šie projektu īstenošanas ietvaros ir paredzēts realizēt arī pasākumus trokšņa mazināšanai, kurus plānošanas dokumentā būtu lietderīgi identificēt.	Ieteicams iekļaut AP2027 pārskatīšanas ietvaros, kā arī ņemt vērā īstenošanas gaitā

Nr.	Ieteikumi ietekmes mazināšanai	Skaidrojums	Vai risinājums iestrādāts AP?
4.	Risinājumi neregulētu piesārnojošu vielu piesārnojuma samazināšanai	Papildus neregulētu vielu pētījumiem, AP2027 neietver rīcības un projektus, kas vērsti uz to, lai samazinātu šo vielu (tādu kā mikroplastmasa, farmaceitiskās, īpaši noturīgās un mobilās ķīmiskās vielas) nonākšanu ūdens objektos.	
5.	Nodrošināt lielāku attīrito piesārnoto vietu platību 2027. gadā	Plānot papildus pasākumus pašvaldības īpašumos vai izstrādāt un īstenot atbalsta mehānismus vēsturiski piesārnoto vietu sanācijai	

4.4. Kvalitatīva un pieejama izglītība

Mērķis: Nodrošināt Rīgā kvalitatīvu, kompetencēs balstītu, iekļaujošu un teritoriāli vienmērīgi pieejamu izglītību, kas atbilst nākotnes sabiedrības vajadzībām, attīsta izglītojamo talantus un spējas, kā arī rada drošu, atbalstošu vidi ar tālākizglītības iespējām.

Prioritātes stratēģiskais vērtējums:

Prioritāte nav tieši vērsta un saistīta ar vides aizsardzības jomu, kā arī ar SIVN procesā vērtējamajiem aspektiem, izņemot dažas plānotās rīcības un aktivitātes, kas norādītas tālāk tekstā.

Vērtējot šādus uzdevumus:

4.4.1. Ieviest kompetenču pieeju vispārējās izglītības saturā

4.4.2. Pilnveidot pedagogu profesionālo kompetenci

4.4.3. Iesaistīt jauniešus lēmumu pieņemšanā

4.4.4. Veicināt sabiedrībā izpratni par iekļaujošu izglītību

nav konstatētas iespējamas pozitīvas vai negatīvas ietekmes.

4.4.5. Uzlabot iedzīvotāju neformālās izglītības piedāvājumu un pieejamību iespējamās pozitīvās ietekmes:

- **Visas jomas:** uzdevuma īstenošanas ietvaros plānotas vairākas rīcības, kas paredz izveidot kvalitatīvu vides izglītības piedāvājumu Rīgas nacionālajā zooloģiskajā dārzā. Uz jaunākajām zinātniskajām atziņām un politikas mērķiem balstīta vides izglītība ir būtisks instruments sabiedrības uzvedības maiņā, kas var atstāt netiešu pozitīvu ietekmi uz visiem skartajiem vides aspektiem.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.4.6. Nodrošināt daudzveidīgu un kvalitatīvu interešu un profesionālās ievirzes programmu un aktivitāšu piedāvājumu un pieejamību

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Visas jomas: Rīcības plānā ietvertā aktivitāte "Sabiedrības paradumu maiņas un izpratnes par pilsētvides un klimata pārmaiņu jautājumiem veicināšana" tiešā veidā var veicināt videi draudzīgu uzvedības modeļu popularizēšanu un īstenošanu, t.sk. sabiedrības patēriņa paradumu maiņu, lai veicinātu ilgtspējīgu patēriņu un atkritumu neradīšanu.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.4.7. Nodrošināt izglītības iestāžu infrastruktūras pieejamību

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmaiņas un gaisa kvalitāte: Investīciju plānā iekļautā projekta "Rīgas Nacionālās sporta manēžas renovācija" īstenošanas ietvaros ir paredzēts nodrošināt ēkas energoefektivitātes uzlabošanu, tādējādi radot tiešu pozitīvu ietekmi klimata pārmaiņu un gaisa kvalitātes kontekstā.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

Prioritātes ietekmes vērtējums

Aspeks	Kritērijs	0. alternatīva	AP īstenošana
Klimata pārmaiņas	CO ₂ emisijas samazinājums pret bāzes gadu (2005), %	↔	+
	Kopējās SEG emisijas, CO ₂ ekvivalentos	↔	+
	Zaļo teritoriju īpatsvars pilsētā, %	↔	0
	Pilsētvides labiekārtojumi, kas risina pilsētas pielāgošanos klimata pārmaiņām no kopējiem pilsētvides labiekārtojumiem, %	↓	0
	Pašvaldības investīcijas zaļās infrastruktūras labiekārtošanai apkaimē	↓	0
Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana	Īstenoti pašvaldības pilotprojekti aprites ekonomikas jomā atbilstoši Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam noteiktajiem rīcības virzieniem un pasākumiem	↔	0

Aspeks	Kritērijs	O. alternatīva	AP īstenošana
Vides kvalitāte	Zaļā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošanas īpatsvars pašvaldības iepirkumos (% no visiem iepirkumiem).	↔↗	0
	Radīto sadzīves atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju, kg	↘	+
	Bioloģiski noārdāmo atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔↗	0
	Tekstila atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔↗	0
	Apglabāto atkritumu īpatsvars no kopējā savāktā apjoma, %	↗	0
Gaisa kvalitāte	Slāpekļa dioksīda emisijas (t/gadā)	↔↗	0
	Daļinu PM _{2,5} emisijas (t/gadā)	↔↗	0
	Benzola emisijas (t/gadā)	↗	0
	Dienu skaits gadā, kad pārsniegta normatīvajos aktos pieļaujamā robežvērtība piesārņojumam ar cietajām daļinām PM ₁₀ (Monitoringa stacija Brīvības ielā 73)	↔↔	0
	NO ₂ gada vidējā koncentrācija RD MVD monitoringa stacijās, µg/m ³ – Brīvības iela 73 – Milgrāvja iela 10 Kantora iela 32	↔↔	0
	Pozitīvs iedzīvotāju vērtējums par gaisa kvalitāti mikrorajonā vai apkaimē, %	↔↔	0
	Vides troksnis	↔↔	0
Bioloģiskā daudzveidība	Trokšņa stratēģisko karšu izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↔↔	0
	Iedzīvotāju daļa, kas naktī pakļauti par 55 dB(A) lielākam troksnim, %	↔↘	0
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par trokšņu līmeni apkaimē dienā un naktī, %	↔↔	0
	Trokšņa piesārņojums no transporta (diskomfortam pakļauto iedzīvotāju skaits)	↔↘	0
	Rīcības plānu trokšņa samazināšanai izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↗	0

Aspeks	Kritērijs	0. alternatīva	AP īstenošana
	ES nozīmes aizsargājamo biotopu platība (ha) un kvalitātes novērtējums (%), sadalījums kvalitātes klasēs - izcila, laba, vidēja, zema)	↓	0
Ūdens kvalitāte	Augstai un labai ekoloģiskai kvalitātei atbilstošu ūdensobjektu īpatsvars, %	↗	0
	Kanalizācijas sistēmas pieejamība, %	↔↗	0
	Attīrito noteikūdeņu īpatsvars, %	↔↗	0
	Ūdensapgādes pakalpojumu pieejamība, %	↔↗	0
Plūdu risks	Plūdu apdraudēto iedzīvotāju skaits	↔↘	0
	Plūdu apdraudēto teritoriju platība (ha)	↔↘	0
Augsne un piesārņojums	Piesārņoto vietu skaits	↔	0
	Attīrito piesārņoto vietu platība, ha	↔	0
Kultūrvēsturiskās vērtības	Atjaunoto kultūrvēsturisko pieminekļu skaits/kopējais kultūrvēsturisko pieminekļu skaits	↔↗	0
	Valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kuri klasificēti kā A, B vai C kategorijas vidi degradējošās būves, sk.	↗	0

4.5. Daudzveidīgu un kvalitatīvu mājokļu pieejamība

Mērķis: Veidot un īstenot atvērtu un uz vienlīdzīgiem nosacījumiem balstītu mājokļu lokālpolitiku Rīgā, kura iemieso nacionālos plānošanas dokumentos izvirzītos mērķus, lai kvalitatīvu dzīvojammo fondu padarītu pieejamu plašām sabiedrības grupām, kam šāds stabilitātes un pamattiesību nodrošināšanas atbalsts ir nepieciešams neatkarīgi no dzīvojamās platības īpašumtiesību statusa. Īstenojot mājokļu programmu, līdz 2027. gadam kompleksi un kvalitatīvi renovēt ne mazāk kā 1000 daudzdzīvokļu ēkas.

Prioritātes stratēģiskais vērtējums:

- **Klimata pārmaiņas, gaisa kvalitāte:** ņemot vērā, ka mājokļu energoefektivitātes līmena paaugstināšanas jautājumi skatīti 3. prioritātes kontekstā, šīs prioritātes ietvaros akcents klimata pārmaiņu kontekstā likts uz pielāgošanās klimata pārmaiņām pasākumu īstenošanu, atjaunojot novecojušo dzīvojammo fondu.
- **Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana:** prioritātes ietvaros plānots ieviest aprites ekonomiku ēku būvniecībā, apsaimniekošanā, renovācijā un pārvaldībā, kā arī stiprināt ar ēku būvniecību, apsaimniekošanu un renovāciju saistīto speciālistu zināšanas un izpratni par ilgtspēju un aprites ekonomiku.

Vērtējot izvēlētos prioritātes rādītājus, pirmšķietami, rādītāja "Mājsaimniecību īpatsvars, kurās norādījušas atsevišķas problēmas sava mājokļa vidē - ... - apkārtējās vides piesārņojums, putekļi un citas vides problēmas dzīvesvietas tuvumā...", tendences izmaiņas varētu daudz būtiskāk ietekmēt citās prioritātēs plānotās rīcības un projekti.

4.5.1. Veidot un īstenot pārdomātu un uz vienlīdzīgiem nosacījumiem balstītu mājokļu programmu Rīgā

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmaiņas un gaisa kvalitāte: uzdevuma īstenošanas ietvaros paredzēts veikt iedzīvotāju informēšanu, t.sk., par energoefektivitātes paaugstināšanu un pieejamajiem attīstības finansēšanas avotiem, tādējādi radot netiešas pozitīvas ietekmes klimata pārmaiņu un gaisa kvalitātes kontekstā.
- Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana: uzdevuma ietvaros tiek plānota integrēta rīcības plāna izstrāde pārejai uz aprites ekonomiku pilsētbūvniecībā un vadlīniju izstrāde aprites ekonomikas principu ieviešanai ēku būvniecībā, apsaimniekošanā, nojaukšanā un pārvaldībā.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.5.2. Nodrošināt mājokļu pieejamību dažādām iedzīvotāju grupām

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.5.3. Veicināt kompleksu dzīvojamā fonda atjaunošanu un sekmēt dzīves telpas kvalitātes pilnveidošanu

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmaiņas un gaisa kvalitāte: uzdevuma īstenošanas ietvaros paredzēts realizēt liela apjoma dzīvojamā fonda renovācijas darbus, kas citā starpā paredz uzlabot attiecīgo daudzdzīvokļu namu energoefektivitātes rādītājus, tādējādi radot tiešas pozitīvas ietekmes klimata pārmaiņu un gaisa kvalitātes kontekstā.
- Kultūrvēsturiskās vērtības: Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas mājokļu attīstības tematiskā plānojuma izstrāde un Investīciju plānā iekļauto daudzdzīvokļu namu restaurācijas projektu īstenošana, ja nodrošināta, ievērojot kultūrvēsturisko ainavu un objekta kultūrvēsturisko vērtību, radīs pozitīvu ietekmi uz ainavām Rīgas vēsturiskajā centrā un tā aizsardzības zonā.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.5.4. Jaunu mājokļu attīstība

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

Nav konstatētas

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

Prioritātes ietekmes vērtējums

Aspeks	Kritērijs	0. alternatīva	AP īstenošana
Klimata pārmaiņas	CO ₂ emisijas samazinājums pret bāzes gadu (2005), %	↔	+
	Kopējās SEG emisijas, CO ₂ ekvivalentos	↔	+
	Zaļo teritoriju īpatsvars pilsētā, %	↔	0
	Pilsētvides labiekārtojumi, kas risina pilsētas pielāgošanos klimata pārmaiņām no kopējiem pilsētvides labiekārtojumiem, %	↓	0
	Pašvaldības investīcijas zaļās infrastruktūras labiekārtošanai apkaimē	↓	0
Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana	Īstenoti pašvaldības pilotprojekti aprites ekonomikas jomā atbilstoši Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam noteiktajiem rīcības virzieniem un pasākumiem	↔↗	+
	Zaļā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošanas īpatsvars pašvaldības iepirkumos (% no visiem iepirkumiem).	↔↗	0
	Radīto sadīves atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju, kg	↓	+
	Bioloģiski noārdāmo atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔↗	0
	Tekstila atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔↗	0
	Apglabāto atkritumu īpatsvars no kopējā savāktā apjoma, %	↗	+
	Slāpekļa dioksīda emisijas (t/gadā)	↔↗	+
Gaisa kvalitāte	Daļinu PM _{2,5} emisijas (t/gadā)	↔↗	+
	Benzola emisijas (t/gadā)	↗	+
	Dienu skaits gadā, kad pārsniegta normatīvajos aktos pieļaujamā robežvērtība piesārņojumam ar cietajām daļinām PM ₁₀ (Monitoringa stacija Brīvības ielā 73)	↔	0
	NO ₂ gada vidējā koncentrācija RD MVD monitoringa stacijās, µg/m ³ - Brīvības iela 73 - Milgrāvja iela 10 - Kantora iela 32	↔	0
	Pozitīvs iedzīvotāju vērtējums par gaisa kvalitāti mikrorajonā vai apkaimē, %	↔	0

Aspeks	Kritērijs	0. alternatīva	AP īstenošana
Vides troksnis	Trokšņa stratēģisko karsu izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↔	0
	Iedzīvotāju daļa, kas naktī pakļauti par 55 dB(A) lielākam troksnim, %	↔↘	0
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par trokšņu līmeni apkaimē dienā un naktī, %	↔	0
	Trokšņa piesārņojums no transporta (diskomfortam pakļauto iedzīvotāju skaits)	↔↘	0
	Rīcības plānu trokšņa samazināšanai izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↗	0
Bioloģiskā daudzveidība	Zaļo teritoriju īpatsvars no pilsētas kopējās teritorijas, %	↔↘	0
	Vidējais iedzīvotāju īpatsvars no kopējā iedzīvotāju skaita, kuriem 300 m rādiusā ap dzīvesvietu ir pieejamas dabas un apstādījumu teritorijas, %	↔↘	0
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par dabas vides daudzumu un kvalitāti Rīgā kopumā, %	↘	0
	Pilsētas zaļināšanas plāns (Urban Greening Plan)	↘	0
	ES nozīmes aizsargājamo biotopu platība (ha) un kvalitātes novērtējums (%), sadalījums kvalitātes klasēs - izcila, laba, vidēja, zema)	↘	0
Ūdens kvalitāte	Augstai un labai ekoloģiskai kvalitātei atbilstošu ūdensobjektu īpatsvars, %	↗	0
	Kanalizācijas sistēmas pieejamība, %	↔↗	0
	Attīrito noteikūdeņu īpatsvars, %	↔↗	0
	Ūdensapgādes pakalpojumu pieejamība, %	↔↗	0
Plūdu risks	Plūdu apdraudēto iedzīvotāju skaits	↔↘	0
	Plūdu apdraudēto teritoriju platība (ha)	↔↘	0
Augsne un piesārņojums	Piesārņoto vietu skaits	↔	0
	Attīrito piesārņoto vietu platība, ha	↔	0
Kultūrvēsturiskās vērtības	Atjaunoto kultūrvēsturisko pieminekļu skaits/kopējais kultūrvēsturisko pieminekļu skaits	↔↗	0
	Valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kuri klasificēti kā A, B vai C kategorijas vidi degradējošās būves, sk.	↗	0

Ieteikumi ietekmes mazināšanai

Nr.	Ieteikumi ietekmes mazināšanai	Skaidrojums	Vai risinājums iestrādāts AP?
1.	Energoefektivitātes prasību izvirzīšana būvēm	Veicot jaunu pašvaldības mājokļu būvniecību un paplašinot sociālo mājokļu fondu, jāizvirza energoefektivitātes prasības (nodrošinot atbilstību vismaz minimālajam energoefektivitātes līmenim)	Jāņem vērā īstenošanas gaitā
2.	Noteikt mērķa kritērijus būvniecības atkritumu reģenerācijas apjomam	Ieteicams pašvaldībai sadarbībā ar būvniecības nozari vienoties par mērķiem samazināt būvniecības un nojaukšanas atkritumus un, cik iespējams, atkārtoti izmantot materiālus.	
3.	Īstenot aprites ekonomikas principu ieviešanu pilsētbūvniecībā	Nemot vērā to, ka vadlīniju un rīcības plāna izstrāde plānota līdz 2022. gada 31. decembrim, pārskatot plānošanas dokumentu, ieteicams paredzēt konkrētus pasākumus rīcības plāna ieviešanai.	

4.6. Mūsdienīga un atvērta pilsētas pārvaldība

Mērķis: Panākt, ka Rīgas pašvaldībā ir caurskatāma, godīga, uz iedzīvotājiem orientēta pārvalde, ko nodrošina atbildīgi, iniciatīvas pilni un uz pastāvīgu izaugsmi vērsti darbinieki. Nodrošināt ērtus, pieejamus, lieku birokrātiju izslēdzošus pakalpojumus. Pašvaldības lēmumus balstīt datos un apspriest ar mērķgrupām. Nodrošināt, ka 2027. gadā 70% iedzīvotāju ir apmierināti ar pašvaldības darbu kopumā.

Prioritātes stratēģiskais vērtējums:

- Klimata pārmainas, gaisa kvalitāte un vides troksnis: stratēģiskā prioritāte no vides aizsardzības viedokļa cita starpā vērsta uz mobilitātes nepieciešamības mazināšanu, tādējādi papildinot prioritāti P1.
- Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana: nepietiekams uzsvars likts uz aprites ekonomikas principu pilnvērtīgu ieviešanu gan pašvaldības un tās iestāžu darbā.

4.6.1. Pilnveidot pašvaldību pakalpojumus t.sk. turpināt e-pakalpojumu ieviešanu pašvaldībā

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmainas, gaisa kvalitāte un vides troksnis: Pašvaldību klientu informācijas pārvaldības risinājuma (PKIP) izstrāde un ieviešana un citu pašvaldības sniegto

pakalpojumu modernizācija, kas ir paredzēta uzdevuma īstenošanas ietvaros, sniegs iespēju vairākus pašvaldības sniegtos pakalpojumus saņemt attālināti, bez nepieciešamības klāties apmeklējumiem, tādējādi potenciāli samazinot nepieciešamību pārvietoties pie attiecīgajiem pašvaldības pakalpojumu sniedzējiem, izmantojot transportu. Autotransporta izmantošanas samazināšana rada arī pozitīvu ietekmi uz SEG, gaisa piesārņojošo vielu un trokšņa emisiju samazināšanu.

- Kultūrvēsturiskās vērtības: Rīgas pilsētas pašvaldības administratīvās teritorijas digitāla dvīņa izstrāde, kas iekļauj pilsētas digitālo modeli, ko ātri un ērti varētu virtuāli "izstaigāt" un aplūkot, kā arī saglabāt liecības par objektiem ar vēsturiskās nozīmes pazīmēm, ko varētu izmantot kā liecības gadījumos pie nojaukšanas vai bojāšanas. Šāda digitālā modeļa izveide varētu palīdzēt izvērtēt objekta iekļaušanos vienotā pilsētvidē un nodrošināt objektu ar vēsturisko vērtību saglabāšanu.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.6.2. Uzlabot pašvaldības iestāžu un kapitālsabiedrību darbu, sadarbību un rīcības koordinēšanu

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana: uzdevuma ietvaros plānots uzlabot iepirkumu procesu, ieviest inovatīvus, sociāli atbildīgus un zaļos iepirkumus. Pašvaldības iestāžu darbs plānots ievērojot saudzīgu attieksmi pret dabu un klimata pārmaiņām. Plānošanas dokuments neietver konkrētas rīcības/investīciju projektus, kas būtu vērsti uz šī uzdevuma izpildi. Tāpat nav noteikti atbilstoši prioritātes un uzdevumu izpildes rādītāji.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.6.3. Padarīt efektīvāku pašvaldības darbu, paaugstinot darbinieku kompetenci un uzlabojot darba apstākļus

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmainas un gaisa kvalitāte: Investīciju plānā iekļautie projekti pārejai uz bezemisijas un zemāku emisiju transporta līdzekļiem pašvaldības saimniecisko darbību veikšanai radīs pozitīvu ietekmi, samazinot gaisa piesārņojošo vielu un SEG emisijas no pašvaldības autoparka, vienlaikus tie vērtējami kā nepietiekami, lai nodrošinātu nacionālajos plānošanas dokumentos noteikto mērķrādītāju izpildi (par mazemisiju un bezemisiju, transportlīdzekļu skaitu caur publisko iepirkumu veiktajos pakalpojumos un piegādēs)⁷³
- Kultūrvēsturiskās vērtības: Pieminekļu parka Varoņu ielā 3 apkalpes ēkas un restaurācijas centra izbūve radītu netiešu pozitīvu ietekmi uz kultūrvēsturiski vērtīgo pieminekļu aizsardzību teritorijā.

⁷³ Latvijas Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030. Gadam, Rīga, 2020 (5.4. pasākums)

Iespējamās negatīvās ietekmes:

- Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana: uzdevuma ietvaros plānotās rīcības “Datorparka atjaunošana” īstenošana paredz panākt to, ka vidējais datoru vecums Rīgas pilsētas pašvaldības struktūrvienībās nepārsniedz piecus gadus. Rīcības ieviešana palielinās radito elektronisko atkritumu apjomu.

4.6.4. Nodrošināt koordinētu investīciju un nekustamā īpašuma pārvaldību

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmaiņas: Investīciju plānā iekļautais projekts “Resursu efektīvas pilsētvides politikas veidošana (EURE)” paredz cita starpā palielināt atbalstu zaļās infrastruktūras risinājumu īstenošanai pilsētvidē, kas tieša veidā var veicināt pilsētas klimatnoturīgumu.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.6.5. Sekmēt vienotu komunikāciju, informācijas un datu pieejamību

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmaiņas, gaisa kvalitāte un vides troksnis: Rīcības plānā paredzēts izveidot apkaimju centrus, kuros būs pieejami vairāki pašvaldību sniegtie pakalpojumi vienuviet, samazinot nepieciešamību pēc vairāku fizisku vietu apmeklēšanas, kas samazina nepieciešamību pēc transporta izmantošanas, tādējādi novēršot ar to saistītās emisijas. SIA “Rīgas namu pārvaldnieks” paredzētā rīcība “leguldījumi pētniecībā un attīstībā” iekļauj arī pētījumus un inovācijas klimatneitralitātes sasniegšanai.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas

Ar šādu uzdevumu īstenošanu saistītas iespējamas pozitīvas vai negatīvas ietekmes nav konstatētas:

4.6.6. Veicināt iedzīvotāju un NVO līdzdalību pašvaldībai būtisku lēmumu pieņemšanā un funkciju īstenošanā

4.6.7. Īstenot Rīgas stratēgisko interešu pārstāvniecību sadarbībā ar reģiona, valsts un ārvalstu institūcijām

4.6.8. Paaugstināt drošības uzturētāju darbības efektivitāti

Prioritātes ietekmes vērtējums

Aspeks	Kritērijs	O. alternatīva	AP īstenošana
Klimata pārmaiņas	CO ₂ emisijas samazinājums pret bāzes gadu (2005), %	↔	+
	Kopējās SEG emisijas, CO ₂ ekvivalentos	↔	+
	Zaļo teritoriju īpatsvars pilsētā, %	↔	0
	Pilsētvides labiekārtojumi, kas risina pilsētas pielāgošanos klimata pārmaiņām no kopējiem pilsētvides labiekārtojumiem, %	↓	0
	Pašvaldības investīcijas zaļās infrastruktūras labiekārtošanai apkaimē	↓	0
Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana	Īstenoti pašvaldības pilotprojekti aprites ekonomikas jomā atbilstoši Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam noteiktajiem rīcības virzieniem un pasākumiem	↔↗	0
	Zaļā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošanas īpatsvars pašvaldības iepirkumos (% no visiem iepirkumiem).	↔↗	0
	Radīto sadzīves atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju, kg	↓	-
	Bioloģiski noārdāmo atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔↗	0
	Tekstila atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔↗	0
	Apglabāto atkritumu īpatsvars no kopējā savāktā apjoma, %	↗	0
	Slāpekļa dioksīda emisijas (t/gadā)	↔↗	+
Gaisa kvalitāte	Daļīnu PM _{2,5} emisijas (t/gadā)	↔↗	+
	Benzola emisijas (t/gadā)	↗	+
	Dienu skaits gadā, kad pārsniegta normatīvajos aktos pieļaujamā robežvērtība piesārņojumam ar cietajām daļinām PM ₁₀ (Monitoringa stacija Brīvības ielā 73)	↔	0
	NO ₂ gada vidējā koncentrācija RD MVD monitoringa stacijās, µg/m ³ – Brīvības iela 73 – Milgrāvja iela 10 Kantora iela 32	↔	0
	Pozitīvs iedzīvotāju vērtējums par gaisa kvalitāti mikrorajonā vai apkaimē, %	↔	
	Trošķa stratēģisko karšu izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↔	0
	Iedzīvotāju daļa, kas naktī pakļauti par 55 dB(A) lielākam troksnim, %	↔↘	0
Vides troksnis			

Aspeks	Kritērijs	0. alternatīva	AP īstenošana
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par trokšņu līmeni apkaimē dienā un naktī, %	↔	0
	Trokšņa piesārnojums no transporta (diskomfortam pakļauto iedzīvotāju skaits)	↔↘	0
	Rīcības plānu trokšņa samazināšanai izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↗	0
Bioloģiskā daudzveidība	Zaļo teritoriju īpatsvars no pilsētas kopējās teritorijas, %	↔↘	0
	Vidējais iedzīvotāju īpatsvars no kopējā iedzīvotāju skaita, kuriem 300 m rādiusā ap dzīvesvietu ir pieejamas dabas un apstādījumu teritorijas, %	↔↘	0
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par dabas vides daudzumu un kvalitāti Rīgā kopumā, %	↘	0
	Pilsētas zaļināšanas plāns (Urban Greening Plan)	↘	0
	ES nozīmes aizsargājamo biotopu platība (ha) un kvalitātes novērtējums (%), sadalījums kvalitātes klasēs - izcila, laba, vidēja, zema)	↘	0
	Ūdens kvalitāte	↗	0
Plūdu risks	Augstai un labai ekoloģiskai kvalitātei atbilstošu ūdensobjektu īpatsvars, %	↗	0
	Kanalizācijas sistēmas pieejamība, %	↔↗	0
	Attīrito noteikudeņu īpatsvars, %	↔↗	0
	Ūdensapgādes pakalpojumu pieejamība, %	↔↗	0
Augsne un piesārnojums	Plūdu apdraudēto iedzīvotāju skaits	↔↘	0
	Plūdu apdraudēto teritoriju platība (ha)	↔↘	0
Kultūrvēsturiskās vērtības	Piesārnoto vietu skaits	↔	0
	Attīrito piesārnoto vietu platība, ha	↔	0
	Atjaunoto kultūrvēsturisko pieminekļu skaits/kopējais kultūrvēsturisko pieminekļu skaits	↔↗	0
	Valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kuri klasificēti kā A, B vai C kategorijas vidi degradējošās būves, sk.	↗	0

Ieteikumi ietekmes mazināšanai

Nr.	Ieteikumi ietekmes mazināšanai	Skaidrojums	Vai risinājums iestrādāts AP?
1.	Noteikt mērķi zaļā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošanai	Ieteicams noteikt kvantificētus mērķus Zaļā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošanas īpatsvaram pašvaldības iepirkumos (% no visiem iepirkumiem)	
2.	Izstrādāt aprites ekonomikas stratēģiju	Lai nodrošinātu to, ka aprites ekonomikas principi tiek pilnvērtīgi ieviesti gan pašvaldības un tās iestāžu	

Nr.	Ieteikumi ietekmes mazināšanai	Skaidrojums	Vai risinājums iestrādāts AP?
		darbā, gan nemti vērā, īstenojot rīcības un investīciju projektus, ieteicams izstrādāt pašvaldības līmena vai RMA aprites ekonomikas stratēģiju.	
3.	Īstenot aprites ekonomikas principu ieviešanu pašvaldības struktūrvienību un iestāžu darbā	Īstenot pasākumus, kas saistīti ar pašvaldības un to iestāžu darbinieku informācijas un kapacitātes celšanu par aprites ekonomikas principu izmantošanu darba pienākumu veikšanā; Īstenot pašvaldības pilotprojektus aprites ekonomikas principu ieviešanai (piem., biroja aprīkojuma un mēbeļu aprites ieviešana pašvaldības struktūrvienībās/iestādēs; pārtikas atkritumu samazināšana izglītības iestādēs u.c.).	
4.	Zajā publiskā iepirkuma principu ievērošana datoru iepirkumā	Papildus MK noteikumos Nr. 353 noteiktajiem obligātajiem ZPI kritērijiem datoru iegādei ieteicams izmantot EK 2021. gadā publicētos ZPI kritērijus, kas pieejami Eiropas Komisijas mājaslapā ⁷⁴ .	Jāņem vērā īstenošanas gaitā
5.	Veicināt naftas produktiem alternatīvu energoresursu izmantošanu	Nepieciešams veicināt attiecīgo transportlīdzekļu (īpaši CO ₂ emisiju mazietlpīgāko), bet jo īpaši bezemisiju transportlīdzekļu iegādi publiskajos iepirkumos	

4.7. Veselīga, sociāli iekļaujoša un atbalstoša pilsēta

Mērķis: Veidot Rīgu par tādu pilsētu, kurā veseli un sociāli nodrošināti iedzīvotāji ir pamats pilsētas konkurētspējai un kurā tiek uzlabota veselības aprūpes pieejamība un sabiedrības veselība, lai tādējādi līdz 2027. gadam pieaugtu rīdzinieku veselīgi nodzīvoto gadu skaits, tiku novērsti priekšlaicīgas nāves gadījumi un ikvienam laikus tiku sniepts adekvāts atbalsts situācijās, kad viņš pats vai ar ģimenes locekļu palīdzību netiek galā ar grūtībām. Darbspējīgajiem rīdziniekim – iespējas saglabāt ekonomisko aktivitāti arī tuvinieku aprūpes gadījumā. Veidot Rīgu kā pilsētu, kuras iedzīvotājiem ir motivācija un iespējas dzīvot fiziski aktīvi visa mūža garumā.

⁷⁴ https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/210309_EU%20GPP%20criteria%20computers.pdf

Prioritātes stratēģiskais vērtējums:

Prioritāte nav tieši vērsta un saistīta ar vides aizsardzības jomu, kā arī ar SIVN procesā vērtējamajiem aspektiem, izņemot dažas plānotās rīcības un projektus, kas norādīti tālāk tekstā.

Iespējamas pozitīvas un negatīvas ietekmes nav identificētas šādiem uzdevumiem:

4.7.1. Nodrošināt modernus sociālās aprūpes un rehabilitācijas risinājumus, kas aprūpējamā tuviniekiem ļauj palikt ekonomiski aktīviem

4.7.2. Attīstīt starpnozaru sadarbību un integrētus risinājumus – vienota, saprotama, skaidra rīcība sociālo problēmu mazināšanā un novēršanā

4.7.3. Veicināt sabiedrības līdzatbildību, interešu pārstāvniecību sociālo pakalpojumu, sociālās palīdzības un veselības veicināšanas jomā

4.7.4. Nodrošināt Rīgas sociālo pakalpojumu sistēmai nepieciešamos cilvēkresursus

4.7.6. Nodrošināt iedzīvotājiem ērtu sociālo palīdzību atbilstošā apjomā

4.7.7. Veicināt sociālās atstumtības riskam pakļauto rīdzinieku integrāciju darba tirgū

4.7.9. Atjaunot veselības aprūpes un sociālo pakalpojumu infrastruktūru un uzlabot to pieejamību

4.7.10. Īstenot starpinstitucionālu, uz pierādījumiem balstītu sabiedrības veselības politiku

4.7.11. Sekmēt iekļaujošas pilsētas veidošanos un veicināt dažādu iedzīvotāju grupu mijiedarbību sociālās atstumtības novēršanai, īpaši sabiedriski neaktīvo un sociālajam sociālās atstumtības riskam pakļauto iedzīvotāju iesaistīšanu

4.7.12. Attīstīt un pilnveidot Rīgas nevalstisko sporta organizāciju atbalsta sistēmu, veicinot sporta organizāciju līdzdalību fizisko aktivitāšu pieejamības nodrošināšanā kā arī Veicināt rīdzinieku interesi par sportu, veidot noturīgus sportošanas paradumus un motivēt uzlabot savus sportisko sasniegumus

Netieša ietekme sagaidāma, īstenojot 4.7.5. un 4.7.8. uzdevumu ietvaros plānotās rīcības un/vai projektus:

4.7.5. Vairot informācijas tehnoloģiju pratību un izmantošanu praksē

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmaiņas, gaisa kvalitāte un vides troksnis: E-pakalpojuma “Iztikas līdzekļu deklarācija” ieviešana sociālās palīdzības izvērtēšanai attālināti radīs iespēju klientiem pieteikt sociālo palīdzību attālināti sev ērtā laikā un vietā, tādējādi mazinot nepieciešamību pēc fiziska apmeklējuma un ar to saistītā transporta izmantošanas.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.7.8. Izveidot proaktīvu sociālo pakalpojumu administrēšanas sistēmu

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmaiņas un gaisa kvalitāte: uzdevuma ietvaros paredzēti vairāki ēku atjaunošanas un energoefektivitātes paaugstināšanas projekti, kas var radīt tiešu pozitīvu ietekmi klimata pārmaiņu un gaisa kvalitātes kontekstā, ja būvdarbu ietvaros tiek izvirzītas attiecīgas energoefektivitātes prasības.
- Kultūrvēsturiskās vērtības: uzdevuma īstenošanas ietvaros ir paredzēti Dzemdību nama "Vecās ēkas", Rīgā, Alojas ielā un SIA "Rīgas 1.slimnīca" ēkas Bruņinieku ielā 5, kas ir svarīga kā kultūrvēstures un arhitektūras piemineklis, atjaunošanas darbi un vēsturisko funkciju nodrošināšana. Šādu kultūrvēsturiski vērtīgu būvju atjaunošana, saglabājot to kultūrvēsturisko vērtību, vērtējama pozitīvi.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

Prioritātes ietekmes vērtējums

Aspeks	Kritērijs	O. alternatīva	AP īstenošana
Klimata pārmaiņas	CO ₂ emisijas samazinājums pret bāzes gadu (2005), %	↔	+
	Kopējās SEG emisijas, CO ₂ ekvivalentos	↔	+
	Zaļo teritoriju īpatsvars apkaimēs, %	↔	0
	Pilsētvides labiekārtojumi, kas risina pilsētas pielāgošanos klimata pārmaiņām no kopējiem pilsētvides labiekārtojumiem, %	↓	0
	Pašvaldības investīcijas zaļās infrastruktūras labiekārtošanai apkaimē	↓	0
Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana	Īstenoti pašvaldības pilotprojekti aprites ekonomikas jomā atbilstoši Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam noteiktajiem rīcības virzieniem un pasākumiem	↔↗	0
	Zaļā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošanas īpatsvars pašvaldības iepirkumos (% no visiem iepirkumiem).	↔↗	0
	Radīto sadžīves atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju, kg	↓	0
	Bioloģiski noārdāmo atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔↗	0

Aspeks	Kritērijs	0. alternatīva	AP īstenošana
	Tekstila atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔↗	0
	Apglabāto atkritumu īpatsvars no kopējā savāktā apjoma, %	↗	0
Gaisa kvalitāte	Slāpekļa dioksīda emisijas (t/gadā)	↔↗	+
	Daļinu PM _{2,5} emisijas (t/gadā)	↔↗	+
	Benzola emisijas (t/gadā)	↗	+
	Dienu skaits gadā, kad pārsniegta normatīvajos aktos pieļaujamā robežvērtība piesārņojumam ar cietajām daļinām PM ₁₀ (Monitoringa stacija Brīvības ielā 73)	↔	0
	NO ₂ gada vidējā koncentrācija RD MVD monitoringa stacijās, µg/m ³ – Brīvības iela 73 – Mīlgrāvja iela 10 Kantora iela 32	↔	0
	Pozitīvs iedzīvotāju vērtējums par gaisa kvalitāti mikrorajonā vai apkaimē, %	↔	0
	Trokšņa stratēģisko karšu izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↔	0
Vides troksnis	Iedzīvotāju daļa, kas naktī pakļauti par 55 dB(A) lielākam troksnim, %	↔↘	0
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par trokšņu līmeni apkaimē dienā un naktī, %	↔	0
	Trokšņa piesārņojums no transporta (diskomfortam pakļauto iedzīvotāju skaits)	↔↘	0
	Rīcības plānu trokšņa samazināšanai izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↗	0
	Zaļo teritoriju īpatsvars no pilsētas kopējās teritorijas, %	↔↘	0
Bioloģiskā daudzveidība	Vidējais iedzīvotāju īpatsvars no kopējā iedzīvotāju skaita, kuriem 300 m rādiusā ap dzīvesvietu ir pieejamas dabas un apstādījumu teritorijas, %	↔↘	0
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par dabas vides daudzumu un kvalitāti Rīgā kopumā, %	↘	0
	Pilsētas zaļināšanas plāns (Urban Greening Plan)	↘	0
	ES nozīmes aizsargājamo biotopu platība (ha) un kvalitātes novērtējums (%), sadalījums kvalitātes klasēs - izcila, laba, vidēja, zema)	↘	0
	Augsti un labai ekoloģiskai kvalitātei atbilstošu ūdensobjektu īpatsvars, %	↗	0
	Kanalizācijas sistēmas pieejamība, %	↔↗	0
Ūdens kvalitāte	Attīrito noteikūdeņu īpatsvars, %	↔↗	0
	Ūdensapgādes pakalpojumu pieejamība, %	↔↗	0

Aspeks	Kritērijs	0. alternatīva	AP īstenošana
Plūdu risks	Plūdu apdraudēto iedzīvotāju skaits	↔ ↘	0
	Plūdu apdraudēto teritoriju platība (ha)	↔ ↘	0
Augsne un piesārņojums	Piesārņoto vietu skaits	↔	0
	Attīrito piesārņoto vietu platība, ha	↔	0
Kultūrvēsturiskās vērtības	Atjaunoto kultūrvēsturisko pieminekļu skaits/kopējais kultūrvēsturisko pieminekļu skaits	↔ ↗	+
	Valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kuri klasificēti kā A, B vai C kategorijas vidi degradējošās būves, sk.	↗	0

Ieteikumi ietekmes mazināšanai

Nr.	Ieteikumi ietekmes mazināšanai	Skaidrojums	Vai risinājums iestrādāts AP?
1.	Energoefektivitātes prasību izvirzīšana būvēm	Veicot jaunu ēku būvniecību un esošo ēku renovāciju, jāizvirza energoefektivitātes prasības (nodrošinot atbilstību vismaz minimālajam energoefektivitātes līmenim)	Jāņem vērā īstenošanas gaitā
2.	Kultūrvēsturisko vērtību saglabāšana RVC un RVC AZ	Veicot būvniecības un labiekārtošanas darbus RVC un RVC AZ, ņemt vērā teritorijas attīstības priekšnoteikumus, kas noteikti Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojuma Paskaidrojuma rakstā.	Jāņem vērā īstenošanas gaitā

4.8. Konkurētspējīga pilsēta ar inovatīvu ekonomiku

Mērķis: Veidot Rīgu kā valstiski un starptautiski orientētu zināšanu un inovāciju centru, radot atbalstošu vidi inovāciju attīstībai. Pilnīgāk izmantot pilsētas ekonomikas potenciālu, nodrošinot izcilu integrāciju valsts nozīmes un starptautiskajos mobilitātes tīklos, attīstot sadarbību RMA, efektīvāk izmantojot degradētās teritorijas, uzlabojot pilsētas tēlu un sekmējot investīciju, talantu un tūristu piesaisti. Panākt IKP rādītāja uz vienu iedzīvotāju izlīdzināšanos salīdzinājumā ar kaimiņvalstu metropoli rādītājiem.

Prioritātes stratēģiskais vērtējums:

- Prioritāte ir vērsta uz ekonomikas attīstību, kas saistīta ar transporta sistēmas un ražošanas tālāku attīstību. Apzinoties šīs prioritātes nozīmi pilsētas ilgtspējīgā attīstībā, SIVN ietvaros vērtēts, vai tiek nodrošināta un plānota vides un ekonomikas integrēta un līdzsvarota attīstība.

4.8.1. Integrēt starptautiskos multimodālos sabiedriskā transporta mezglus pilsētas struktūrā

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmainas, gaisa kvalitāte un vides troksnis: multimodālu transporta mezglu izveide (t.sk., Rīgas pasažieru stacija un jūras pasažieru terminālis), kuros tiek integrēta gājējiem un velosipēdistiem ērta infrastruktūra un sabiedriskais transports, samazina nepieciešamību pēc privāta transporta izmantošanas, tādējādi radot pozitīvu ietekmi uz SEG un gaisa piesārņojošo vielu, kā arī trokšņa emisiju.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

- Gaisa kvalitāte un vides troksnis: lielu transporta mezglu izveide pilsētas centrālajā daļā radīs gaisa un trokšņa emisijas, kā arī palielinās piesārņojuma līmeni lokālā mērogā.

4.8.2. Attīstīt maģistrālās ielas, lai veicinātu pilsētas konkurētspēju

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Klimata pārmainas, gaisa kvalitāte un vides troksnis: Rīcības plānā un Investīciju plānā plānotās aktivitātes, kas vērtas uz maģistrālo transporta koridoru attīstīšanu un sakārtošanu Rīgas pilsētā, it īpaši aktivitātes, kas vērstas uz ostas teritorijas un ražošanas teritorijas apkalpojošā kravas transporta novirzīšanu no Rīgas pilsētas centrālās daļas, ir vērtējamas pozitīvi vides aizsardzības kontekstā. Transporta plūsmas kvalitātes uzlabošana potenciāli samazinās arī piesārņojošo vielu, t.sk. CO₂, un trokšņa emisijas.
- Ūdens kvalitāte un plūdu risks: Ir paredzēti dažādu ielu pārbūves projekti: lai pilnveidotu maģistrālo ielu tīklu un uzlabotu Rīgas Brīvostas un citu rūpniecības teritoriju sasaisti ar nacionālajiem un starptautiskajiem TEN-T transporta infrastruktūras tīkliem; Salu tilta un tā pievedcelu kompleksa (II kārta) pabeigšana. Atbilstoši risinot lietus ūdeņu savākšanu un attīrišanu, tiks samazināts iespējamais virszemes ūdeņu piesārņojums no ielām.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

- Gaisa kvalitāte un vides troksnis: nozīmīgu transporta koridoru attīstība potenciāli radīs gaisa piesārņojuma un trokšņa līmeņa palielinājumu tiešā koridoru tuvumā.

4.8.3. Stiprināt pilsētas sadarbības ekosistēmas un atbalstīt inovatīvu uzņēmējdarbības iniciatīvu attīstību

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana: Uzdevuma ietvaros plānots cita starpā atbalstīt iniciatīvas un organizācijas, kas papildina sadarbības un uzņēmējdarbības ekosistēmu vērtību ķēdes, ievēro aprites ekonomikas principus vai rada ilgtspējīgus produktus un pakalpojumus. Rīcības plānā ietvertās rīcības "Aprites ekonomikas principos balstīta materiālu maiņas punkta biznesa modeļa prototipa izstrāde un testēšana" īstenošanai paredzama būtiska pozitīva ietekme uz aprites ekonomikas principu ieviešanu. Īpaši pozitīvi vērtējams aspekts, kas paredz modeli veidot kā publiski atvērtu resursu.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.8.6. Vietējo un starptautisko investīciju, t.sk. starpnacionālo uzņēmumu piesaiste

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Ūdens kvalitāte un plūdu risks: Investīciju plāns paredz Skanstes teritorijas revitalizācijas 1. kārtu (būvniecība), veicot inženiertehnisko sagatavošanu, kas var atstāt ietekmi uz apkārtesošo teritoriju hidroloģiskajiem apstākļiem un veicinot plūdu risku. Tomēr tiek pieņemts, ka inženiertehniskā sagatavošana notiks, nepasliktinot blakusesošo zemes gabalu situāciju, atbilstoši Skanstes apkaimes teritorijas lokāplānojuma Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem (15.12.2017.)
- Kultūrvēsturiskās vērtības: plānotie apjomīgie Skanstes teritorijas, kur atrodas liels degradēto teritoriju skaits, revitalizācijas darbi varētu kopumā labvēlīgi ietekmēt pilsētvides ainavu, ķemot vērā Skanstes teritorijas tuvumu Rīgas vēsturiskajam centram. Revitalizācija veicinās arī turpmāku teritorijas attīstību.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

- Visi aspekti: atsevišķas plānotās rīcības un projekti vērsti uz ražošanas, t.sk. piesārņojošo darbību, attīstību, kam potenciāli var būt negatīva ietekme uz vidi.

Iespējamās pozitīvas un negatīvas ietekmes nav identificētas šādiem uzdevumiem:

4.8.4. Uzlidot pilsētas tēlu un atpazīstamību, veicinot investīciju, tūristu, studentu un augsti kvalificētu speciālistu piesaisti pilsētai

4.8.5. Mazināt tūrisma sezonalitāti, veicinot pieprasījumu pēc viesmīlības pakalpojumiem ārpus galvenās tūrisma sezonas

4.8.7. Sekmēt vidi degradējošu teritoriju efektīvāku izmantošanu

Prioritātes ietekmes vērtējums

Aspeks	Kritērijs	O. alternatīva	AP īstenošana
Klimata pārmaiņas	CO ₂ emisijas samazinājums pret bāzes gadu (2005), %	↔	+
	Kopējās SEG emisijas, CO ₂ ekvivalentos	↔	+
	Zaļo teritoriju īpatsvars pilsētā, %	↔	0
	Pilsētvides labiekārtojumi, kas risina pilsētas pielāgošanos klimata pārmaiņām no kopējiem pilsētvides labiekārtojumiem, %	↓	0

Aspeks	Kritērijs	0. alternatīva	AP īstenošana
	Pašvaldības investīcijas zaļās infrastruktūras labiekārtošanai apkaimē	↓	0
Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana	Īstenoti pašvaldības pilotprojekti aprites ekonomikas jomā atbilstoši Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam noteiktajiem rīcības virzieniem un pasākumiem	↔	+
	Zaļā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošanas īpatsvars pašvaldības iepirkumos (% no visiem iepirkumiem).	↔	0
	Radīto sadzīves atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju, kg	↓	+
	Bioloģiski noārdāmo atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔	0
	Tekstila atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔	0
	Apglabāto atkritumu īpatsvars no kopējā savāktā apjoma, %	↗	0
Gaisa kvalitāte	Slāpekļa dioksīda emisijas (t/gadā)	↔	-
	Daļinu PM _{2,5} emisijas (t/gadā)	↔	-
	Benzola emisijas (t/gadā)	↗	-
	Dienu skaits gadā, kad pārsniegta normatīvajos aktos pieļaujamā robežvērtība piesārņojumam ar cietajām daļinām PM ₁₀ (Monitoringa stacija Brīvības ielā 73)	↔	+
	NO ₂ gada vidējā koncentrācija RD MVD monitoringa stacijās, µg/m ³ – Brīvības iela 73 – Milgrāvja iela 10 Kantora iela 32	↔	+
	Pozitīvs iedzīvotāju vērtējums par gaisa kvalitāti mikrorajonā vai apkaimē, %	↔	-
Vides troksnis	Trokšņa stratēģisko karšu izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↔	0
	Iedzīvotāju daļa, kas naktī pakļauti par 55 dB(A) lielākam troksnim, %	↔	-
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par trokšņu līmeni apkaimē dienā un naktī, %	↔	-
	Trokšņa piesārņojums no transporta (diskomfortam pakļauto iedzīvotāju skaits)	↔	-
	Rīcības plānu trokšņa samazināšanai izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↗	0
Bioloģiskā daudzveidība	Zaļo teritoriju īpatsvars no pilsētas kopējās teritorijas, %	↔	0

Aspeks	Kritērijs	0. alternatīva	AP īstenošana
	Vidējais iedzīvotāju īpatsvars no kopejā iedzīvotāju skaita, kuriem 300 m rādiusā ap dzīvesvietu ir pieejamas dabas un apstādījumu teritorijas, %	↔	0
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par dabas vides daudzumu un kvalitāti Rīgā kopumā, %	↓	0
	Pilsētas zaļināšanas plāns (Urban Greening Plan)	↓	0
	ES nozīmes aizsargājamo biotopu platība (ha) un kvalitātes novērtējums (%), sadalījums kvalitātes klasēs - izcila, laba, vidēja, zema)	↓	0
Ūdens kvalitāte	Augstai un labai ekoloģiskai kvalitātei atbilstošu ūdensobjektu īpatsvars, %	↗	0
	Kanalizācijas sistēmas pieejamība, %	↔↗	0
	Attīrito noteikūdeņu īpatsvars, %	↔↗	0
	Ūdensapgādes pakalpojumu pieejamība, %	↔↗	0
Plūdu risks	Plūdu apdraudēto iedzīvotāju skaits	↔	0
	Plūdu apdraudēto teritoriju platība (ha)	↔	+
Augsne un piesārnojums	Piesārñoto vietu skaits	↔	0
	Attīrito piesārñoto vietu platība, ha	↔	0
Kultūrvēsturiskās vērtības	Atjaunoto kultūrvēsturisko pieminekļu skaits/kopējais kultūrvēsturisko pieminekļu skaits	↔↗	0
	Valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kuri klasificēti kā A, B vai C kategorijas vidi degradējošās būves, sk.	↗	0

Ieteikumi ietekmes mazināšanai

Nr.	Ieteikumi ietekmes mazināšanai	Skaidrojums	Vai risinājums iestrādāts AP?
1.	Ūdens kvalitāte un plūdu risks	Projektējot maģistrālo ielu pārbūves projektus, plūdu riska samazināšanai ieteicams izmantot zālos risinājumus.	Jāņem vērā īstenošanas gaitā
2.	Jaunu un esošu piesārñojošo darbību attīstība	Jānodrošina nacionālajos normatīvajos aktos noteikto vides novērtējuma procedūru veikšana pirms paredzētās darbības īstenošanas.	Jāņem vērā īstenošanas gaitā

4.9. Daudzveidīga un autentiska kultūrvide

Mērķis: Nodrošināt kultūras pieejamību visā pilsētā dažādām iedzīvotāju grupām, atbalstot augstvērtīgas kultūras un mākslas norises, pilnveidojot kultūras iestāžu pakalpojumu klāstu un nodrošinot kultūras aktivitātes dzīvesvietas tuvumā. Sekmēt Rīgas iedzīvotāju līdzdalību kultūras radīšanā un kultūras pieresumu katram cilvēku izaugsmē. Veidot laikmetīgu

kultūrvidi, kas stiprina pilsētas un apkaimju identitāti, aktivizē sabiedrisko dzīvi, iedzīvina publisko ārtelpu un ļauj attīstīties daudzveidīgām kopienām. Izmantojot kultūru kā rīku sabiedrības grupu mijiedarbībai, panākt iedzīvotāju savstarpējās uzticēšanās pieaugumu.

Prioritātes stratēģiskais vērtējums:

- Kultūrvēsturiskās vērtības: prioritāte stratēģiski attiecas uz kultūras pakalpojumu klāsta attīstību un pilnveidi, mazāk skarot kultūrvēsturiskos objektus un vērtības, kas aplūkotas citu prioritāšu kontekstā (tiešā veidā zem prioritātes "Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide"). Neskatoties uz to, pilnveidojot kultūras pakalpojumus, var sekmēt apziņas veicināšanu un izglītošanu arī par kultūrvēsturiskām vērtībām, tādējādi sekmējot arī to aizsardzību un vērtību saglabāšanu.

4.9.1. Veicināt kultūras un kopienu iniciatīvas apkaimēs vietu identitātes un sabiedriskās dzīves pilnveidošanai

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Kultūrvēsturiskās vērtības: Rīgas Brāļu kapu centrālo vārtu iekštelpu remonta un interjera projekta realizācija pozitīvi ietekmēs valstiskās nozīmes memoriāla ansambla aizsardzību. Uzdevuma īstenošanas ietvaros paredzēts rīkot kultūras mantoto un jaunradīto vērtību iedzīvināšanas projektu konkursus, kas var ilgtermiņā veicināt kultūras mantojuma izzināšanu un aizsardzību.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.9.2. Stiprināt profesionālās mākslas un kultūras iniciatīvas, atbalstot laikmetīga, augstas kvalitātes kultūras satura pieejamību

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.9.3. Nodrošināt iespēju ikviensam rīdziniekam iesaistīties amatiermākslas un kultūras procesos

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.9.4. Attīstīt publisko bibliotēku atbilstoši modernas bibliotēkas principiem un veidot atvērtus un iekļaujošus kultūras centrus

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Kultūrvēsturiskās vērtības: paredzētā Ave Sol koncertzāles restaurācija un pārbūve var labvēlīgi ietekmēt Rīgas vēsturiskā centra kultūrvēsturisko ainavu.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

4.9.5. Audzēt pilsētas starptautisko kultūras potenciālu, attīstot nacionālas nozīmes kultūras un mākslas institūcijas

Iespējamās pozitīvās ietekmes:

- Kultūrvēsturiskās vērtības: Rīgas Kongresu nama un tā priekšlaukuma un teritorijas atjaunošana un labiekārtošana var labvēlīgi ietekmēt Rīgas vēsturiskā centra kultūrvēsturisko ainavu, kā arī paaugstināt paša objekta vērtību ilgtermiņa perspektīvā.

Iespējamās negatīvās ietekmes:

Nav konstatētas.

Prioritātes ietekmes vērtējums

Aspeks	Kritērijs	0. alternatīva	AP īstenošana
Klimata pārmaiņas	CO ₂ emisijas samazinājums pret bāzes gadu (2005), %	↔	0
	Kopējās SEG emisijas, CO ₂ ekivalentos	↔	0
	Zaļo teritoriju īpatsvars pilsētā, %	↔	0
	Pilsētvides labiekārtojumi, kas risina pilsētas pielāgošanos klimata pārmaiņām no kopējiem pilsētvides labiekārtojumiem, %	↓	0
	Pašvaldības investīcijas zaļas infrastruktūras labiekārtošanai apkaimē	↓	0
Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana	Īstenoti pašvaldības pilotprojekti aprites ekonomikas jomā atbilstoši Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam noteiktajiem rīcības virzieniem un pasākumiem	↔↗	0
	Zaļā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošanas īpatsvars pašvaldības iepirkumos (% no visiem iepirkumiem).	↔↗	0
	Radīto sadžives atkritumu apjoms uz vienu iedzīvotāju, kg	↓	0

	Bioloģiski noārdāmo atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔↗	0
	Tekstila atkritumu īpatsvars kopējā savākto nešķiroto atkritumu apjomā, %	↔↗	0
	Apglabāto atkritumu īpatsvars no kopējā savāktā apjoma, %	↗	0
Gaisa kvalitāte	Slāpeķa dioksīda emisijas (t/gadā)	↔↗	0
	Daļiņu PM _{2,5} emisijas (t/gadā)	↔↗	0
	Benzola emisijas (t/gadā)	↗	0
	Dienu skaits gadā, kad pārsniegta normatīvajos aktos pieļaujamā robežvērtība piesārņojumam ar cietajām daļiņām PM ₁₀ (Monitoringa stacija Brīvības ielā 73)	↔↔	0
	NO ₂ gada vidējā koncentrācija RD MVD monitoringa stacijās, µg/m ³ - Brīvības iela 73 - Milgrāvja iela 10 Kantora iela 32	↔↔	0
	Pozitīvs iedzīvotāju vērtējums par gaisa kvalitāti mikrorajonā vai apkaimē, %	↔↔	0
Vides troksnis	Trokšņa stratēģisko karšu izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↔↔	0
	Iedzīvotāju daļa, kas naktī pakļauti par 55 dB(A) lielākam troksnim, %	↔↘	0
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par trokšņu līmeni apkaimē dienā un naktī, %	↔↔	0
	Trokšņa piesārņojums no transporta (diskomfortam pakļauto iedzīvotāju skaits)	↔↘	0
	Rīcības plānu trokšņa samazināšanai izstrāde un apstiprināšana normatīvajos aktos noteiktajos termiņos	↗	0
Bioloģiskā daudzveidība	Zaļo teritoriju īpatsvars no pilsētas kopējās teritorijas, %	↔↘	0
	Vidējais iedzīvotāju īpatsvars no kopējā iedzīvotāju skaita, kuriem 300 m rādiusā ap dzīvesvietu ir pieejamas dabas un apstādījumu teritorijas, %	↔↘	0
	Iedzīvotāju pozitīvs vērtējums par dabas vides daudzumu un kvalitāti Rīgā kopumā, %	↘	0
	Pilsētas zaļināšanas plāns (Urban Greening Plan)	↘	0
	ES nozīmes aizsargājamo biotopu platība (ha) un kvalitātes novērtējums (%), sadalījums kvalitātes klasēs - izcila, laba, vidēja, zema)	↘	0
Ūdens kvalitāte	Augstai un labai ekoloģiskai kvalitātei atbilstošu ūdensobjektu īpatsvars, %	↗	0
	Kanalizācijas sistēmas pieejamība, %	↔↗	0
	Attīrito notekūdeņu īpatsvars, %	↔↗	0

	Ūdensapgādes pakalpojumu pieejamība, %	↔↗	0
Plūdu risks	Plūdu apdraudēto iedzīvotāju skaits	↔↘	0
	Plūdu apdraudēto teritoriju platība (ha)	↔↘	0
Augsne un piesārņojums	Piesārņoto vietu skaits	↔	0
	Attīrito piesārņoto vietu platība, ha	↔	0
Kultūrvēsturiskās vērtības	Atjaunoto kultūrvēsturisko pieminekļu skaits/kopējais kultūrvēsturisko pieminekļu skaits	↔↗	0
	Valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, kuri klasificēti kā A, B vai C kategorijas vidi degradējošās būves, sk.	↗	0

Ieteikumi ietekmes mazināšanai

Nr.	Ieteikumi ietekmes mazināšanai	Skaidrojums	Vai risinājums iestrādāts AP?
1.	Kultūrvēsturisko vērtību saglabāšana RVC un RVC AZ	Veicot būvniecības un labiekārtošanas darbus RVC un RVC AZ, ņemt vērā teritorijas attīstības priekšnoteikumus, kas noteikti Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas teritorijas plānojuma Paskaidrojuma rakstā.	Jāņem vērā īstenošanas gaitā

4.10. Jomu mijiedarbības novērtējums

	Klimata pārmaiņas	Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomika	Gaisa kvalitāte	Vides troksnis	Bioloģiskā daudzveidība	Ūdens kvalitāte un plūdu risks	Augsne un piesārņojums	Kultūrvēsturiskās vērtības
Klimata pārmaiņas	N/A	-	Lielākoties identificējamas pozitīvas sinerģijas. Potenciāla negatīva ietekme uz gaisa kvalitāti iespējama gadī umos, ja tiek veicināta biomasa izmantošana (kas skaitās AER klimata kontekstā).	-	Pozitīvas sinerģijas sagaidāmas zaļās infrastruktūras īstenošanā. Jāņem vērā, ka, izvēloties zaļos risinājumus, zaļās infrastruktūras projekti var kalpot kā pozitīvs katalizators biodaudzveidības aizsardzības kontekstā.	Izteikti pozitīvas sinerģijas saskatāmas zaļās gadījumos, kas attiecas uz plūdu riska mazināšanu un zaļās infrastruktūras īstenošanu pilsētvidē (kas kalpo gan ka klimata adaptācijas pasākums, gan ūdens filtrācijas un slodzes mazināšanas pasākums).	Īstenojot ilgtspējīgus lietus ūdens apsaimniekošan as risinājumus, var nodrošināt arī augstāku piesārņojuma filtrāciju.	-
Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomika	Īstenojot Vides pārskatā ieteiktos pasākumus aprites ekonomikas principu ieviešanai,	N/A		-	Aprites ekonomikas principu ieviešana var samazināt riskus, kas saistīti ar dabas resursu un	Atkritumu samazināšana un atbilstoša apsaimniekošana samazina ūdensobjektu piesārņojuma riskus.	Atkritumu apsaimniekošan as infrastruktūras modernizācijai, atkritumu savākšanas sistēmas	-

	sagaidāma pozitīva ietekme uz SEG emisiju samazināšanu.				biodaudzveidības noplicināšanu.		pieejamības uzlabošanai, kā arī iedzīvotājiem ērtas dalītās atkritumu vākšanas sistēmas ieviešanai paredzama tieša pozitīva ietekme uz piegružojuma un augsnes piesārņojuma mazināšanu	
Gaisa kvalitāte	Ļoti cieša pozitīva sinergija identificēta attiecība uz pasākumiem, kas veicinās pāreju uz ilgtspējīgu mobilitāti, samazinot privāta autotransporta izmantošanu, un energoefektivitātes	-	N/A	Pozitīvas ietekmes gaisa kvalitātes un troksņa samazināšanas kontekstā izteiktas pasākumiem, kas orientēti uz ilgtspējīgu mobilitāti un autotransporta izmantošanas samazināšanu.	Pasākumi, kas vērsti uz gaisa kvalitātes uzlabošanu un paskābinošo vielu emisijas samazināšanu rada pozitīvu ietekmi arī uz ekosistēmām.	-	-	Pasākumi, kas vērsti uz gaisa kvalitātes uzlabošanu un emisijas samazināšanu var radīt pozitīvu ietekmi arī uz kultūrvēsturiski vērtīgām ēkām un objektiem.

	paaugstināšana s pasākumiem.							
Vides troksnis	Potenciālas pozitīvas sinerģijas identificētas attiecībā uz ilgtspējīgas mobilitātes pasākumu īstenošanu, kas samazina gan SEG, gan trokšņa emisijas.	-	Pozitīvas ietekmes gaisa kvalitātes un trokšņa samazināšanas kontekstā izteiktas pasākumiem, kas orientēti uz ilgtspējīgu mobilitāti un autotransporta izmantošanas samazināšanu.	N/A	-	-	-	-
Bioloģiskā daudzveidība	Zajās infrastruktūras un dabā balstītu risinājumu pielietošana klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās pasākumos var nodrošināt dabas daudzveidības saglabāšanu atbilstošās teritorijas un apstākļus.	Atkritumu apsaimniekošanas sistēmas uzlabošanai paredzama pozitīva sinerģija. Slāpekļa savienojumu emisiju samazināšana samazinās eitrofikācijas slodzi uz dabiskām ekosistēmām.	Gaisa kvalitātes uzlabošanai paredzama pozitīva sinerģija. Slāpekļa savienojumu emisiju samazināšana samazinās eitrofikācijas slodzi uz dabiskām ekosistēmām.	-	N/A	Pozitīvas sinerģijas saskatāmas pasākumos, kas attiecas uz zajās infrastruktūras īstenošanu pilsētvidē. Lietus ūdeņu filtrācija samazinās piesārņojuma slodzi uz dabiskām ūdeņu ekosistēmām, samazinās	Piesārņojuma slodzes mazināšana var atstāt pozitīvu ietekmi uz dabiskām ekosistēmām, piemēram, saldūdeņu ekosistēmām.	Kultūrvēsturisk o vērtību, kas saistītas ar vēsturiskajiem parkiem, uzturēšana var sniegt pozitīvu ieguldījumu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā, jo veciem apstādījumu kokiem ir noteikta loma dažādu, tajā skaitā retu,

		piemēram, ūdeņu ekosistēmām vai sauso priežu mežu ekosistēmām.				eitrofikāciju. Potenciāla negatīva ietekme iespējama, ja plūda risku mazināšanas pasākumu ietvaros tiek pārveidotas dabiskas ūdensteces vai to krasta zonas.		sugu dzīivotņu nodrošināšanā.
Ūdens kvalitāte un plūdu risks	-	-	-	-	Pasākumi, kas vērsti uz ūdensobjektu piesārņojuma novēršanu un ūdensobjektu kvalitātes uzlabošanos, rada pozitīvas mijiedarbības ūdens ekosistēmu un bioloģiskās daudzveidības kontekstā.	N/A	-	-
Augsne un piesārņojums	-	-	-	-	Pasākumi, kas vērsti uz piesārņoto teritoriju sanāciju un	N/A	-	-

						sakopšanu var novērst riskus, kas saistīti ar piesārņojuma nokļūšanu ūdensobjektos.		
Kultūrvēsturiskās vērtības	-	-	-	-	-	Kultūrvēsturisko objektu atjaunošana un uzturēšana ilgtermiņa var novērst teritorijas/ ēkas degradāciju un ar to saistīto potenciālo negatīvo ietekmi uz augsnes piesārņojumu (pamestās ēkās ierasti novērojams piesārņojuma risks).	N/A	

5. Šīs iespējamo alternatīvu izvēles pamatojums un SIVN izstrādes būtiskākās problēmas

5.1. Alternatīvas un to izvēles pamatojums

Plānošanas dokumenta izstrādes ietvaros tika identificēti divi alternatīvi veidi:

1. Stratēģiskās alternatīvas: AP2027 definē galvenās pilsētas prioritātes un stratēģiskos horizontālos virzienus, kuru izvēlē tika aplūkoti dažādi alternatīvie risinājumi. Alternatīvie scenāriji raksturoti 5.1.1. tabulā. Vērtējot vides aizsardzības aspektus, izvēlētie risinājumi nerada potenciāli negatīvas ietekmes, nodrošina vides aspektu integrāciju plānošanas dokumentā un ir saskaņoti ar vides politikas mērķiem.
2. Investīciju plāna alternatīvas: atlasot projektus Investīciju plāna gala versijai, tika veikta iekļauto projektu prioritēšana. Prioritēšana tika nodrošināta darba grupās, izmantojot iepriekš saskaņotu metodiku, kas balstās uz 12 kritērijiem. Viens no iekļautajiem kritērijiem tiešā veidā attiecās uz projekta vides sniegumu – “**Klimata pārmaiņu mazināšana un adaptēšanās tām**”. Pārējie izmantotie kritēriji – uzturēšana; piešķirts finansējums; piešķirta mērķdotācija; atbilstība nacionāla līmeņa un pašvaldības attīstības dokumentiem; projekta integritāte; projekta gatavība un pēctecība; projekta finansēšanas ilgtspēja un rezultātu ilgtspēja; iestādes prioritāte; kopienu attīstība; sociālā iekļaušanās; pilsētas konkurētspēja. Attiecīgi, kā prioritārie Investīciju plāna gala redakcijā iekļaujamie projekti tika izvelēti tie, kuriem tika piešķirts augstākais kumulatīvais punktu skaits.

5.1.1. tabula. Alternatīvie scenāriji AP2027 izstrādē

Nr. p.k.	Izvēlētais risinājums	Alternatīvais risinājums
1.	Balstoties uz konsultācijām ar Rīgas domes iestādēm, organizējot dažādus iesaistes pasākumus (radošās darbnīcas, iedzīvotāju aptauja), tika nolemts jaunajā attīstības programmā izvirzīt 9 prioritātes.	Jaunajā attīstības programmā ietvert 12 virzienus/prioritātes, kuri tika identificēti, veicot iepriekšējās attīstības programmas izvērtējumu.
2.	Lai nodrošinātu, ka visu satiksmes organizāciju jautājumu vidū nepazustu finanšu ziņā mazāk ietilpīgi, bet pilsētai nepieciešami projekti, kas saistīti ar ilgtspējīgu mobilitāti, kā arī, lai nodrošinātu, ka lielie satiksmes infrastruktūras objekti tiešā veidā nekonkurē ar ilgtspējīgajiem pārvietošanās veidiem, tika lemts satiksmes infrastruktūras jautājumus skatīt divās prioritātēs – 1. prioritāte “Ērta un videi draudzīga pārvietošanās pilsētā” un 8. prioritāte “Konkurētspējīga pilsēta ar inovatīvu ekonomiku”.	Saglabāt sektorālu pieeju un visus ar mobilitāti un satiksmes infrastruktūru saistītos aspektus apvienot vienā prioritātē.

3.	Tika nolemts saglabāt 2. prioritāti "Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide" kā atsevišķu prioritāti, lai uzsvērtu šī aspekta nozīmīgumu un nepieciešamību īpaši koncentrēt resursus nākamo septiņu gadu laikā dzīves vides kvalitātes uzlabošanai. Tas atšķiras no līdzinējās pieejas, kad bieži pilsētvides kvalitāte tika skatīta kopā ar dabas un vides kvalitātes jautājumiem.	Ņemot vērā to, ka pilsētvides aspekte horizontālā veidā attiecas uz vairākām prioritātēm (it īpaši ciešā saikne ar 1. un 3. prioritāti), šādu prioritāti atsevišķi neizdalīt, lai izvairītos no tēmu pārklāšanās un uzsvērtu publiskās telpas veidošanas komponenti kā būtisku papildinošu elementu veidojot, piemēram, satiksmes infrastruktūru, domājot par dabas aizsardzību vai kompleksu mājokļu revitalizāciju
4.	Nodalīt vides aspektu, kas ietver klimatnoturību, ilgtspēju un bioloģisko daudzveidību, kā arī negatīvo faktoru ietekmi uz cilvēku veselību un vides kvalitāti atsevišķā prioritātē – "Laba vides kvalitāte un noturīga pilsētas ekosistēma klimata pārmaiņu mazināšanai" <i>(sākotnējais nosaukums: Pielāgota pilsētas ekosistēma vides piesārņojuma un klimata pārmaiņu mazināšanai)</i>	Visu informāciju saistībā ar vides izmaiņām un tās uzlabošanu ietvert vienā prioritātē – "Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide".
5.	Saistībā ar projekta <i>Rail Baltica</i> tiešu ietekmi uz mobilitāti, pilsētvidi un pašas pilsētas konkurētspēju, izdalīt tā ietverošās tēmas 1. prioritātē "Ērta un videi draudzīga pārvietošanās pilsētā", 2. prioritātē "Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide" un 8. prioritātē "Konkurētspējīga pilsēta ar inovatīvu ekonomiku".	Pamatojoties uz projekta <i>Rail Baltica</i> lielo ietekmi uz Rīgas pilsētas attīstību, kā arī pilsētvides izmaiņām un finanšu apjomus tā realizēšanai, izveidot atsevišķu prioritāti, kas palīdzētu vienuviet koncentrēt visus ar <i>Rail Baltica</i> īstenošanu saistītos projektus.
6.	Veselības, sporta, integrācijas un sociālos aspektus ietvert zem vienas prioritātes – "Veselīga, sociāli iekļaujoša un atbalstoša pilsēta" (<i>sākotnējais nosaukums: Veselīga un sociāli iekļaujoša pilsēta</i>), ņemot vērā to, ka tas viss veicina rīdzinieku veselību un labklājību. Veselības, sporta un integrācijas aspekti atspoguļojas vairākās prioritātē. Brīvpieejas sporta infrastruktūra parādās pie 2. prioritātes "Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide", lielie investīciju projekti sporta infrastruktūrā, kas veicina pilsētas starptautisko atpazīstamību un stimulē augstu sasniegumu sportu parādās pie 8.prioritātes "Konkurētspējīga pilsēta ar inovatīvu ekonomiku", skolu sporta laukumi un profesionālās ievirzes un interešu sporta	Atsevišķi veidot katrai nozarei savu prioritāti, izdalot, sociālās aprūpes un pakalpojumu nozari, veselības un sporta nozares.

	izglītība pie 4. prioritātes “Kvalitatīva un pieejama izglītība”, savukārt, tautas sporta veicināšana, kā arī sadarbība ar nevalstiskajām organizācijām tautas sporta attīstībai atspoguļojas 7.prioritātē “Veselīga, sociāli iekļaujoša un atbalstoša pilsēta”. Veselības aspekti arīdzan atspoguļojas vairākās prioritātēs - 3.prioritātē “Laba vides kvalitāte un noturīga pilsētas ekosistēma klimata pārmaiņu mazināšanai” un 2.prioritātē “Dzīves kvalitāti veicinoša pilsētvide” parādās dzīves vides ietekme uz iedzīvotāju veselību, bet 7.prioritātē atspoguļojas uz veselības aprūpi un veselības politikas veidošanu attiecināmās aktivitātēs. Arī integrācijas jautājumi caurvij vairākas prioritātes - primāri tie tiek skatīti 7. prioritātē, bet parādās arī 4.prioritātē, domājot par iekļaujošu izglītību un dažādām sociālās atstumtības riska grupām, kā arī 9.prioritātē kultūras dažādības kontekstā.
7.	Papildus prioritātēm noteikt piecus AP2027 stratēģiski horizontālos virzienus, kuri atspoguļojas vairākās AP2027 prioritātēs un kuriem ir īpaša nozīme IAS 2030 izvirzīto attīstības mērķu realizēšanā: • pilsētas konkurētspēja;• klimata pārmaiņu mazināšana un adaptēšanās klimatam;• Rīgas kopienu iesaiste un pilnvarošana;• Rīgas metropoles areāla sadarbība un attīstība;• iekļaujoša sabiedrība. Horizontālais virziens – “iekļaujoša sabiedrība” tika iekļauts balstoties uz saņemtajiem komentāriem pēc sākotnējās Stratēģiskās daļas projekta redakcijas diskusijām, kā arī pēc saņemtajiem priekšlikumiem prioritātes – “Veselīga, sociāli iekļaujoša un atbalstoša pilsēta” ietvaros. Izveidojot šo jauno horizontālo virzienu, tiek uzsvērta nepieciešamība uz iekļaujošas sabiedrības aspektiem skatīties starpnozariski –

	domājot par pakalpojumu, resursu un informācijas pieejamību visām iedzīvotāju grupām.	
8.	6. prioritātes "Mūsdienīga un atvērta pilsētas pārvaldība" ietvaros ir izveidota rīcība "Rīgas pilsētas Apkaimju iedzīvotāju centra izveidošana, kas nozīmē esošo 3 izpilddirekciju reorganizācija par Rīgas domes Apkaimju iedzīvotāju centru ar filiālēm Centra apkaimē, Maskavas forštates apkaimē, Āgenskalna apkaimē, Bolderājas apkaimē un Vecmīgrāvja apkaimē. Atbilstoši pilotprojektam, plānošanas perioda ietvaros, izvērtēt iespēju plašināt apkaimju centru ģeogrāfiju.	Turpināt pašvaldības pārvaldības modeli ar Departamentiem un izpilddirekcijām, kā tas bija līdz šim.

5.2. SIVN izstrādes būtiskākās problēmas

SIVN tika izstrādāts, analizējot pieejamo informāciju un izvērtējot AP2027 prioritātes, uzdevumus, Rīcības un Investīciju plānus. Tā kā dokumentā iekļautie projekti un rīcības ne visās situācijās ir gana detalizēti, tad, izvērtējot atsevišķus aspektus, nebija iespējams noteikt kopējo ietekmes apjomu un to, vai ar noteiktajām rīcībām un pasākumiem pietiks, lai sasniegtu programmā noteiktos rezultatīvos rādītājus. Tāpat jānorāda, ka, gatavojojot 3. nodaļu un vērtējot iespējamo indikatoru attīstību nākotnē, daudzos gadījumos pilnvērtīga vērtējuma veikšanai trūka datu, un tādos gadījumos tendences attīstības prognozes tika noteiktas, pamatojoties uz ekspertu vērtējumu. Vides pārskata sagatavošanas laikā netika konstatētas citas būtiskas problēmas.

6. Iespējamie kompensējošie pasākumi

Atbilstoši likumā „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” noteiktajam kompensējošie pasākumi ir jāparedz tādos gadījumos, ja plānošanas dokumenta īstenošana var negatīvi ietekmēt Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) vai Latvijā sastopamās ES prioritārās sugas vai biotopus šajās teritorijās. Šādus kompensējošos pasākumus veic, lai nodrošinātu paredzētās darbības veikšanas vai plānošanas dokumenta īstenošanas negatīvo ietekmu līdzsvarošanu un teritorijas vienotības (viengabalainības) aizsardzību un saglabāšanu.

Likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43(6) pants nosaka, ka „ja paredzētā darbība vai plānošanas dokumenta īstenošana negatīvi ietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000), darbību atļauj veikt vai dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums un nepieciešams sabiedrībai nozīmīgu interešu, arī sociālo vai ekonomisko interešu, apmierināšanai”. Likuma 43. (7) pants nosaka, ka „ja Eiropas nozīmes aizsargājamā dabas teritorijā (Natura 2000) ir sastopamas Sugu un biotopu aizsardzības likumam pakārtotajā normatīvajā aktā noteiktās Latvijā sastopamās ES prioritārās sugas vai biotopi, paredzēto darbību atļauj veikt vai plānošanas dokumentu īstenot tikai tādos gadījumos, kad tas ir vienīgais risinājums un nepieciešams sabiedrības veselības aizsardzības, sabiedrības drošības vai vides aizsardzības interesēs” vai arī „plānošanas dokumentu īstenot

arī tad, kad tas nepieciešams citu sabiedrībai sevišķi svarīgu interešu apmierināšanai, ja ir saņemts atzinums no Eiropas Komisijas”.

Gadījumos, ja konkrētās plānotās rīcības var būtiski ietekmēt Natura 2000 teritoriju, saskaņā ar likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 4.1 panta nosacījumiem novērtē tās ietekmi uz Natura 2000 teritoriju. Šādā gadījumā ietekmes uz vidi izvērtēšana tiks veikta, ekspertiem rūpīgi izvērtējot ar pasākuma īstenošanu saistīto ietekmi uz Natura 2000 teritoriju, izvērtējot dažādas alternatīvas un iespējas negatīvo ietekmju samazināšanai.

7. Plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes

Īstenojot AP2027, nav sagaidāma būtiska pārrobežu ietekme.

8. Paredzētie pasākumi monitoringa nodrošināšanai

Likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (14.10.1998., ar grozījumiem, kas spēkā ar 17.06.2020.) nosaka, ka kompetentā institūcija (šajā gadījumā - Vides pārraudzības valsts birojs) MK noteiktajā termiņā sniedz atzinumu par vides pārskatu, kā arī nosaka termiņus, kādos izstrādātājs pēc plānošanas dokumenta apstiprināšanas iesniedz kompetentajai institūcijai ziņojumu par plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi, arī vides pārskatā neparedzētu ietekmi (monitoringa ziņojums).

Vides pārraudzības valsts birojs ir izstrādājis metodiskos norādījumus monitoringa veikšanai plānošanas dokumentiem. MK 2004. gada 23. marta noteikumos Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” noteikts, ka plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringam izmanto valsts statistikas datus, informāciju, kas iegūta, veicot vides monitoringu, kā arī citu informāciju, kas ir pieejama izstrādātājam. Izstrādātājs sastāda monitoringa ziņojumu un atzinumā par vides pārskatu noteiktajā termiņā iesniedz to Vides pārraudzības valsts birojā. Monitoringa ziņojumā apkopo pieejamo informāciju un ietver vismaz ar plānošanas dokumenta īstenošanu saistīto vides stāvokļa izmaiņu un to tendenču raksturojumu.

Nemot vērā izvērtētā plānošanas dokumenta saturu un tā ietekmes novērtējumu, tiek rekomendēts monitoringam izmantot indikatorus (kritērijus), kas uzskaitīti 2.1. nodaļā pieejamajā tabula un izmantoti, veicot plānošanas dokumenta ietekmes vērtējumu.

9. Kopsavilkums

AP2027 ir Rīgas pilsētas pašvaldības vidēja termiņa attīstības plānošanas dokuments, kurā tiek ietverta pašreizējās situācijas analīze, tendencies un prognozes, tiek noteiktas pašvaldības vidēja termiņa prioritātes, Rīcības plāns, Investīciju plāns, kā arī AP2027 īstenošanai nepieciešamo resursu apjoms un programmas īstenošanas uzraudzības kārtība. AP2027 izvirzītie rīcības virzieni skar visas pašvaldības pārziņā esošās jomas un nozares.

AP2027 turpina īstenot IAS 2030 noteiktos mērķus un attīstības konceptus, kas tiecas veidot ilgtspējīgu pilsētu, kuras pamatā ir līdzsvarota sociālo, ekonomikas un pilsētvides aspektu mijiedarbība. Rīgas ilgtermiņa attīstības mērķi ir:

- Prasmīga, nodrošināta un aktīva sabiedrība;

- Inovatīva, atvērta un eksportspējīga ekonomika;
- Ērta, droša un iedzīvotājiem patīkama pilsētvide;
- Rīga – starptautiski atpazīstama, nozīmīga un konkurētspējīga Ziemeļeiropas metropole.

Attīstības programmā ir definētas deviņas prioritātes jeb galvenie attīstības virzieni, ar kuriem pašvaldības iestādes pastiprināti strādās turpmākajā plānošanas periodā, tādējādi nodrošinot virzību uz pilsētas ilgtermiņa mērķu sasniegšanu:

1. Ērta un videi draudzīga pārvietošanās pilsētā;
2. Dzīves kvalitāti veicina pilsētvide;
3. Laba vides kvalitāte un noturīga pilsētas ekosistēma klimata pārmaiņu mazināšanai;
4. Kvalitatīva un pieejama izglītība;
5. Daudzveidīgu un kvalitatīvu mājokļu pieejamība;
6. Mūsdienīga un atvērta pilsētas pārvaldība;
7. Veselīga, sociāli iekļaujoša un atbalstoša pilsēta;
8. Konkurētspējīga pilsēta ar inovatīvu ekonomiku;
9. Daudzveidīga un autentiska kultūrvide.

Katrai prioritātei ir noteikts sasniedzamais mērķis, identificēti izaicinājumi un iespējas, izvirzīti sasniedzamie uzdevumi un paredzēti prioritātes un uzdevumu izpildes rādītāji jeb indikatori, un tie kopā veido AP2027 stratēģisko daļu.

Lai novērtētu AP2027 iespējamo būtisko ietekmi uz vidi, plānošanas dokumentam tiek veikts stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums, kura ietvaros tiek sagatavots Vides pārskats. Vides pārskata projekts AP2027 ir sagatavots saskaņā ar likumu "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" un Ministru kabineta 2004. gada 23. marta noteikumiem Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums". SIVN process tika uzsākts 2020. gada jūlijā, un Vides pārskata projektu sagatavoja SIA "Estonian, Latvian & Lithuanian Environment".

Būtiskākās vides jomas, kurās tika analizētas iespējamās ar plānošanas dokumentu saistītas vides problēmas, kā arī aprakstīts esošais stāvoklis, ir šādas: klimata pārmaiņas, atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana, gaisa kvalitāte, vides troksnis, bioloģiskā daudzveidība, ūdens kvalitāte un plūdu risks, augsne un piesārņojums, kā arī kultūrvēsturiskās vērtības. Visām šīm jomām tika veikts plānošanas dokumenta īstenošanas ietekmju novērtējums un piedāvāti risinājumi būtisko ietekmju novēršanai un samazināšanai. Ietekmju novērtējums tika veikts plānošanas dokumenta uzdevumu līmenī (vērtējot arī rīcības un investīciju projektus, kas noteikti uzdevuma īstenošanas ietvaros).

Veicot AP2027 SIVN, izvērtējot SIVN izstrādes laikā pieejamo informāciju, vērtēšanas procesā netika konstatēti izslēdzoši faktori, kas AP2027 apstiprināšanu un īstenošanu padarītu neiespējamu. Plānošanas dokumenta īstenošanas gadījumā primāri sagaidāmas pozitīvas ietekmes uz vides stāvokli. Tas neizslēdz iespēju, ka būtiskas negatīvas vai izslēdzošās ietekmes atsevišķiem plānošanas dokumentā iekļautajiem risinājumiem var tikt identificētas citu normatīvajos aktos noteikto procedūru ietvaros (t.sk., ietekmes uz vidi novērtējuma procesā vai ietekmes uz *Natura 2000* novērtējuma procesā). Tomēr, lai mazinātu vai novērstu ietekmes, kas var rasties AP2027 īstenošanas kontekstā, vides pārskata 4. nodaļā ir iekļautas

tabulas ar rekomendācijām ietekmes mazināšanai un vides stāvokļa uzlabošanai. Šie risinājumi ir vai nu iestrādājami plānošanas dokumentā, vai ļemami vērā tā īstenošanas ietvaros.

Zemāk sniepts secinājumu apkopojums par katru no vērtētajām vides jomām.

Klimata pārmaiņas

- Klimata pārmaiņu ietekmē pilsētvidē viens no aktuālākajiem izaicinājumiem ir karstuma viļņi un siltuma salas efekts. Nākotnē arī sagaidāms, ka pieaugus dienu skaits ar stipriem nokrišņiem.
- Lai gan kopējās CO₂ emisijas Rīgā pret 2010. gadu ir samazinājušās, tendence nav stabila. Transporta sektora radītajām SEG emisijām ir novērota pieaugoša tendence.
- AP2027 iekļauj daudzveidīgas rīcības ilgtspējīgas mobilitātes veicināšanai. Nemot vērā transporta sektora devumu Rīgas SEG emisiju bilancē, pasākumi, kas orientēti uz fosilo degvielu izmantojošā privāta autotransporta lietošanas samazināšanu un alternatīvu, videi draudzīgāku pārvietošanās veicināšanu, vērtējami pozitīvi klimata pārmaiņu kontekstā.
- Programma iekļauti vairāki pasākumi klimatnoturīguma veicināšanai un ievainojamības mazināšanai, t.sk., dzeramā ūdens brīvpieejas krānu uzstādīšana publiskās vietās, zaļās infrastruktūras risinājumu ieviešana pilsētvidē.
- Veicot ēku būvniecību un pārbūvi, jānodrošina energoefektivitātes prasību ievērošana.

Atkritumu apsaimniekošana un aprites ekonomikas principu ieviešana

- Pašvaldību lomas stiprināšana aprites ekonomikas principu ieviešanā ir norādīts kā viens no galvenajiem rīcības virzieniem Rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku 2020.–2027. gadam. Plānā īpaši izceltas preču atkārtotas izmantošanas iespējas jauniem biznesa modeļiem. Pašlaik pašvaldības līmenī tiek īstenoti atsevišķi projekti, kas veicina pāreju uz aprites ekonomiku, tomēr trūkst integrētas pieejas.
- Viena no valstī noteiktajam prioritātēm atkritumu apsaimniekošanas jomā, kas attiecas arī uz pašvaldībām, ir atkritumu rašanās novēršana. Valstī kopumā sadzīves atkritumu daudzums kopš 2010. gada ir palielinājies par apmēram 20% un 2019. gadā sasniedza 800 413 t. Rīgas pilsētā radīto sadzīves atkritumu daudzums pēdējo piecu gadu laikā ir bijis salīdzinoši stabils, vidēji periodā sastādot 260 000 t jeb aptuveni 33% no valstī kopumā radītā sadzīves atkritumu apjoma. Tomēr, samazinoties iedzīvotāju skaitam Rīgas pilsētā, aprēķinātajam radīto sadzīves atkritumu apjomam uz vienu iedzīvotāju vērojama ilggadīga pieaugoša tendence.
- AP2027 ir iekļauti vairāki pasākumi atkritumu šķirošanas veicināšanai, tomēr iztrūkst pasākumu, kas būtu tieši vērsti uz atkritumu neradīšanu (izņemot, piem., pasākumu par dzeramā ūdens brīvkrānu uzstādīšanu publiskās vietās).
- Īstenojot rīcību “Atkritumu reģenerācijas ar enerģijas atguvi iekārtu izveide Pierīgas AAR poligonā “Getliņi”” paredzama negatīva ietekme uz aprites ekonomikas principu ieviešanu, jo tā neveicinās atkritumu rašanās samazināšanu.
- Potenciāla vērā ļemama pozitīva ietekme sagaidāma no integrētajiem pasākumiem pārejai uz aprites ekonomiku pilsētbūvniecībā un aprites ekonomikas principu ieviešanai ēku būvniecībā, apsaimniekošanā, nojaukšanā un pārvaldībā.

- Ieteicams veicināt zaļā publiskā iepirkuma piemērošanu pašvaldībā un noteikt kvantificētus mērķus zaļā publiskā iepirkuma (ietverot aprites ekonomikas principus) izmantošanas īpatsvaram pašvaldības iepirkumos (% no visiem iepirkumiem).

Gaisa kvalitāte

- Rīgas pilsētā tiek veikts gaisa kvalitātes monitorings, kura rezultāti liecina par vairāku piesārņojošo vielu robežlielumu vai augšējo piesārņojuma novērtēšanas sliekšņu pārsniegumiem (t.sk., NO₂, PM₁₀).
- Atbilstoši gaisa kvalitātes modelēšanas rezultātiem, būtiskākie NO₂ emisijas avoti pilsētvidē ir autotransports (aptuveni 60 % no kopējā NO₂ emisiju daudzuma Rīgā 2019. gadā, izņemot sabiedrisko transportu; sabiedriskā transporta devums – aptuveni 4%), decentralizētās apkures iekārtas (aptuveni 12 %), kuģu satiksme (aptuveni 11 %), ražošanas un siltumapgādes uzņēmumi (aptuveni 10 %), būtiskākie daļiņu PM₁₀ emisijas avoti Rīgā ir ražošanas uzņēmumi (aptuveni 31 % no kopējām daļiņu PM₁₀ emisijām 2019. gadā), autotransporta kustība (aptuveni 31 %) un decentralizētās apkures iekārtas (aptuveni 12 %). Tieši decentralizētās apkures iekārtas ir arī nozīmīgākais daļiņu PM_{2,5} un benz(a)pirēna emisiju avots (attiecīgi – 44% un 72%). Savukārt benzola gadījumā bez decentralizētajām apkures iekārtām jāmin arī transports, kas kā degvielu izmanto benzīnu, bet Rīgas Brīvostā – naftas produktu pārkraušanas darbības uzņēmumos. Lielākajā daļā gadījumu augstākās piesārņojuma koncentrācijas korelē ar intensīvi noslogotāko ielu tīklu, jo šajās teritorijās summāri veidojas vislielākās piesārņojuma līmeņa vērtības. Vienlaikus, plānojot rīcības, kas vērstas uz piesārņojuma samazinājumu, ir jāņem vērā dažādo emisijas avotu grupu devums summārajā koncentrācijā.
- Autotransports ir nozīmīgs dažādu piesārņojošo vielu emisijas avots, līdz ar to AP2027 iekļautie ilgtspējīgas mobilitātes veicināšanas un privātā autotransporta izmantošanas samazināšanas pasākumi ir novērtēti ar būtisku pozitīvu ietekmi uz gaisa kvalitāti. Šajā aspektā pozitīvi vērtējams tas, ka AP2027 ietver arī uzdevumus, kas vērsti uz to, lai mazinātu nepieciešamību iedzīvotājiem pārvietoties pilsētas ietvaros, t.sk. nodrošinot labāku un efektīvāku attālinātu pakalpojumu pieejamību.
- Pozitīva ietekme uz gaisa kvalitāti sagaidāma, īstenojot rīcības, kas vērstas uz energoefektivitātes paaugstināšanu, centralizētās siltumapgādes pakalpojumu pārklājumu un pieslēgumu skaitu paplašināšanu, kā arī decentralizētu inovatīvu atjaunīgo energoresursu tehnoloģiju, iekārtu un risinājumu ieviešanu teritorijās, kur nav iespējami pieslēgumi centralizētai siltumapgādei.
- Kā būtiska un neatņemama labas gaisa pārvaldības sistēmas daļa, vērtējama arī uzraudzības sistēma un sabiedrības informēšana, kas aptverta ar AP2027.
- Nozīmīgākās negatīvās ietekmes uz gaisa kvalitāti lokālā mērogā saistāmas ar jaunu transporta koridoru un mezglu izbūvi, kas potenciāli radīs gaisa piesārņojuma līmeņa palielinājumu tiešā koridoru tuvumā, tāpat arī gaisa aspektam, cita starpā, pievēršama pastiprināta uzmanība, īstenojot rīcības un projektus, kas vērsti uz ražošanas, t.sk. piesārņojošo darbību, attīstību.

Vides troksnis

- Rīgas pilsētā jau kopš 2007. gada regulāri tiek veikta vides trokšņa stāvokļa izvērtēšana, izstrādājot trokšņa stratēģiskās kartes, kā arī rīcību plānošana un īstenošana vides trokšņa ietekmes mazināšanai, kas izpaužas gan kā tehnisku

- risinājumu izmantošana, piemēram, trokšņa barjeru izbūve, transportlīdzekļu kustības ātruma ierobežošana u.c., gan kā normatīva regulējuma pilnveidošana.
- Autotransports viennozīmīgi ir uzskatāms par nozīmīgāko trokšņa avotu, kura ietekmei pakļauto iedzīvotāju skaits tuvākajā nākotnē varētu pieaugt, ņemot vērā vispārējās tendencies, kas saistītas ar privātā transporta izmantošanas intensitātes pieaugumu, kā arī valsts līmeņa plāniem, kas saistīti ar Rīgas sasniedzamības uzlabošanu.
 - AP2027 iekļautie ilgtspējīgas mobilitātes un privāta autotransporta izmantošanas samazināšanas pasākumi varētu kavēt prognozējamo trokšņa līmeņa pieaugumu Rīgas pilsētā vai pat samazināt trokšņa līmeni atsevišķas pilsētas daļas, tomēr tie varētu būt nepietiekami, lai sasniegtu Eiropas Komisijas izvirzītos mērķus trokšņa ietekmes mazināšanai līdz 2030. gadam.
 - Pozitīvi ir vērtējama AP2027 ietvertā apņemšanās arī turpmāk regulāri novērtēt trokšņa piesārņojuma līmeni Rīgas pilsētā, izstrādāt rīcības plānus trokšņa ietekmes mazināšanai, kā arī īstenot plānos ietvertos pasākumus.

Biooloģiskā daudzveidība

- Biooloģiskā daudzveidība pilsētā un dabas teritorijas kopumā ir neatsverami nozīmīgas iedzīvotāju labjūtas, sabiedrības veselības un pilsētas attīstības nodrošināšanai, to vēl jo uzskatāmāk iespējams novērtēt saistībā ar COVID-19 pandēmijas radīto situāciju, kad ievērojami pieauga sabiedrības pieprasījums pēc dzīvās dabas vides. Tas vienlaikus radīja būtisku slodzi uz dabas daudzveidību, jo nepieciešamā infrastruktūra nebija piemērota šādu slodžu uzņemšanai.
- Rīgas pilsēta ir bagāta gan ar daudzveidīgām iedzīvotāju atpūtai un rekreācijai piemērotām dabas teritorijām, gan ar teritorijām, kas nozīmīgas ieguldījumam bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai valstī kopumā. Pilsētas teritorijā pilnībā vai daļēji ietilpst piecas valsts nozīmes īpaši aizsargājamas dabas teritorijas un konstatēti ES nozīmes aizsargājamo biotopu 6545.21 ha platībā. Papildus tam SIA "Rīgas meži" pārvalda un apsaimnieko plaša pilsētai piegulošo mežu platības, kurām ir milzīgs potenciāls atpūtas un rekreācijas pakalpojumu nodrošināšanai.
- Nozīmīgs solis dabas teritoriju un pārējās zālās un zilās infrastruktūras efektīvas un ilgtspējīgas pārvaldības nodrošināšanai ir šo resursu precīza apzināšana un mūsdienīgu datu pārvaldības sistēmu izmantošana, kas var būtiski uzlabot gan šo resursu aizsardzību, gan sabalansētu un pārdomātu izmantošanu.
- AP2027 ietvarā plānotie pasākumi plaši aptver plānošanas un rīcības aktivitātes Rīgas pilsētas teritorijas un piegulošajās mežu platībās, kā arī pilsētidē. Projektu īstenošana zālās infrastruktūras pilnveidošanai un sabalansētai izmantošanai atstās pozitīvu ietekmi uz bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.

Ūdens kvalitāte un plūdu risks

- Lielākajā daļā ŪO Rīgā kā būtiska slodze ir novērtēti hidromorfoloģiskie pārveidojumi, kam seko biogēnu piesārņojums no punktveida un izkliedētajiem avotiem. Daugavas un Lielupes UBAAP 2022. – 2027. gadam ir izvirzīts mērķis sasniegt vismaz labas ekoloģiskās kvalitātes/potenciāla klases zemāko robežu visos ŪO/SPŪO, kā arī noteiktī apsaimniekošanas mērķi, lai nodrošinātu biogēnu slodzes samazinājumu, ŪO nepārtrauktību un ekoloģisko caurplūdumu.

- Kīmiskā kvalitāte Rīgas pilsētā ir vērtēta 7 ūdensobjektos (skat. 3.6.2. tabulu), kuros visos kīmiskā kvalitāte ir novērtēta kā slikta.
- AP2027 ir paredzētas rīcības, kuras vērstas uz esošā kanalizācijas tīkla atjaunošanu un pārbūvi, kas nākotnē sekmēs lietus ūdeņu atdalīšanu no sadzīves kanalizācijas. Tas mazinās kanalizācijas sistēmas pārslodzi un neattīrītu noteikūdeņu iespējamo nonāksanu vidē. Būtisku pozitīvu ietekmi uz ūdens kvalitāti atstās jaunu lietus ūdens attīrišanas risinājumu testēšana bīstamu vielu un toksīnu ieplūdes ierobežošanai Baltijas jūrā.
- Investīciju plānā ir iekļauti projekti bioloģiskās attīrišanas stacijas "Daugavgrīva" darbības un attīrišanas efektivitātes uzlabošanai (pirmreizējā un otrreizējā nostādinātāja atjaunošana), kas atstās tiešu pozitīvu ietekmi uz ūdens kvalitāti. Tiks samazināta piesārnojošo vielu ieplūde vidē. Papildus, ir paredzēts ļoti plašs projektu klāsts pilsētas kanalizācijas un ūdensapgādes sistēmas modernizācijai un paplašināšanai (t.sk. jaunu attīrišanas iekārtu un urbuma izbūve 7 daudzdzīvokļu mājām Mangaļsalā). Tas palielinās esošo centralizēto pakalpojumu pārkājumu un pieslēgumu skaitu, līdz ar to tiks samazināta ietekme uz ūdens kvalitāti virszemes ūdens objektos un pazemes ūdeņos.
- AP2027 paredz vairāku pretplūdu pasākumu īstenošanu, kā arī meliorācijas sistēmu inventarizāciju, kas vērtējams pozitīvi gan plūdu risku kontekstā, gan klimata pārmaiņu kontekstā. Pasākumi netieši uzlabos arī ūdeņu kvalitāti.

Augsne un piesārņojums

- Rīgas pilsētā ir izdalītas 86 piesārņotas vietas un 141 potenciāli piesārņota vieta.
- Lai gan piesārņoto vietu sanācija ir komplikēts, laikietilpīgs un resursietilpīgs process, Rīgā tiek periodiski īstenoti piesārņoto vietu sanācijas projekti. Rīgā piesārņotas vietas aizņem 355,8 ha lielu platību, bet potenciāli piesārņotas vietas – 329,9 ha.
- AP2027 3.2. uzdevuma izpildes ietvaros ir paredzēta piesārņoto teritoriju sanācija. Plānotais uzdevuma izpildes indikators (Attīrito piesārņoto vietu platība, 5 ha (2027)), vērtējams kā nepietiekams, nemot pašreizējo piesārņoto vietu platību Rīgā. Tieki rekomendēts plānot papildus pasākumus pašvaldības īpašumos vai izstrādāt un īstenot atbalsta mehānismus vēsturiski piesārņoto vietu sanācijai.

Kultūrvēsturiskās vērtības

- Rīgas pilsētas administratīvajās robežās atrodas 1496 kustamie un nekustamie kultūras pieminekļi.
- 1997. gada 4. decembrī Rīgas vēsturiskais centrs tika iekļauts UNESCO Pasaules kultūras mantojuma aizsargājamo pieminekļu sarakstā kā Pasaules kultūras mantojuma vieta.
- Degradētās teritorijas un būves var radīt būtisku negatīvu ietekmi uz apkārtējās telpas vizuālo uztveri un attīstību. Uz SIVN izstrādes brīdi nav pieejami aktuāli dati par degradēto teritoriju skaitu Rīgas pašvaldības teritorijā. Savukārt aktuāla informācija par degradējošām būvēm ir pieejama Rīgas domes īpašuma departamenta tīmekļa vietnē. Atbilstoši pieejamajai informācijai Rīgā ir 234 A kategorijas grausti, 411 B kategorijas grausti un 74 C kategorijas vidi degradējošas būves.

- AP2027 iekļauj virkni rīcību un projektu, kas orientēti uz kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu un atjaunošanu un RVC un RVC AZ ainavas aizsardzību (piem., Rīgas Centrāltirgus apkārtnes revitalizācijas projekts).
- Pozitīvi vērtējama AP2027 rīcība “Radīt un prototipēt pašvaldības un privātpašnieku kumulatīvu aktivitāšu instrumentu ar pašvaldības līdzfinansējuma elementiem pilsētvidi degradējošu pazīmju novēršanai”, kas ilgtermiņā var būtiski veicināt pilsētvidi degradējošo objektu un teritoriju revitalizāciju.

Plānošanas dokumenta izstrādes ietvaros tika identificēti divi alternatīvu veidi – stratēģiskās alternatīvas un investīciju plāna alternatīvas. Vērtējot vides aizsardzības aspektus, izvēlētie stratēģiskie risinājumi nerada potenciāli negatīvas ietekmes, nodrošina vides aspektu integrāciju plānošanas dokumentā un ir saskaņoti ar vides politikas mērķiem.

AP2027 stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros pie sniegtās plānošanas dokumenta uzdevumu detalizācijas nebija iespējams identificēt kompensējošo pasākumu nepieciešamību, realizējot kādu no projektiem. Savukārt, atlasot projektus Investīciju plāna gala versijai, tika veikta iekļauto projektu prioritizēšana, izmantojot vienotus kritērijus, kuru starpā viens no iekļautajiem kritērijiem tiešā veidā attiecas uz konkrētās rīcības vai projekta vides sniegumu – “Klimata pārmaiņu mazināšana un adaptēšanās tām”. Līdz ar to vides apsvērumi ņemti vērā, arī investīciju projektu prioritizēšanas procesa stadijā.

Īstenojot AP2027, nav sagaidāma būtiska pārrobežu ietekme.